

ИЛУСТРИРАНА РЕВИЈА ЗА ИСЕЛЕНИЦИТЕ ОД МАКЕДОНИЈА

Македонија®

60 ден.

Април 2011, година II, број 637

www.maticanaiselenici.com

PARTNERS IN REFORMS
SELECTION OF EU-FUNDED PROJECTS

ПАРТНЕРИ ВО РЕФОРМИТЕ

ОГЛЕДАЛО

РАМКОВЕН ИСЕЛЕНИЧКИ ГЛАС

СТР. 4-7

НЕПОКОР

ВО БОРБИТЕ ДВАПАТИ БЕВ РАНЕТА

СТР. 16-17

ИНТЕРВЈУ

**ЛИДИЈА РОБЕВА ЧУКОВСКА
ЕРИМИИТЕ ЧУВАРИ НА
МАКЕДОНСКОТО ЗООГРАФСТВО**

СТР. 30-31

ПОРТРЕТ

**ДРАГАН ГАКОНОВСКИ
МУЗИЧКИ ГЕНИЈ
НА МАКЕДОНИЈА**

СТР. 18-19

ДИЈАСПОРА

**РАТКА СОЗОВСКА
ДОЦЕНТ НА ГЕРМАНСКИ
УНИВЕРЗИТЕТ**

СТР. 22

НАУКА

**БРАНИСЛАВ СТАНКОВИК
ОДГЛЕДУВАЧ НА РОЗИ
ВО ВСЕЛЕНАТА**

СТР. 21

Macedonia

Illustrated Magazine for Macedonian Immigrants

Допри го небото

MAT AIRWAYS

www.matairways.mk

Илустрирана ревија на
Матицата на иселениците
од Македонија

Македонија

Издавач:

Матица на иселениците од Македонија

Издавачки одбор:

Проф. д-р Горѓи Тоновски, Светислав
Станковиќ, Софија Стефковска,
Тодор Петров, Ангелка Михајловска,
Димитар Дангов и м-р Златко Поповски

За издавачот:

М-р Иван Џо Петрески

Главен и одговорен уредник:

Евросима Локвичка

Администратор: Константин Петрески

Лектор: Верица Тоциновска

Редакција: Елена Оровчанец Спировска,
Ангелка Михајловска, Сотир Костов
Александра Соколовска, Емилија Петреска,
Мирослав Наумовски

Дописници: Ивица Челиковиќ, Лилјана
Стоилковска - Андонова,
Менде Младеновски, Киро Кипроски,
Сашо Ристовски, Миодраг Мицковиќ,
Томо Чаловски, Перо Дамчевски-Коцин,
Виктор Велков, и Драшко Антов

Превод:

Фоторепортер: Роберт Спасовски

Ликовно-графичко уредување:
Кирил Оровчанец

Печати: „Графоден“, Скопје

Адреса: 27 Март бр. 5, 1000 Скопје
тел. ++389 2 3 222 101

www.maticanaiselenici.com

e-mail: matica@maticanaiselenici.com

**ГОДИШНА ПРЕТПЛАТА
ANNUAL SUBSCRIPTION**

IBAN

Za Evropa

48 EUR MK 07200001275137645

Za Avstralija

120 AUD MK 07200001499528133

Za Amerika

100 USD MK 07200001581931670

100 CAD MK 07200001581934289

STOPANSKA BANKA AD SKOPJE

40655549 - 4030996116744

SBAD Skopje, "11 oktovri" br.7

korisnik:

"MATICA NA ISELENICI OD MAKEDONIJA,

ul. "27 mart" br.5, 1000 Skopje pfax: 7

pretplata za ilustrirana revija

"Makedonija"

MB 4065891 - 4030993125777

SWIFI CODE STOB MK 2X

СЛОБОДЕН ПРЕВОД

Пишува:
Евросима Локвичка

Македонија дефинитивно се губи во преводот. Или барем така се чини кога премиерот Никола Груевски и објаснува (или „преведува“) на овдешната јавност што сè разговарал со важните меѓународни чинители. Притоа, не само што граѓанството не може да разбере какви пораки, забелешки, ставови имаат странците, пред сè САД и ЕУ, туку настанува проблем во областа на здраворазумското поимање на информациите. На пример премиерот, по неодамнешната посета на двоецот Баросо-Филе на Македонија, тврдеше (преку неговите „паблик рилејшен администратори“) дека овие двајцата просто биле импресионирани од македонските реформски постигнувања, та заради тоа и на иницијатива на неговата влада ќе се интензивирала соработката со посебен вид на средби (двапати годишно) за дополнително динамизирање на нашите реформи во насока на што побрзо евроинтегрирање на земјава. Горедолу, премиерот лично пред два месеца ни презентираше идентични такви импресии и на американската администрација при неговата посета на САД.

Сепак пренесеното и кажаното беа, и тогаш и сега, дијаметрално спротивни буквално за сите коишто малку од малку се разбираат од политиката. Баросо во Охрид беше совршено јасен дека Македонија скршнала од реформскиот евроинтегративен пат; дека во судството, во јавната администрација, во слободата на медиумите и во политичкиот дијалог (овие два суштествени демократски стандарди) е неопходно да се направат сериозни напори за да се подобрат. Тој став при својата куса посета на Македонија првиот човек на Европската влада (комисија) Баросо, го прецизираше и при средбата со претседателот на државата Горѓи Иванов со мошне концизното тврдење – нема странски инвестиции односно подобрување на економијата ако нема владеење на правото, односно здраво судство! Конечно главната порака што Баросо

јавно ја кажа беше дека Македонија скршнала од евроинтегративниот пат, поточно треба да се врати на тој пат. Од ова појасно – здравје!

И токму тука настанува проблем во „преводот“. Владата повторно не убедува дека она што сме го слушнале од Баросо не било така како што сме го слушнале, туку онака како што треба ексклузивно да го чуеме од неа – всушност сè сами пофалби за „преродбата“!!! Груевски дури онака „храбро“ и „патриотски“ му реплицираше на Баросо, тврдејќи дека би било убаво евродипломатите да поседеле во земјава неколку дена гледајќи ги информативните програми на нашиве медиуми па потоа нека кажеле дали во Македонија има или нема слобода на медиумите. Се разбира нам не ни е намера да ја коментираме оваа изјава која единствено говори за огромниот политички дилетантизам и незнаење на Груевски или, пак, за неговата суетна тврдоглавост и ужасно автократистичко самољубие. Поентата ја гледаме во нешто сосема друго.

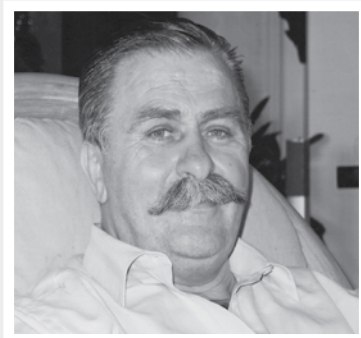
Имено, ако ова општество влегло во фаза на практикување на „разговорот на глугите“, што подразбира тотална исклучителност, нетолеранција, незнаење особено зачинето со вулгарен популизам и протаклук, тогаш јасно е зошто се губиме во преводите. Тоа значи дека Македонија не само што ја загубила кондицијата на демократско чекорење, ами згора на тоа девастирала како општество и систем до границата на сопствена, бавна но неминовна автодеструкција – до сопствено ништење или исчезнување. Ова, пак, значи дека какви и да било пораки да добиваме од нашите пријатели и партнери од евроатлантскиот свет, се е попусто кога овде нема кој да ги чуе а камоли да подразмисли за нив или да ги испочитува. Навистина Македонија се загуби во преводот на груевизмот.

РАМКОВЕН ИСЕЛЕНИЧКИ ГЛАС

Вонредните избори конечно ќе се одржат. Македонија е ставена пред нов предизвик дали уште еднаш да и ја даде довербата на досегашната власт или повторно да ги донесе оние на кои пред шест години им ја одзеде власта, или, пак, да избере трета опција која немала власт во досегашното дваесетгодишно парламентарно живеење. Како тргнале работите владејачката коалиција по се изгледа дека нема ниту желба, ниту намера да се откаже од власта. Тоа се потврдува со законите што ги носат последниве недели а, се однесуваат на изборниот процес како во земјава така и во дијаспората.

Не можеме да предвидиме што ќе донесат предвремените парламентарни избори, но затоа пак можеме уште од сега да тврдиме дека тие имаат шанса да заслужат или да им се налепат енормен број разни „епитети“ - и тоа претежно негативни - во споредба со сите други избори претходно. Ваквата „тешка карма“ на претстојните избори, сè уште нераспишани, се должи на внатрешните и надворешните околности во коишто се наоѓа Република Македонија. А, тие пак (состојби) се во најголема мера заслуга на актуелната коалициона власт.

Значи, изборите ги дочекуваме во услови кога непостои никаков меѓупартиски дијалог и договор, со „прочистен“ избирачки список којшто по таквото прочистување нарасна за уште четириесетина илјади гласачи фазла од постоечките, со крајно сомнително вбригување на над двесте милиони евра од одобриениот кредит на Меѓународниот монетарен фонд во предизбориево, со засилен интензитет на инјектирање буџетски пари во владини пропагандни кампањи во одбрана група медиуми, со кат-дневна жестока до беспопштеност популистичка меѓупартиска пресметка, со очајна економија и уште поочајна сиромаштија и невработеност, со апсолутно невладеење на правото, со целосно блокирани евроатлантски интеграции... Сè на сè, според нотираниите фактички состојби, изборите душа дале

М-р Иван Џо Петрески

Уштите сега во овдешниите политички кулоари се говори дека поделбата на иселеничките мандати е направена (два за груевистите, еден за интегративците). Ова од причина што двоцот ДПМНЕ – ДУИ и покрај сите напори да ја задржи апсолутната власт во свои раце, по се изгледа нема да го има мнозинството што го имаше досега. Затоа, по рамковен принцип, се договориле да ги поделат тројцата пратеници од дијаспората. Според договорот, за кој веќе разговарале двете партии, за ДПМНЕ биле резервирани пратениците од Америка и Австралија, а албанскиот коалициски партнер ќе добие претставник од иселениците од Европа.

уште сега да ги прогласиме, најблага кажано, за крајно неизвесна авантура.

И, во таквите околности доаѓа гласањето на дијаспората, всушност предметот на интерес на овој текст. Имено, за првпат од самостојноста, односно за првпат во еден изборен процес дијаспората се вклучува во него со однапред нормативно определени мандати – три вкупно на број, од исто толку изборни единици (Европа и Африка; Северна и Јужна Америка; Австралија и Азија)! Но, уште сега во овдешните политички кулоари се говори дека поделбата на иселеничките мандати е направена (два за груевистите, еден за интегративците). Ова од причина што двоцот ДПМНЕ – ДУИ и покрај сите напори да ја задржи апсолутната власт во свои раце, по се изгледа нема да го има мнозинството што го имаше досега. Затоа, по рамковен принцип, се договориле да ги поделат тројцата пратеници од дијаспората. Според договорот, за кој веќе разговарале двете партии, за ДПМНЕ биле резервирани пратениците од Америка и Австралија, а албанскиот коалициски партнер ќе добие претставник од иселениците од Европа.

Можноста иселениците да гласаат за свои претставници во Законодавниот дом, од самиот почеток на идејата за нивно вклучување во изборниот процес предизвика „за“ и „против“ реакции меѓу политичките партии, невладиниот сектор, аналитичарите и се разбира дијаспората за која и се однесува овој закон. Опозицијата и експертската јавност со право го критикуваа овој потег на сегашната власт нарекувајќи и го популистички. Секако излегоа на виделина обвиненија дека со тројцата пратеници сакаат да остварат предимство при составувањето на идната коалиција, која по се изгледа дека ќе биде прилично шаренолика.

Општо е познато дека дијаспората има цврст став, речиси идентичен со ставот на ВМРО-ДПМНЕ кога е во прашање името. Во таква ситуација сосема е логично што владејачката коалиција однапред си ги има искалкулирано и запишано гласовите од дијаспората на свое konto. Иако Груевски сака да си ги присвои пратениците од

дијаспората нема да може да го направи тоа бидејќи тука е и ДУИ која бара дел од колачето и за себе. Груевски, пак, е доложен тоа и да им го овозможи, за да му се одолжи на Али Ахмети за гувернерската фотелја која иако ветена за ДУИ си ја приграби ДПМНЕ, а од причина да ја има монетарната власт во свои раце без разлика на резултатот од изборите.

Сепак не е се мазно и розово во ситнопартиските интереси за делбата на гласовите од дијаспората. Освен што фиктивно си ги поделија пратениците на иселениците меѓу себе тие сè уште не знаат, ниту на кој начин ќе се гласа, ниту каде ќе се гласа ниту, пак, колкав број на кандидати ќе се јават на изборите ова лето. Листата на кандидати од дијаспората ќе биде со голем прашалник. Не се знае ни кој се ќе се кандидира, ниту од кого ќе биде предложен, зашто политичките партии во земјава немаат право на екстериторијална политичка активност. Дали нема да им се расипе „есапот“ ако знаеме дека со 1000 потписи според новиот Изборен законик може да се кандидира секој еден македонски државјанин од која било држава во светот. Иако се поделени на три изборни единици со по два континента законодавците забораваја дека во бившите југословенски републики останала илјадници Македонци кои исто така се дијаспора со право на глас. Значи албанскиот кандидат за Европа не може да биде сигурен во својот избор доколку не се направат фалсификати зашто во Европа нема сто илјади Албанци со македонски пасош. Во европските земји напротив има преку сто илјади македонски државјани од македонска националност.

Единствено што е јасно, барем засега, е прилично општата законска формулација дека право на глас има секој полнолетен иселеник којшто има валиден македонски пасош. Простете, ама нели се чини дека тоа е премалку за организирање и спроведување на „саглам“ избори во дијаспората!?

Овде, дури и во малкуте медиумски опсервации на оваа тема – за волја на вистината дури и законодавците не можат а и не знаат да објаснат за „деталите“: кој, каде, како, кога, колку – купиштата непознајници околу партиципирањето на иселеничката заедница во изборниот процес се релативизираат со наводниот факт дека трите пратенички мандати и онака биле премалку за какво било влијание врз генералните внатрешно-политички состојби. Па веројатно затоа толку малку внимание му се посветува на ова прашање. Иако за нас не ќе да е така па макар се работело за еден пратенички мандат. Затоа што во прашање се принципите, легализмот и легитимитетот, и конечно

ако сакате – елементарното гласачко право и достоинство на сите електори – избирачи без оглед на националната припадност и местото на живеење.

Проблемите, всушност, поеднакво не тангираат сите, и нас овде и нашите иселеници во светот. Ајде да почнеме со парите, оти такви се времињата сиромашни, та би рекле – бедни. Имено, власта којашто де факто и де јуре е главниот организатор на изборниот процес нема ни приближна проценка колку ќе го чинат буџетот изборите во дијаспората. Наместо точна проценка се лицитира со бројки коишто дури и такви какви што сè се двојно поголеми од реалната цена на чинење на изборите овде во Македонија (отприлика два до три милиони евра). Но ако, условно кажано, парите се најмал проблем (дали!?) за власта, второто прашање кое неминовно се наметнува е организацијата на изборите. Регулационо е дека изборни места ќе бидат нашите дипломатско конзуларни претставништва, што пак „инфраструктурно“ гледано е повеќе од мала бројка во споредба со расејаноста на нашите иселеници во странство. Во тој случај се наметнува дилемата како оние нашинци решени да гласаат ќе пропатуваат од своите домови до „изборните места“ по стотици и стотици километри, и кој ќе ги подмири тие трошоци што настануваат како резултат на „диспропорцијата“ на изборните места (пет-шеесет)!? Башка што местата ќе ги опслужуваат овдешни административци (колку – исто така не е познато).

Ајде да бидеме поконкретни: според донесените измени на Изборниот законик, предвидено е Министерството за надворешни работи преку своите дипломатско-конзуларни претставништва, откако ќе се распишат изборите, во рок од три дена да упати јавен повик за сите заинтересирани нашинци да се пријават за гласање. Повикот ќе се објавел во еден од трите најтиражни весници во дадената земја, и не помалку од четвртина страница. Потоа дијаспората ќе се запише во Изборачкиот список по електронски пат, а пријавувањето за гласањето во странство ќе се врши преку доставување своерачно потпишана пријава или испратена по електронска пошта. По пријавувањето, надлежните институции овде, во оној ептен кус временски рок што им стои на располагање, ќе мора да го прочитат избирачкиот список за да се избегне злоупотреба на гласови и на двојно гласање. Мора да признаме – пеколно тешка работа...

Инаку, согласно нормативните одредби нашинците ќе можат да предложат свои кандидати со тоа што зад листата на кандидати со свој пот-

пис треба да застанат најмалку 1.000 запишани избирачи од избирачкиот список, депонирани пред службените лица на дипломатско-конзуларните претставништва и тоа на посебен образец пропишан од Државната изборна комисија. Изборниот материјал ќе мора да биде доставен до нашите претставништва во странство, најмалку девет дена пред денот на изборите, ама од друга страна законот не предвидел точен рок за колку време запечатените материјали и записници од гласањето да се вратат во земјава преку дипломатската пошта до ДИК. Од друга страна, пак, нормирано е за пратеник да биде избран кандидатот што добил поголем број гласови од избирачите, но не помалку од два процента од вкупниот број запишани гласачи во изборната единица. И дека поднесување приговори за спроведеното гласање во дијаспората не е дозволено по пошта, ами ќе се врши преку овластен претставник овде во Македонија. Покрај овие „финеси“, исто така голема непознајница е колку во стварност има наши гласачи меѓу дијаспората. Оти едно е лицитирањето со бројки а друго е фактичката состојба. А, како што претходно нотиравме – единствениот услов за учество во гласачкиот процес е поседувањето на важечка македонска патна исправа. Се разбира спорен по многу основи бидејќи сè уште не успеавме да ја расчистиме круцијалната дилема: дали, само, поседувањето на македонскиот пасош е доволно и единствен критериум за стекнување на избирачко право!?

Сето ова можеби немаше да биде вака доколку во изготвувањето на изборниот Закон за дијаспората беше вклучена и најстарата невладина граѓанска асоцијација на иселениците од Македонија, Матицата на иселениците од Македонија, која располага со многуилјадно членство, а ги има и контактите со македонските здруженија на сите меридијани. Колку и да ја игнорираат Матицата во изминативе шест децении постоење во неа се собрани најрелевантните податоци за нашите иселеници ширум светот.

Сакале признале или не, но сето ова е повеќе од доволно да констатираме дека или овдешните власти гласањето на дијаспората го разбираат како чисто формален чин, многу повеќе важен за нивниот пропагандистички обликуван имиџ или како уште еден начин да го спојат „убавото“ и „корисното“. Што ќе рече ем манипулација ем сигурни мандати. Оти неспорно е дека во претходно посочените околности изборите во дијаспората просто душа даваат за класична злоупотреба на даденото гласачко право на дијаспората.

THE ABSTINENTS - PROBLEM FOR THE LEADERS

FRAMEWORK EMIGRANT VOTE

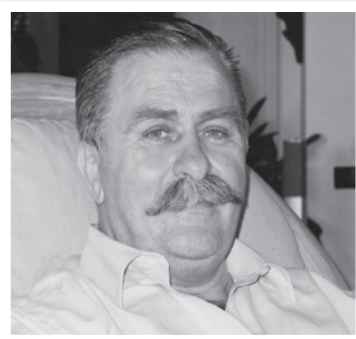
Mirror

The extraordinary elections will eventually take place. Macedonia has been faced with a new challenge whether once again to grant its trust to the current government or bring to rule the ones it deprived from ruling six years ago, or choose a third option which has never ruled in our twenty year long parliamentary living. As it seems, the ruling coalition has no intention to give up the rule. The laws they passed referring to the election process in the country, as well as in the Diaspora, in the past week, prove this.

We can not foresee what the impending parliamentary elections will bring, but what we can do is start claiming that there are chances that the elections are far more labeled with various "epithets" – mostly negative – in comparison to all the elections taking place in the past. Such "burdening karma" the forthcoming, still unscheduled elections are characterized with, results from the internal and external circumstances in the Republic of Macedonia. Hence, those circumstances were mostly created by the present ruling coalition.

So, we welcome the elections in conditions of no dialogue or contract among the parties, with "refined" list of voters, which after such refining grew for about forty thousand voters over the number of the existing ones, with extremely suspicious injection of over two hundred thousand euro from the Loan approved by the International Monetary Fund in this pre-election period, and with strengthened insertion of budget funds in the government's propagandacampaigns in a selected media group, with everyday harsh, almost merciless populist fight among the political parties, with even poorer economy and more desperate poverty and unemployment, with absolute non-rule of law, with completely blocked Euro - Atlantic integrations... All in all, according to the noted factual situation, the elections are ripe to be declared, most mildly said – ultimately unpredictable adventure.

Right in those circumstances

M.Sc Ivan Joe Petreski

As early as now, it is murmured in the domestic political corridors that the division of the emigrants' mandates have already been settled (two for the Gruevski's gang, one for the Integrationists). This results from the fact that, apart from all effort made in direction of keeping the absolute rule for themselves, the pair – DPMNE – DUI will probably not have the majority it has had so far. Therefore, applying the framework principle, they agreed to divide between themselves the three MPs from the Diaspora

the independence, or for the first time in one election process, the Diaspora is being involved in it with mandates normatively determined in advance – a total of three, the same number as the constituencies (Europe and Africa; North and South America; and Australia and Asia)! But, as early as now, it is murmured in the domestic political corridors that the division of the emigrants' mandates have already been settled (two for the Gruevski's gang, one for the Integrationists). This results from the fact that, apart from all effort made in direction of keeping the absolute rule for themselves, the pair – DPMNE – DUI will probably not have the majority it has had so far. Therefore, applying the framework principle, they agreed to divide between themselves the three MPs from the Diaspora. Pursuant to the agreement, on which both parties have already discussed, the MPs from America and Australia would be for DPMNE, while the Albanian coalition partner would get the MP from Europe.

From the very beginning, the idea that the emigrants vote for their MPs in the Parliament and be involved in the election process, arose a lot of "for" and "against" reactions among the political parties, the NGO sector, the analysts, and of course in the Diaspora, this Law refers to. The opposition and the experts have rightly criticized this move the present government made, calling it a populist one. There were blames that with the three MPs they are trying to gain advantage when forming the future coalition, which as it seems, will be a very miscellaneous one.

It is very obvious that the Diaspora have a sound standing, almost identical with the standing VMRO-DPMNE has in regard to the name issue. In such situation, it is completely logical that the ruling coalition has already calculated and registered the Diaspora votes on its own account. Although Gruevski wants to have the Diaspora MPs only for his party, it will not be easy to achieve that since DUI is asking for its slice of the cake. Gruevski, on the other hand, shall provide them

comes the Diaspora voting, i.e. the subject of interests of the present article. Namely, for the first time after

with that, in order to compensate to Ali Ahmeti for the Governor's position which was meant for DUI, but was grabbed by DPMNE, for the reason of having the monetary rule in its own hands, no matter the elections outcome.

Nevertheless, not everything is pink and smooth parties' division of the Diaspora votes. Apart from fictionally dividing the MPs between themselves, they still do not know how the voting will be organized, where it will be organized, or the number of candidates applying for this summer's elections. The list of candidates from the Diaspora will be a big question mark. It is not clear who will be nominated, who will nominate, why the political parties in the country are not entitled to exterritorial political activity. Will their calculations be upset if we know that pursuant to the new Elections Code, every Macedonian citizen from any country worldwide can become a candidate only with 1000 signatures? Even though the emigrants have been divided into three constituencies, each covering two continents, they forgot that thousands of Macedonians stayed in the former Yugoslav republics, and that they are also emigrants with the right to vote. So, the Albanian European candidate can not be so sure in its election, if no fabrications take place, since in Europe, there aren't one hundred thousand Albanians - holders of Macedonian passports. On contrary, in the European countries, there are over one hundred thousand Macedonian citizens of Macedonian nationality.

The only thing that is clear, at least so far, is the pretty general law formulation that each adult emigrant holding a valid Macedonian passport has the right to vote. Excuse me for mentioning, but isn't it too scarce as to organize and conduct just elections in the Diaspora!?

Here, in the very few media observations on the present topic – truly speaking, even the lawmakers can not and do not know to explain the "details": who, where, how, when, how much – loads of unknown things related to the participation of the emigrant community in the election process are being relativized, justifying the situation with the alleged fact that the three MP mandates are too few to anyhow impact the general internal political situation.

Probably this is why so little attention is paid to this issue. Hence, it shouldn't be so, even if it was one MP mandate only. What is questioned here are the principles, the legalism and legitimacy, or, if you prefer, the elementary voting right and dignity of

all electors, no matter their nationality or place of living.

The problems actually equally affect all of us, the ones living in the country as well as our emigrants worldwide. Let's begin with money, since money is an issue of concern in this period of poverty and misery. Namely, the government which is de jure and de facto the main organizer of the election process hasn't got even an approximate calculation how much the Diaspora elections will cost the budget. Instead of an accurate assessment, the government speculates with figures which are double the realistic price of the cost of elections here in Macedonia (about two to three million euro). But if, speaking as a matter of fact, money is the smallest problem (if so!?) for the government, the second question implied is the organization of the elections. It has been regulated that our diplomatic consular representative offices will be the voting places, which from infrastructural point of view represent a very small number having in mind the manner our emigrants are dispersed aboard. In that case, we come to the dilemma – how will the ones determined to vote will travel hundreds of kilometers from the places they live in to the "voting places" and who will bear the costs incurred on basis of the disproportion of the voting places (fifty to sixty) in the constituencies (five continents)!? Let us not mention the fact that the voting places shall be managed by domestic administration workers (how many – unknown).

Let's be more precise: pursuant to the passed amendments of the Election Code, it is projected that the Ministry of Foreign Affairs, through its diplomatic – consular representation offices, within three days of the scheduling of the elections, addresses a public call to all interested emigrants to apply for voting. The call will be published in the three best selling newspapers in the given country, on one of the first four pages. After that, the Diaspora shall be electronically recorded in the list of voters, while the application for voting abroad shall be carried out by submission of personally signed application form or sent e-mail. After the application phase, the authorities here, in the country, in this very short period of time they have, shall refine the list of voters as to avoid vote abuse and double voting. We have to admit – the hell of a hard work...

However, in compliance with the normative provisions, the emigrants will be able to propose their candidates by obtaining a list of 1000 signatures of the registered voters in the list of

voters, the signatures of which will have to be affixed in person, in the diplomatic – consular representation offices on a specially prepared form by the State Election Commission. The election material will have to be submitted to our diplomatic – consular representation offices, at least nine days prior to the elections, but on the other hand, the law does not regulate the final deadline in which the sealed materials and the reports on the voting, shall be returned in the country by diplomatic mail to the State Election Commission. On the other hand, however, it has been set forth that the candidate having most of the votes is elected an MP, but those votes shall not be less than 2% of the total number of registered voters for that constituency. The lodging of complaints on the carried out voting in the Diaspora shall not be allowed by mail, but it shall be performed via an authorized representative, here in Macedonia. Apart from these "fine points", it is also not known actually how many voters are there in the Diaspora. Because, one thing is to speculate with numbers, and yet another thing is the factual situation. As we have previously noted – the only condition for participation in the voting process is holding of a Macedonian passport. Of course, this condition is disputable from many aspects since we did not manage to straighten up the crucial dilemma: whether, the mere holding of a Macedonian passport is the sufficient and only criterion for acquiring the election right!?

All this would have gone different way if in the process of preparation of the Election Code for the Diaspora, the oldest non-governmental civil association of the immigrants, the Macedonian House of Immigrants was involved, an association having huge membership, which has contacts with the Macedonian associations worldwide. No matter how much the House of Immigrants has been ignored, in the past six decades of existence, this association has hold the most relevant information about our emigrants all over the world.

Admitting it or not, this is more than enough as to conclude that either our authorities take the Diaspora voting as bare formality which is important only for their propaganda-like image, or just as another way of joining the "nice" and the "useful". In other words, in spite of the manipulation, these mandates are certain. Because, it is undisputable that in the above specified circumstances, the elections in the Diaspora are perfectly fit for classical abuse of the Diaspora voting right.

УПАТСТВА ЗА ДИЈАСПОРАТА

**КАКО МАКЕДОНЦИТЕ ДА ОСТАНАТ
МАКЕДОНЦИ НА ТУЃИТЕ ПОПИСИ**

Тема

Македонија ќе ги користи пописите што се организираат во другите држави за да изброи колку македонски граѓани работат или живеат во странство. За да се утврди бројот и да се заштити идентитетот на македонската дијаспора испратена е препорака до иселениците при изјаснувањето на пописите во државите каде што живеат како земја на потекло да ја наведат Македонија, за јазикот што го говорат дома да наведат македонски, за етничката припадност - македонска (за етничките Македонци), а за религијата - Македонска православна црква (за православните христијани).

Овој начин на одговарање на пописните прашалници ќе овозможи пребројување на македонските заедници надвор од државава, бидејќи според домашните прописи не се попишува населението што повеќе од една година не е во земјата. Препораките не се однесуваат за државите од соседството (освен Србија), бидејќи во нив Македонија нема иселеници, туку Македонци што се автохтоно тамошно население.

Планот да се користат туѓите пописи за да се избори македонската дијаспора бил направен уште лани во август, кога на сите македонски организации во странство државата им дала налог да изработат упатства за тоа како да се изјаснува дијаспората на пописите во тие држави. Сепак тој почна да се применува сега, поради поголемиот број пописи што се организираат годинава. Следни целни пописи се оние на Хрватска и на Канада во мај и на Австралија во август.

**ЈУГОСЛАВИЈА, ГРЦИЈА, ЕГЕЈСКА
И ПИРИНСКА МАКЕДОНИЈА**

Македонските иселеници на туѓите пописи најчесто грешат во одговорите на прашањето „Во која држава си роден?“ или „Земја на потекло“. Голем број Македонци родени пред осамостојувањето на државата, на овие прашања одговарале со Југославија или СФРЈ. Заблудата е поголема во

Катерина Нешкова

државите-членки на Европската Унија што не спроведуваат пописи, туку статистичките податоци за своето население ги вадат од евиденциите што ги имаат во нивната државна управа (административен попис). Кај овие држави често за Македонците стои потекло: СФРЈ.

„Иако сте биле родени во времето кога македонската држава беше дел од Југославија, многу е важно на прашањето ‘Во која држава сте родени?’ да не одговорите со: ‘Југославија’. Постои посебна категорија за ова прашање и со ваков одговор родната земја нема да биде забележана како

Македонија”, пишува во упатството на македонската заедница во Австралија за претстојниот попис.

Посебен проблем при одговарањето на прашањето „Во која држава сте родени?“ имаат Македонците од егејскиот и од пиринскиот дел на Македонија. Тие се збунети дали на ова прашање да одговорат Македонија, или Грција, односно Бугарија. Постојат две струи. Едната смета дека треба да се одговори Грција односно Бугарија, затоа што сега тоа се државите каде што се наоѓа нивното место на раѓање. За да се заштити македонскиот идентитет, овие Македонци во графата етничка припадност задолжително треба да напишат - македонска. Таква е препораката и на Австралиско-македонскиот комитет за човекови права.

„Ако одговорите ‘Егејска’ или ‘Пиринска Македонија’, ќе бидете забележани како да потекнувате од македонската држава. Многу е важно да не одговорите вака на ова прашање, за да се истакне дека постојат Македонци и надвор од границите на денешната македонска држава. Значи ако сте родени во Грција, забележете Грција. Важно! Со тоа што ќе одговорите ‘Грција’ не значи дека декларирате грчко етничко потекло. Има посебно прашање за етничкото потекло каде што ќе можете да напишете ‘македон-

ско”, стои во препораката на австралиско-македонскиот комитет за човекови права.

Целта на ваквото изјаснување, како што сметаат од оваа организација, е да се истакне фактот дека Македонците принудно се поделени во три различни држави.

Противниците на ваквата идеја, пак, велат дека Грција, по објавувањето на пописните резултати, го користела овој податок за да го зголеми бројот на својата дијаспора и во спорот за името со Македонија. Затоа тие препорачуваат сите Македонци по потекло да напишат дека се родени во Македонија. Нивната препорака е да го искористат моментот во пописното прашање каде што често се користи терминот земја, кој е поширок од терминот држава.

Државата, иако препорачува користење на тугите пописи за декларирање на македонскиот идентитет,

БРОЈКИТЕ НЕМА ДА КАЖАТ КОЛКУ ГЛАСАЧИ ИМАМЕ ВО ДИЈАСПОРАТА

Пребројувањето на иселениците преку туѓи пописи нема да помогне во утврдувањето на бројот на иселеници-македонски државјани што би имале право на глас на домашните парламентарни и претседателски избори. Иако во Македонија се располага со одредени бројки, а пак со пописите ќе има и целосен увид колку Македонци живеат и работат надвор, таа бројка не одговара на бројот македонски државјани надвор, бидејќи во македонска дијаспора влегуваат сите етнички Македонци, независно дали се државјани на матичната држава или не. Право на глас на избори ќе има само оној дел од македонските иселеници што имаат македонско државјанство.

„На прашањето ‘Кој јазик го зборувате’, одговорете македонски, без разлика колку добро го познавате јазикот, и тоа од понудените опции одберете ‘друг јазик’ и допишете ‘македонски’”, препорачуваат од организацијата.

„Без разлика каде сте родени (Македонија, Грција, Австралија или каде било) вашето етничко потекло е македонско. За ова прашање се брои до три генерации наназад (родители, баби и дедовци, или прабаби и прадедовци)“.

Четвртото прашање е религијата. Препораката за оние што се идентификуваат со Македонската православна црква гласи: „Ако за религија одговорите само православна, нема да бидете забележани како верник на македонската православна религија. Исто така, ако се идентификувате со друга религија (пример методистичка, исламска итн.), тогаш назначете со која”, пишува во упатството. Одговорите на прашањата, како што наведуваат од Австралиско-македонскиот комитет за човекови права, се направени врз основа на консултации со претставници од соодветните државни институции за да се обезбеди точна идентификација на македонската заедница. Од организацијата информираат дека секоја информација за која ќе се изјаснат иселениците ќе се чува доверливо.

Хрватска	Канада	Австралија
14. Место на раѓање на граѓанинот	8. Кој јазик го зборува личноста најчесто дома?	12. Во која држава е родена личноста?
15. Место на раѓање на мајката во времето кога се родил граѓанинот	8.б. Дали личноста зборува јазик различен од официјалните?	16. Дали граѓанинот зборува некој јазик дома различен од англискиот?
19. Народност	9. Кој е јазикот што личноста прв го научила, го зборувала во детството и кој сè уште го разбира?	18. Каков идентитет има личноста?
20. Мајчин јазик		19. На која религија и припаѓа личноста?
21. Религија		

нема заземено официјален став за тоа како Македонците од Егејска и Пиринска Македонија да се изјаснат на пописите за земјата на потекло.

Третиот совет е во однос на етничкото потекло. Таму задолжително треба да се внесе - македонско.

ДИЈАСПОРАТА ВО АВСТРАЛИЈА ВО ГОТОВНОСТ

Освен прашањето „Во која држава сте родени?“, Австралиско-македонскиот комитет детектирал уште три други прашања што се битни за декларирање на македонскиот идентитет на иселениците. Оваа организација шест месеци пред пописот го мобилизираше своето членство и направила писмено упатство што го испраќа до нашинците во Австралија за тоа како треба правилно да одговорат за да го зачуваат македонскиот идентитет. Македонската заедница е и најмногубројна - според последните податоци од 2001 и 2006 година на австралиското биро за статистика таму живеат над 80 илјади Македонци.

НА ПОПИСОТ ВО САД МАКЕДОНЦИТЕ БИЛЕ „ДРУГА РАСА“

Македонците што подолго време живеат и работат во САД на последниот попис најчесто се изјаснувале како припадници на „друга раса“, а во описот која е таа раса допишувале - Македонци. Ова се случило поради тоа што на американскиот попис не постоела можност граѓаните да се декларираат по етничка основа, ниту, пак, за тоа кој е нивен мајчин јазик или јазик што го говорат дома.

Единствена опција за некаква определба била расата. Како опции биле понудени трите основни раси: бела, црна или жолта и дополнително друга раса, со тоа што оние што одбрале друга раса имале можност и да ја опишат. Македонските организации за да ја одделат македонската заедница во САД од другите дијаспори, особено од грчката, во контекст на спорот со името, најчесто ја користеле позицијата „друга раса“, иако во суштина и припаѓаат на белата раса.

ЧОВЕКОВИТЕ ПРАВА ВО БУГАРИЈА - ПРВОАПРИЛСКА ШЕГА

**Проф. Д-р Стефан
Влахов Мицов**

Човековите права во Бугарија се како пенисот на комарецот - мора да постојат, ама никој не ги видел. Тој недостиг е стара традиција, поврзана со суштината на бугарското општество, а не со привремените идеолошки или политички режими. Правата се регулираат преку законите, кои треба да бидат во интерес на сите граѓани. Отсекогаш, впрочем, бугарското општество било следено од конфликти, дури и кога не постоела бугарската држава. Оттука и законите во Бугарија отсекогаш им служеле на едни за сметка на други. Разделувачките линии се и на социјална и на политичка и на етничка и на религиозна основа. Проблемите во социјалната и во политичката сфера се струпуваат врз етничките и врз религиозните малцинства според принципот клинот со клин се избива. Затоа и светската финансиска и економска криза создадоа шовинизам и ксенофобија, кои се повеќе го обземаат европскиот континент. Во држави како Бугарија, каде национализмот е основен фактор, кризата стана причина да се скастрат и последните остатоци од човековите права. Не станува збор само за правата на малцинствата, зашто шовинизмот е еднакво опасен и за сите бугарски граѓани. Под неговото знаме се нарушуваат правата на сите. Единствената разлика е што на етничките Бугари им е дадено „правото“ да ги компензираат неправдите во однос на тие со говорни и со физички недостатоци над етничките и религиозните малцинства. Бидејќи на тој фалшив начин се чувствуваат приви-

„Во однос на слободата на мирно собирање и здружување на Македонците преку иницијатива, во една од најфлагрантните лаги пред меѓународните институции во периодот на демократскиот преод, дека нивната слобода за мирно здружување целосно им е гарантирана, а ОМО Илинден и ОМО Илинден Пирин дури „добиваат поддршка од власта“

легирани, а државата - своја наместо макеа. За влошувањето на човековите права во Бугарија во последните две години има и политички причини. Тука управува влада на малцинството на ГЕРБ, која се смета за десноцентристичка и умеренационалистичка формација. За да си ја задржи власта, таа смета на парламентарна поддршка на крајно националистичката партија „Атака“. Поинаку кажано, националистичкиот популизам карактеристичен за двете партии, наоѓа опасна правна и законска регулација во навреда на целото општество. Во таква ситуација, не е случајно што годишните извештаи на Бугарскиот хелсиншки комитет (БХК) се се пообемни и се повознемирувачки.

На 31 март годинава БХК го објави последниот извештај „Човековите права во Бугарија во 2010 година“. Тој претставува обемна брошура со 48 страници, на голем А4-формат и основниот извод во него е: „Состојбата се влоши во многу сфери, но особено со правата на етничките и на религиозните малцинства, заштитата од притисок во личниот живот преку произволно прислушување на разговорите и следење на електронските комуникации на граѓаните од службите за безбедност, независноста на судската власт и правичниот процес и користењето на сила, помошни средства и огнено оружје од полициски работници. Подобрување има единствено во сферата на заштитата на правата на децата“. Обратете внимание, од 16 делови во кои се бележат човековите права само во едно има напредок, а во останатите се регистрира категорично влошување. БХК цитира факти, од кои на човека му се крева косата на глава и почнува да размислува дали тие податоци не се земено од некоја афри-

канска или латинскоамериканска диктатура. Нејсе, тоа е Бугарија, членка на ЕУ и НАТО и кандидатка за шенгенската зона. Уште позастрашувачки од многубројните примери за одземени и прекинати човечки животи е приодот на бугарската држава и на нејзините институции. Практично, Бугарија ја откажува соработката со меѓународните органи за заштита на човековите права, кои само во во 2010 година неколку пати испраќаа остри критики. На четврти ноември лани, во време на периодичниот преглед за Бугарија во Советот за човекови права на ОН и беа испратени 113 препораки, поврзани со дискриминацијата на ромското и на другите етнички малцинства, примената на сила од државните органи, говор на омраза, расизам и ксенофобија итн. Европскиот суд за правата на човекот во Стразбур донесе рекорден број решенија против Бугарија - 71. Кон крајот на 2010 година се покажа дека државата е со најголем број неисполнети решенија на судот меѓу земјите-членки во Советот на Европа. На седми октомври лани комесарот за човекови права испрати писмо до премиерот Борисов со конкретни прашања за дискриминацијата на Ромите, неисполнетите решенија на судот во Стразбур, бруталното мешање на државата во внатрешните работи на муслиманската заедница и слободата на мирно собирање и здружување на Македонците. Во својот одговор бугарскиот премиер отфрли секаква можност за промена. Бугарскиот хелсиншки комитет констатираше дека „Во однос на слободата на мирно собирање и здружување на Македонците премиерот потцрта, во една од најфлагрантните лаги пред меѓународните институции во периодот на демократскиот преод, дека

нивната слобода за мирно здружување целосно им е гарантирана, а ОМО Илинден и ОМО Илинден Пирин дури „добиваат поддршка од власта“ кога организираат социјални и културни настани. БХК наведува низа разобличувачки факти за дискриминацијата на македонското малцинство во Бугарија. Таа дискриминација се остварува во две форми: помека и побрутална. По критиките на европските институции и пресудите на судот во Стразбур, бугарските власти веќе дозволуваат поединечни пројави на македонските организации. На 12 септември 2010 година градоначалникот на Благоевград дозволи да се положи цвеќ е на споменикот на Гоце Делчев, по повод Денот на геноцидот врз македонскиот народ. Забележете, тоа се случува на споменикот на Гоце, зашто власта ни на сон не допушта подигнување на посебен споменик за стрелањето на Македонците во 1924 година. Освен тоа, полицијата не им дозволува на Македонците што положиле цвеќе да се самоидентификуваат како такви. По полагањето венец на споменикот, ја симнале лентата од него, на која е напишано името на една од организациите (ОМО Илинден). Полицијата, чија официјална цел е да го обезбедува чествувањето, практично го оневозможува и испраќа закани кон учесниците во него. БХК посочува дека од ДАНС (Службата за државна безбедност)

им кажувале на организаторите дека ќе ги уапсат и ќе ги претепаат. Чествувањето на годишнината од убиството на Јане Сандански исто се попречува од бугарските власти. Формално, тоа не е забрането, но на учесниците не им се дозволува да отидат до гробот на македонскиот револуционер кај Роженскиот манастир. Затоа овогодишниот семакедонски собир на 17 април ќе се организира во градот Мелник. Ќе спомнам дека на минатогодишното чествување, на македонските новинари и на телевизиските екипи не им беше дозволено да присуствуваат, а претседателот на Светскиот македонски конгрес Тодор Петров и претставниците на Матицата на иселениците не ги пуштија ниту да влезат во Бугарија. Бруталната дискриминација врз македонското малцинство се остварува не само по откажувањето да биде востановена судска регистрација на ОМО Илинден Пирин, ами не прифаќаат да се регистрираат здруженија со неполитички цели. БХК го наведува примерот на Бла-

гоевградскиот окружен суд, кој одби да го регистрира Здружението на репресираните Македонци во Бугарија, чија цел е собирање спомени и материјали за репресираните Македонци и за македонското наследство, како и давање правна помош на репресираните. Во минатите десетлетија голем број Македонци беа репресирани, вклучително со принудно интернирање и затворање. Според донесениот Закон за репресираните бугарски граѓани во време на тоталитаризмот, тие имаат право на парично обештетување. Судот, значи, им го одзема правото на здружување со мотив дека „ја засегнува целокупноста на бугарската нација“, а регистрацијата на здружението доведувало до заблуда, „со тоа што содржи политички, етнички и националистички поттекст“. И Софиски-

от апелациони суд на 14 јули ја потврдува одлуката на Благоевградскиот суд со смешен и циничен мотив, дека целите на здружението противречеле на членот 6, алинеа 2 од Уставот, кој ги забранува привилегиите врз основа на националност, етничка припадност и потекло. Произлегува дека да бидеш репресиран Македонец во Бугарија е привилегија, која не може да ја користат репресираните, ниту пак може да се здружуваат. Противречно на погоре кажаното, судот допушта дека во Бугарија „нема посебен македонски етнос, а дел од посочените цели во уставот на здружението создадат печаток таков етнос постои, и е малцинство“. Значи, според судот, постоенето на еден етнос не зависи од самосознанието на граѓаните, туку од судските решенија. Така, судот признава дека ги определува односите во Бугарија по административен пат, што го доведува под сомнение и бугарскиот етнос. Освен тоа, каква нација е таа чија „целост“ треба судски да се брани? И кој му дава право на судот во бугар-

ската нација да вклучува Турци, Роми, Македонци, Руси и други етноси, против нивната волја? Сличен принцип за „единство на бугарската држава“ користат судите и при обидите за формирање Здружение на Помаци-муслимани особено при создавањето на партијата Муслиманодемократски сојуз од Росен и Атанас Јорданови, познати како „браќата Јузеирови“. БХК ја посочува политичката и медиумската хистерија по тој повод (со учество на премиерот и на претседателот) и осудувањето на браќата од судот со мотив дека нивната партија „ги става на испит Уставот и законите во државата“. Излегува дека бугарскиот Устав и законите не треба да ги изразуваат интересите на населението, ами обратното - тоа население да ги коригира своите интереси според законите во тој момент. Тоа е жесток доказ за дискриминацијата на бугарските граѓани од државата.

Ете зошто не е чудно што правосудните органи ги газат сите човечки права. Почнувајќи од правото на живот, личната слобода и безбедноста, правото на изразување и пристап до информации, се до заштитата од измачување, нечовечко и понижувачко однесување во местата за лишување од слобода. Парадоксален е фактот што во 2010 година бугарската Влада и најмногу вицепремиерот и министер на МВР, Цветанов, непрекинато го напаѓа судскиот систем со обвинување дека им пречи во борбата против организираните криминал и корупцијата. Во практика, бугарскиот суд е верен сојузник на МВР при ограничувањето на правата на граѓаните. Одбивањето да се регистрираат здруженија на етничките малцинства и мешањето во работата на муслиманската вероисповед е само дел од тој сојуз. Судиите некритички ги исполнуваат барањата на МВР за користење на специјални разузнавачки средства (СРС) против граѓаните и нивната употреба скокна со 300 проценти. Судиите ги оправдуваат припадниците на МВР, кои по улиците тепаат луѓе, ги измачуваат или директно ги убиваат во полициските установи. Само во минатата година судот во Стразбур ја осуди Бугари за седум такви дела за одземање човечки живот. Полицајците - убијци, сепак, нема да отидат во затвор, зашто се оправдани од бугарскиот суд. Притоа, не тие, туку даночните обврзници ќе ги плаќаат обештетувањата на семејствата на убиените. Таква е бугарската практика.

ПОДЕЛЕНО ОПШТЕСТВО

Васко Костојчиновски

Поделбите, односно фрагментацијата на општеството во кое живееме е процес кој ги има зафатено сите негови сегменти, без јасна временска перспектива за излез. Кризата се продлабочува и сè повеќе расте недовербата во институциите и во политичките партии, како одговорни субјекти за артикулација на интересите на граѓаните.

Партиите се отугени не само од граѓаните, туку и од сопственото членство. Моментално, нивниот легитимитет на политички субјекти, било да се на власт или, пак, во опозиција, се сведува од 22 проценти до нула проценти од избирачкото тело, со тенденција за натамошно јакнење на недовербата и на апстиненцијата кај избирачкото тело. Тие се или партии со кои раководат од затворени елитистички групи, поврзани со конкретни интереси или, пак, станува збор за „султан“ партии.

Социјалната диференцијација изразена, пред се, низ високиот процент на сиромаштијата (повеќе од 40 проценти), високата стапка на невработеноста (повеќе од 32 проценти), а посебно чувството на бесперспективност, за политичките елити се препознатливи појави. Тие самите ќе речат дека „не слушнале дека во Македонија се гладува“, односно дека нивните примања се такви што не ги „чувствуваат“ поскапувањата.

Во услови кога граѓаните не успеваат да ги изразат и да ги решат своите потреби и интереси преку политичките партии и преку институциите на системот, а посебно кога синдикатот е маргинализиран и немоќен да ги заштити интересите на работниците, излегувањето на улица е неминовно. Тоа веќе се случува не само во регионите каде со децении се создаваа автократски, т.н. „вакуум“ општества, туку и во земјите на „транзицијата“. Кај нас тие

пројави се инцидентни, пред сè, заради фрагментацијата на работничката класа, како последица на неолибералниот модел на транзицијата, кога во малигната симбиоза на политиката и спекулативниот финансиски капитал, дојде до целосна девастација на реалниот сектор.

Покрај во економско-социјалната сфера, фрагментацијата метастазира и во другите сегменти на општеството, било по национална, идеолошка или професионална линија, со поделбите и ставањето под контрола на медиумите, поделбите меѓу интелектуалците, науката и другите области. Определувајќи се за привилегиите кои им ги нудат едните или другите владејачки структури, интелигенцијата го дава потребниот легитимитет на власта. Поделбите во медиумите под притисок на интересите на сопствениците, а посебно на власта, го затворија протекот на критичката мисла, како основна вредност на демократијата.

Фрагментацијата стана модел на владеене преку кој се разбива критичната маса, која може да го загрози системот на владеенето на политичките елити. Оттука и нивниот молк, и молкот на медиумите, и на македонските интелектуалци за настаните во Хрватска и во другите држави во регионот. Наспроти тоа, присутно е идеолошко и политичко деградирање на социјалниот бунт и негово третирање како продукт на разни „сценарија на некакви темни сили“. Стравот од „улицата“ е еднакво присутен како кај десницата така и кај левицата.

Моделот на десницата (ако воопшто може да стане збор за десница и за левица) со кој товарот на кризата на „казино-економии“ падна врз плеќите на народот, веќе е исцрпен. Од друга страна, пак, институционалната левица речиси и да нема контакт со девастацијата во социјалната сфера. Дури ни реторички не ги застапува интересите на социјално загрозените слоеви. Тие партии ги поддржуваат барањата, но не сакаат да застанат зад нив. Во 90-тите години на минатиот век левицата ги прифати неолибералистичките модели за шок-терапии, со објаснување дека „друг излез нема“, дека тоа што се прави е „неизбежно“, дека државата треба да биде што подалеку од економијата, односно дека моделот на социјална држава е исцрпен и сл. Последиците се катастрофални.

Кризата на интелигенцијата се продлабочува во корелација со нивното епигонство и симбиоза со политиката. Поделена и неотпорна кон партиската ин-

струментализација, интелигенцијата во Р. Македонија останува на маргините на општествените процеси. Всушност, предолго трае процесот на изчезнување на македонската критична интелигенција.

Процесот на деградација на медиумскиот простор, по еден бурен период на развој во 90-тите години на минатиот век, како да се забрзува. Тие стануваат се позависни од интересите на нивните сопственици, од нивната блискост или оддалеченост од центрите на владеенето, но и од бенефициите што ги добиваат од политичките елити за нивната „правоверност“, „Слободата на говорот, како основна вредност на демократијата, го отстапува местото на стравот од критичко промислување

Каде е излезот?

Улицата не е решението, но, исто така, не се решението ни партискиот елитизам, ниту, пак, стерилните и партизираните институции, истрошениот етноцентризам и другите стереотипи со кои со години се манипулира народот.

Во економијата мора да се врати политиката на создавање на нови вредности, извоз на стоки и услуги и отворање нови работни места, наспроти, зеленашкиот, финансиски капитал. (Само за пример: од околу 30 милиони евра остварен профит во стопанството во Македонија во 2010 години, околу 25 милиони е профит на банките, односно само Комерцијална банка остварила околу 23 милиони евра; околу 4-5 милиони на фармацевтската индустрија, а остатокот е на целокупното друго стопанство). Зеленашкото профитерство мора да биде оданочено, државата мора да го разбие монополот на финансискиот капитал што го создадоа спекулативните структури во симбиоза со политичките, посебно „комоцијата“ која ја има(ше) во утврдувањето на каматната политика со која го исцрпува(ше) реалниот сектор. Мора да се изгради ефикасен систем на контрола на одлив на профитот преку филијалите на мултинационалните корпорации по пат на трансферни цени, спрегата меѓу нив и политичките елити, која се остварува преку учеството во управни одбори, а јавните претпријатија да престанат да бидат партиски „каси“.

Државата мора да ја остварува својата социјална функција на начин со кој ќе се создава одреден баланс помеѓу цената на трудот и профитот. Тоа не е програмска определба на десницата, ниту на онаа која е на власт, но ни онаа која сака да се обедини.

Од друга страна, колапсот на неолиберализмот ја става пред сериозен испит институционалната левица во барањето класно-социјално одржливи решенија и да го напушти елитизмот, доколку не сака да заврши на буништето на историјата. Политичките елити не треба да заборават дека меѓу „улицата“ и револуцијата границата е многу мала. Промени се нужни за да не дојде до преминување на линијата од која нема враќање.

ПИСМА ДО ДУШЕВАДНИКОТ

ДАНОК НА ТАЛЕНТОТ

Венко Андоновски

Завчера уште една пријателка ми најави заминување од Македонија. Интересно е дека, како и другите случаи што сум ги споменува во колумниве, и таа не е без работа. Веќе неколкупати сум пишувал за слични случаи: Македонија сè повеќе ја напуштаат вработени (и учени), а не невработени луѓе. Во една колумна, дури, напишав дека во последниве десет години Македонија го доживува НАЈГОЛЕМИОТ ЕГЗОДУС во историјата.

Во случајов станува збор за лекарка-специјалист, која, ете, решила да си ги спакува куферите и да си замине од овде. Првата причина е: со својата плата не може да си ги плати ни кредиткартичките, а камоли да си планира иднина за себе.

Секогаш кога ми заминува драг пријател или пријателка од државава чувствувам тага. И секогаш се прашувам зошто вработени луѓе, луѓе од кариера ја напуштаат државава. По одговорот не мора да трагам бесконечно долго: да имав и јас професија што се цени во странство, немаше да чекам ниту миг. Најмалку дваесет години чекаме да се промени нешто, но и покрај сите предизборни политички ветувања – нема ни трага од некаква суштинска промена, освен формални, козметички корекции.

Значи, уште еден пример за фантастичен кадар (тоа го велат и нејзините ментори и учители), потребен на Македонија, ќе ја напушти државата. И ниту некој ќе знае, ниту ќе почувствува тоа, а најмалку ќе го сети политичкото дебело месо обложено со сало. Пробала најпрвин да избега од ДРЖАВНО во ПРИВАТНО, но и таму немало место. Кај секој случај исто: ако е вработен, најпрвин пробува да избега од „државно“ во „приватно“, а потоа, ако не успее, заминува во странство. Тоа е уште еден

доказ за она што во десетици колумни сум пробал да го кажам – сè што е државно УНИШТИВМЕ; сè што е приватно го УНИШТУВАМЕ. Што всушност сакаме?

Кои се аргументите на мојата пријателка? Прво: не е толку голем проблем таа да преживее. Не е проблем ни тоа што нејзиниот директор, како на најспособна, сака да и ја исече главата. Отсекогаш медиокритетите, со силата на златните вилици на власта, им ги прегризувале вратните жили на гениите. Салиери против Моцарт – приказна позната уште од Сократ, кој ја испи својата чаша со отров, приготвен од медиокритетите. Главниот проблем на мојата пријателка е – ЗАРЕМ ВО ВАКВА ДРЖАВА ЌЕ РАГА И КОЈ ВО ОВАА МОРАЛНА ПЕРВЕРЗИЈА ЌЕ ГИ ВОСПИТУВА НЕЈЗИНИТЕ ДЕЦА?

Пред таков аргумент нема одбрана. Ќе раскажам нешто во нејзин прилог, нешто што редовно им го предавам на моите студенти, кога говорам за фантастиката. Имено, бидејќи сум професор по книжевност, секогаш кога говорам за фантастиката им нагласувам дека прв и основен услов за да настане фантастичен ефект во некое дело е – неверојатниот настан. И им велам на студентите – критериумот дали нешто ќе се смета за веројатно или неверојатно зависи ЕДИНСТВЕНО од искуството, а според тоа и од степенот на знаења (образование) на оној што го проценува настанот. На едно предавање, за пластично да ја илустрирам тезата дека веројатното/неверојатното е категорија сврзана со искуството и со возраста, се послужив со педагошки недозволени пример. Им реков: „Ако сега ако ви кажам дека крај прозорецот прелета на метла деканот, што ќе ми кажете?“ Прснаа во смеа. За среќа, деканот ми е пријател, па нема да се луги. „Значи, се смеете затоа што тоа за вас е неверојатно, на границата на бесмисленото“, реков. „Меѓутоа, ако тоа му го кажам на дете од градинка, кое драстично се разликува во степенот на знаењето од вас, тоа ќе се сврти кон прозорецот и сигурно ќе праша: „Каде е чичкото?“ Значи, она што за школуван и искусен човек спаѓа во категоријата „неверојатно“, за нешколуван и неискусен спаѓа во категоријата – веројатно.

И тогаш стана еден од студентите што брзо сфаќаат и ми рече: „Професоре, значи, нашите политичари ни го продаваат неверојатното како веројатно само затоа што ние сме неискусни и необразовани како деца?“

Да, драги мои. Во секое предизборие, власта на неписмениот и необразован граѓанин на Република Македонија му го продава неверојатното како веројатно.

Фантастиката му ја продава за реализам. Затоа и лесно се владее со необразован и запустен народ. Мојот студент продолжи со логицирање – ме праша дали во Македонија, иако се смениле пет-шест владејачки garnитури, недостигот од промени се должи не на константната желба за богатство на garnитурите, туку на константната ниска писменост и образование на гласачите, кои како такви веруваат во чуда? Морав да го прекинам – сепак нашиот час беше час по книжевност и методската единица беше категоријата „веројатно“ наспроти „неверојатно“, а не политиколошка расправа за тоа како политиката лесно владее со неписмените, полуобразованите и медиокритетите.

Се враќам сега на мојата пријателка, која во овој миг си ги пакува куферите. Кога ја прашав кога дефинитивно ја донела одлуката да си замине, таа ми рече: „Во еден целосно безначаен момент. Имав пациентка за која имав досие (анамнеза), но ја прашав: ‘Мајче, што ти е тебе?’ Ми одговори: ‘Оперисана сум.’ Ја прашав: ‘Од што си оперисана?’ Таа рече дека не знае, дека никој не и кажал“. Тогаш мојата пријателка ја прашала: „А знаеш ли како ти се вика соседот?“ Оваа рекла „да“, и го кажала името. „Знаеш ли како му се вика жената?“ Оваа рекла „да“. Потем ја прашала а дали соседот има љубовница, на што уследил одговорот „да“. „А дали и го знаеш името?“ Не само што жената го знаела името на љубовницата туку знаела и каков автомобил вози, и чија ќерка е, и каде работи. На тоа мојата пријателка и рекла: „Мајче, не можам да сфатам колку имаш интерес да знаеш за другите, а за својата болест – ништо“.

Е тоа е тоа – луѓето си заминуваат и поради нискиот просек на образование кај обичниот народ. Како што рече мојата пријателка во заминување: „Не можам да се помирам со фактот дека ние што нешто знаеме, во споредба со оние што се главното гласачко тело на нацијата, водиме со 100:0. А тие нас нè победуваат на секое гласање со 100:0. Па, потем, оние што доаѓаат на власт кон нас што нешто знаеме се однесуваат како да водат со 100:0.“

И оди сега кажи и да остане, кога со своите зборови ги прави парче сите од власта, опозицијата, неопределените, плашливите, недугавите, богатите, сиромавите со 100:0. Со среќа да си одиш во новата резервна татковина и приватна држава, драга моја пријателке! И да победиш таму со 100:0, оти овде и кога имаш 100, имаш 0. Сто отсто одат секогаш за данок на талентот!

НИКОЛА БОМБАС

МОЈОТ ПАТ ПО СВЕТОТ НЕМА КРАЈ

Елена Оровчанец Спировска

Ретки се луѓето кои поседуваат афинитети кон повеќе активности, имаат енергија, постојано се активни и создаваат дела кои ќе остават траги што ќе ги препознаваат и идните генерации. Според она со што тие се занимаат се чини дека за нив времето има посебни димензии и е бесконечно. За нив денот е премал во него да ја искажат сета своја љубопитност и да ги реализираат сите свои замисли. Еден од нив е Никола Бомбас кој се занимава со машинство, екологија, поезија, сликарство но е и водител на радио емисијата Македонски корени, на радио Роса. Бомбас е и еден од луѓето што многу патува. Досега бил во 49 земји во светот низ Северна Африка, Азија, Австралија, Северна и Јужна Европа. Неодамна се врати од Шајцарија, Франција, Чешка и Словачка. Неговото патешествие не завршило и како што кажува планира да посети уште многу земји, а веќе пролетва и летово заминува за Канада, Латинска Америка, САД и Јапонија.

-Роден сум во Ташкент. На седумгодишна возраст се доселивме прво во Свети Николе, а по неколку години се преселивме во Скопје. Бев дете но, го паметам плошадот Максим Горки во Ташкент. Ја паметам челичната дисциплина од духот на сталинизмот кој се уште постоеше во тоа време. Во Ташкент бев крстен Коља, а во црквата „Св. Никола“ во Св. Николе, на истоимениот ден, ме крстија по дедо ми Никола. Кога пред 10 години бев во Техеран дознав дека на ирански моето презиме Бомбас значи крај на патот. Интерсен е

овој синоним, но мојот пат низ светот нема крај, туку и понатаму продолжува.

Патувањето на Никола низ светот почнале уште од времето кога тој како младинец пеел во Академскиот хор „Мирче Ацев“, како прв тенор. Со хорот посетил повеќе земји од Европа, а подоцна и како вработен во неколкуте општествени претпријатија продолжил службено да патува. Во поранешна Југославија скоро да не постои град или село во кој тој не бил, а се секава на едно патување од Ада, реката Бојане во Црна Гора па до Пореч во Словенија. Военото отслужување го затекна во Пула, а подоцна во Сплит на Јадранското море, каде работел како уредник и илустратор на воениот лист „Чувари Јадрана“.

Патувањето службено, но многуте патувања беа и во сопствена режија, продолжува Никола со своите спомени. Патувајќи низ разни земји се запознав со нови народи, цивилизации, култури и многу нешта. Чинам дека сум духовно многу богат што треба да биде голема придобивка за секој човек. Неодамна кога бев во Прага се сретнав во државната опера Стати Опера со Никола Ташев, од октетот Македонија, со кого пред 39 години заедно настапувавме со хорот во истоимната опера.

или....

Точно е дека имам авантуристички дух, но секогаш се трудев патувањето да не биде само обична екскурзија, туку да направам нешто, да оставам траги од моето присуство во таа земја. Така во 1991 година со премиерот Никола Кљусев и неговото блаженство владиката Тимотеј, преку Матицата на иселениците патував за Австралија, каде се одржа првиот интернационален фестивал на Македонската народна песна во Канбера, а веднаш потоа ја отворивме првата библиотека на македонските иселеници во Мелбурн каде што тогашниот свештеник, а сега владика Агатангел многу помогна во афирмацијата на истата. Да споменам дека сум почесен член на библиотеката и за истата преку Матицата на иселениците организиравме да се соберат преку 20.300 книги. А веднаш потоа ја заменував неколку месеци др. Лилјана Стојанова на локалното радио „три си ар“ на македонски јазик, во полчасовната емисија која беше емитувана два пати неделно за нашите иселеници.

Кое ог патувањата или која земја Ви оставила посебен впечаток?

Од многу патување носам убави спомени, но ако треба да избирам неко-

Патувајте заради авантура

Бомбас со Проф. д-р Ташко Белчев

ја од европските земји, тогаш како земја би ја одбрал Чешка заради присуството на масириковата култура која единствено е присутна во Моравскиот крај. Сакам да ја посетам и Куба, како последна комунистичка земја и уште еднаш да го видам комунизмот, односно да ја видам духовната радост на Кубанците.

Паралелно со машинството неговиот немирен дух наоѓал смирување во поезијата, сликарството и одржувањето на ботаничката градина во неговиот дом. Неговите песни од средношколските денови се објавени во заедничката збирка „Челични вертикали“.

-Сега во подготовка ми е самостојна збирка песни посветени на мојата покојна сопруга. Особено ги сакам руските поети а, од нив, а и од други светски поети знам многу песни наизуст. Во моментот на душа ми е легната „Циганската романса“ од Лорка.

Збор два за сликарството.

Моите ликовни творби, од многу врвни имиња од областа на сликарството се оценети со највисоки оценки. Најчесто работам мртва природа, но основна преокупација ми се ликовите, портретирањето а, тоа е најтешката дисциплина во сликарството, односно во ликовната уметност. Во изминатиов период работев по порачка. Најголем број портрети ми беа порачани од познати личности од естрадата.

Имаше ли остварено самостојна или групна изложба?

Досега сум учествувал на неколку заеднички изложби на кои се претставив со мојот автопортрет кој асоцира

на Александар Сергеевич Пушкин, како и едно учество на групна изложба каде беше изложен портретот на внукот на Игњат Богдановски. Имам изработено оста дела и се надевам дека за година две ќе отворам самостојна изложба на тема портрети .

На треба да се заборава традицијата до зирагата во кој живеете, во населбата Авџокоманда во Скопје. Таму е вашата ботаничката градина. Од каде љубовта кон расценијата?

Ботаничката градина преставува моето животното огледало. Огледало можат да бидат и очите на оној во кој гледаме и тогаш сме подлабоко во одблесокот, отколку во физичкото огледало. Тоа огледало може да биде и љубовта врска, проткаена со возбуда и воздишка. Сепак, за мене огледалото е мојата градина. Во неа имам мноштво разновидни растенија кои сум ги насадил или добил од моите најблиски пријатели. Насадени се разновидни цвеќиња и растенија, а наводнувањето е изградено подземно по систем капка по капка. Во градината се релаксирам и експериментирам со растителниот свет.

Сте се занимавале и со сюрт. Кажете нешто и за тоа?

Во младоста бев активен и во спортот. Се занимавав со гимнастиката. Во 1968 година настапив на јуниорското државно

првенство во тогашна Југословија и бев пласиран на 13 - то место. Идол ми беше познатиот гимнастичар Мирослав Церар, но љубовта кон уметноста беше поголема.

Животно огледало

Денес по изминати 10 години од смртта на неговата сопруга Верка, Никола Бомбас денот го има поделено на пет дела. Прво ги завршува домашните обврски, а тоа значи средување на станот и приготвување на храната. Вели дека сите што го вкусиле неговото готвено јадење веднаш помислувале дека станува збор дека тоа е донесено од некој ресторан и е зготвено од врвен готвач.

-Вториот дел се тековните професионални обврски, што значи подготовки за снимањето на емисијата Македонски корени на радио Роса, која оди секоја среда во 12 часот и репризирано во понеделник во 21 часот. Потоа седнувам пред шрафелајот и сликам, а понекогаш сликањето го заменувам со пишување на поезија или беседа, запис, сеедно, она што ќе ме инспирира. Четвртиот дел е пред спиење кој јас го нарекувам обична медитација, а тоа значи читање на омилена книга, по што се препуштам на сонот.

Вака живеам секој ден откако ми почина сопругата. И благодарам што ми овозможи 25 години прекрасен брак. Ако ги додадам и 10-те години претходно познанство со неа, тоа значи половина човекот век поминавме заедно. Ако не беше таа мој животен сопатник немаше да ја имам големата позитивна енергија, а многу афинитети и инспирации немаше да бидат откриени. Голема е болката кога се губи саканата, но јас утеха наоѓам во работата, во пишувањето, сликањето, завршува Бомбас.

ПРЕЖИВЕАНИ БОРЦИ ОД ГРАЃАНСКАТА ВОЈНА ВО ГРЦИЈА: АНА МАНГОВА

ВО БОРБИТЕ ДВА ПАТИ БЕВ РАНЕТА, И ОСТАНАВ ВДОВИЦА

Нејокоп

Жаклина Митевска

Во октомври 1946 година од бригадата од Грамос и од бригадата од Вичо се формирала Демократската армија на Грција. Наредбата била ако во неа има двајца од исто семејство тогаш едниот да оди да се бори на Вичо, а другиот на Грамос

Револуционерноста и борбениот дух сè уште ја одржуваат виталноста на некогашната учесничка во Граѓанската војна во Грција, госпоѓа Ана Мангова. Родена е во далечната 1925 година во село Жупаништа, Егејска Македонија. Потекнува од револуционерно семејство, а од почетокот до крајот на Граѓанската војна била во првите линии на фронтот. „Патешествието“ во борбата за слободна демократска Грција, Мангова го почнала со вклучување во младинската организација ЕПОН, која функционираше во рамките на Комунистичката партија на Грција, кога всушност била одговорна за собирање на оружјето.

Во март 1946 година се одржале парламентарните избори на кои победила тогашната фашистичка Влада, а таа и нејзините соборци не гласале и од тогаш почнува нивниот прогон.

„Моето село се дели на Горно и Дол-

но маало. Во однос на собирањето храна и оружје за партизаните на ЕЛАС, бев одговорна за Долно маало. Почнаа да ме гонат и да ме предупредуваат да внимавам да не паднам во рацете на грчката полиција. Се криев од март до јули 1946 година“, вели Мангова и се потсетува на неколку случки за тоа како се спасувала од грчката полиција и војска.

„При една обиколка на нашата куќа побегнав сред село и се скрив во надворешната кујна на една куќа. Се облеков во алишта на постара жена, ставив шамија. Домаќините не знаеја кој влезе во куќата, зашто зборуваа со војниците. Еден од нив ја отвори вратата од кујната и ми рече: Девојче, дај ми вода! Им се обратив на домаќините да му дадат вода на војникот. Но, млад човек се познава по очите, всушност иако бев облечена како баба, тој знаеше дека сум девојче, па затоа ми се обрати со овие зборови, но не знаеше дека всушност јас сум таа која ја бараше. Откако еден човек ни соопшти дека војниците се качиле на камиони и заминале, се појавив во мојата облека.

Домаќините се изненадија и ми рекоа дека заради мојата постапка ќе им ја запалат куќата“.

КРИЕЊЕ

Мангова објаснува како се криела и спиеа по ливидите, планините. Но, луѓето се плашеле, не сакале да ја кријат и ѝ велеле да се предаде. По петмесечното криење по планините, во јули, во нејзината куќа дошле четворица од партијата.

„Ме однесоа на местото Буката Шестерска, Костурско. Се разболев. Добив температурата. Дури третиот ден ми донесоа леб и вода. Со мене немав никаква облека. Тука се сретнав и со брат ми Вангел Манго. Тој беше политички комесар на бригадата, која се бореше против Германците. Брат ми ги праша своите соборци - што бара сестра ми тука. Не знае ли какво време нè чека. Ми рече дека тука ќе биде тешко, гладта и вошките ќе ме изедат, па затоа ќе ме испрати во Скопје, да работам. Но, јас не сакав да одам и му реков - каде ти, таму и јас. Тоа се случуваше во јули-август 1946 година“, потенцира Мангова.

Во тој период се формирала македонска бригада која самостојно се борела против фашистите, а од другата страна се бореле Грците.

Во октомври 1946 година од бригадата од Грамос и од бригадата од Вичо

Во 1948 година се водеше борба на Грамос. Дојдоа да нè уништат. ДАГ се повлече и на 26 август дојдовме на Вичо. Потоа тргнавме да удриме во Лерин. Три пати одевме за Лерин, вториот пат ме ранија кај месноста Бела Вода. Ме лекуваа во Катланово, во Војводина, во Будимпешта. Бидејќи бев во болница, не учествував во последната битка за Лерин, посочува Мангова

се формирала Демократската армија на Грција. Наредбата била ако во неа има двајца од исто семејство тогаш едниот да оди да се бори на Вичо, а другиот на Грамос. Мангова требало да оди на Грамос. Во текот на борбите во периодот од 1947 до јануари 1948 година завршила за десетар и офицерска школа. Оваа школа, како што вели оваа жена-борец, зазела значајно место во борбите и таа не можела да ја заврши доколку не се истакнеш во акциите против фашистите.

Мангова објаснува како во тоа време била формирана и привремената Влада на ДАГ, која се борела против фашистичката Влада. Во рамките на ДАГ се формирала и Демократската младина ДЕЛТАМИ, која била пример за тоа како треба да се војува. Тие биле први на

фронтот, а таа раководела со еден вод од младината.

ПОХОД

Некогашната партизанка се потсетува и на моментите кога дознала за тоа како бил заклан нејзиниот брат.

„Мајка ми била во чаршијата, односно во поштата за да испрати храна за татко ми кој беше в затвор. Во чаршијата здогледала дете кое носело нешто во кутија, а по него одеде луѓе кои извикувале - жални Манго. Всушност, во кутијата била главата на брат ми. Мајка ми истрчала и посакала да ја добие неговата глава, но тие ја истуркале удирајќи ја. Така, еве ние никогаш и не дознавме каде е останато телото на брат ми. За неговата смрт ме информираа во штабот

на ДАГ. Другарите на брат ми напишале писмо кое го адресирале до сестрата на херојот. Кога ме повикаа во Штабот, плачев, но ме караа и ми велеа дека јас сум партизанка и не треба солзи да ронам. Брат ми имаше и девојка, а мојата внука, неговата ќерка, се роди посмртно“.

Во текот на борбите младинската бригада се соединила со една друга бригада-баталјон, и заедно требало да одат до Румели за да ги земат невооружените од Грамос.

„Походот траеше четири месеци, а ни дадоа за јадење само едно лепче. Повеќето загинаа, имаше ранети. Кај месноста Еласона, на планината Марбеј и мене ме ранија. Во 1948 година се водеше борба на Грамос. Дојдоа да нè уништат. ДАГ се повлече и на 26 август дојдовме на Вичо. Потоа тргнавме да удриме во Лерин. Три пати одевме за Лерин, вториот пат ме ранија кај месноста Бела Вода. Ме лекуваа во Катланово, во Војводина, во Будимпешта. Бидејќи бев во болница, не учествував во последната битка за Лерин“, посочува Мангова.

„Што добив од војната - се прашува таа и одговара - Два пати ранета, одземено и моето и богатството од мојот сопруг. Останав вдовица. И мојот сопруг, поради раните добиени во војната, почина во болницата во Будимпешта. Сама го одгледав нашиот син“.

ДРАГАН ЃАКОНОВСКИ - ШПАТО

МУЗИЧКИ ГЕНИЈ НА МАКЕДОНИЈА

Д-р Кирил Темков

Оваа пролет се наполни 80 години од раѓањето на една фина и значајна творечка личност на Македонија. Драган Ѓаконовски - Шпато е роден во Скопје на 11 март 1931 година, но ненапушти рано, уште во јануари 1987 година, со исклучително дело и со влијание кое и денес е видливо и го цениме исто толку, дури уште повеќе отколку кога беше жив, а и тогаш сите го сметаа за наш најголем музички мајстор. Правилно е нацијата која ги цени своите херои и создавачи да ги слави. Затоа е мошне убаво што Друштвото на композиторите на Македонија со претседателот Марко Коловски го одбележа името и делото на овој наш свирач, композитор, диригент и аранжер. На почетокот на Деновите на македонската музика, една голема манифестација, која секоја година станува сепозначајна за македонската култура, беше промовирана прекрасната книга „Драган Ѓаконовски - Шпато - Музичка легенда“ од музичарот и музикологот Ванчо Димитров, кој соработуваше со Шпато. Со голема љубов и благодарност за помошта во творењето, на 300 страници со многу фотографии авторот ги опиша животот, творештвото и уметничките дострели на Ѓаконовски, а присобра и изјави од многу современици и пријатели на Шпато, како и бројни документи и фотографии, со што книгата има и литература и научна вредност. Истата вечер, составениот оркестар ги свиреше композициите на Ѓаконовски, а публиката во преполнетата сала на Македонската опера и балет уживаше во моќта на Шпато да обликува волшебни тонови.

Историјата на Шпато е интересна и мошне богата. Потекнува од музичко семејство. Татко му Борис бил универзален музичар, дури го нарекувале најдо-

Македонците одлично пеат и свираат, а некои имаат исклучителни, свештски вредности - такаков музички гениј е Драган Ѓаконовски - Шпато, човек со айсолутиен слух, кој се посветил да создаде македонски музички стил и со стотици првокласни дела остварил во нашите срца

бар свирач на мандолина на Балканот. Учествувал во основањето на Македонската филхармонија. Брат му Хари бил прва виолина на Македонската филхармонија, а потоа таа висока музичка должност ја извршувал во Финска. Мајка му била Австријанка, која татко му ја сретнал на студиите во Виена, каде што и таа студирала пеење. Малиот Шпато почнал да свира виолина, се радувал на купената хармоника, неколку години живеел од свирење тапани, јас го сакав како свирач на бас, обликувал звук и на други инструменти, како труба, а со пијаното им давал укажувања на членовите на оркестарот. Прв настапил на слободното македонско радио - со татко му и брат му заедно први свиреле на Радио Скопје на 14 ноември 1944 година, ден по ослободувањето на градот. Учествувал редовно во директните радио емисии сè до средината на 1950-тите, кога и кај нас стигнаа магнетофони, па музиката можеше да се снима и да се повторува. Настапувал во многу состави, на пример во познатиот забавен оркестар на Домот на милицијата, или во други, на тогаш прочуените скопски игранки. Бил основач на првиот забавен секстет, па потоа на забавниот

оркестар зборуваат за нови нешта - за природата, за патувањата, за среќната или несреќната љубов, за почетоците и крајевите. Шпато можеше да замине од светот со мирна совест, неговото барање да создаде Традиција вроди плод, таа е присутна не само во неговиот сочуван опус, туку може да се почувствува во творештвото на низа млади македонски композитори и изведувачи, а постојано одекнува во нас како параметар, не со кој ја мериме вредноста на изведбите, туку како инспирација да го доживееме најубавото.

Шпато твореше во секој аспект на музиката, но огромен труд и резултат даде за аранжирањето, за подготвувањето ноти за изведба. Тоа значеше и избор на композиција, и определување стил, и покажување најдобро темпо, и ангажман секој од изведувачите да го даде најдоброто од себе. Тој беше такков, им помагаше на сите кои имаат талент и ги тераше да се усовршуваат, за изведбата да биде квалитетна. Тој беше и музички маестро и мајстор на занаетот, непопустлив, најнапред кон себе (но со разбирање на сечии дострели), така што неговите подготовки беа пример за најдоброто можно што можеше да биде дадено во тој период на скромни знаења и слаби познавања на светските трендови. Самиот Шпато од странските радио станици или од филмовите симнуваше музика и веднаш ја адаптираше за изведба. Легендарни се сеќавањата на неговите колеги дека со само неколку слушања можел да репродуцира и најпознати светски дела - ги има симнати нотите од целиот тогаш прочуен филм „Бал на вода“, во кој свиреа оркестрите на Касавиер Кугат и на трубачот Хари Џејмс.

Основата за таквата моќ на Шпато беа не само неговата силна волја и упорност, туку и апсолутниот слух. Тој знаеше да препознае секој тон и интонација во секоја изведба и во секој оркестар. Неговите оркестрации беа

направени врз основа на тој талент, тој за секој инструмент ги пишуваше усогласено нотите за правилна изведба. Го почитуваат насекаде во стара Југославија (никогаш не бил на пат во странство) и го сметаат рамен на најспособните, а некои го истакнуваат како прв и најдобар. Ние денес ги свириме неговите аранжмани на популарните македонски песни што тој ги има направено за Љубљанското радио. Во книгата на Димитров има опишано стотици вакви настани и големи музички потфати на Шпато.

Посебно беше позната неговата љубов за џезот, каде високите изведувачки способности се поврзани со слободата на изведбата. Ние ја доживувавме како музика на слободата, Шпато како бриљантен нов музички израз, кого тој уживаше да го свири и развива. Тој ја напиша првата македонска џез композиција „На игранка“, која и денес звучи свежо и повикува на танц, а беше рамна на познатите оркестри на Глен Милер и Каунт Бејзи. Композицијата „Гарача“ е светски значајна. Гаконовски го водеше Танцовиот оркестар на Радио Скопје со амбиција да создаде врвен оркестар и тоа успеа - на средбата на сите југословенски оркестри нашиот состав освои прво место. Таков

човечкиот дух кај нас го развиваше Шпато. Во џезот имаше убави иновации. Квартетот „Импулси“ (В. Силјановска и Марија Гаконовска, жена на Шпато, која му роди 4 деца, Иле Темков и Ванчо Димитров, автор на книгата за Шпато) не е само нашиот најдобар вокален ансамбл, туку со Шпато развија нови начини на хармониско пеење, со особен македонски лиризам. Во аранжманите за Танцовиот оркестар има многу значајни придонеси. Кога пијанистот Илија Пејовски (кој ја напиша единствената македонска теориска книга за џезот), инаку пријател на Шпато, бил на постдипломски студии во САД, професорот предавал за некој нов начин на свирење на големите оркестри. Пејовски рекол дека тоа веќе го знае од Шпато, на што професорот забележал дека тоа мора да е гениј.

Инаку, заради џезот Шпато го нема завршено музичкото училиште,

добар оркестар помогна да се создаде и во Штип, па и тие со негови аранжмани освоија второ место на сличен натпревар (денес во Македонија, за жал, нема редовен џез оркестар). Сите што го сакаа џезот кај нас се дружеа со Шпато, ги споделуваа информациите и снимките, а Шпато беше вистински гуру - тој и мене ме научи да ја разберам силата на големиот Чарли Мингас, кој се бореше и за најдобриот џез и за слободата на Афроамериканците. Тоа културно и социјално единство на

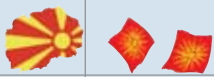
бидејќи соцреалистичкиот догматизам не го сакал џезот (иако е музика на црните и еден вид културен протест против буржоазијата) и го исфрлиле Шпато зашто сакал џез и на игранките свирел џез. Но Гаконовски не беше идеолошки фанатик - тој сакаше да ги поврзе џезот и забавната музика, па правеше оркестри со гудачи, вистински ревијални состави, први кај нас. Тоа е неговата универзална љубов за музиката и за сите музичари, помеѓу кои имаше пријатели од сите насоки.

Опусот на Шпато е импресивен - има напишано 200 композиции, од кои мнозина се меѓу најпознатите македонски песни и оригинални џез композиции. Има направено преку 6.000 аранжмани и натаму се откриваат уште други. Работел од 4 наутро до ноќта, цел ден, секој ден, без престан, со фантастична брзина и најголем талент.

На концертот по повод чествувањето на Шпато беше составен ревијален оркестар - танцов оркестар и гудачки оркестар. Ги водеше маестро Кире Костов, прочуен млад трубач од оркестарот на Шпато, кој ја продолжува неговата диригентска традиција и предава џез и води студентски оркестар на Факултетот за музички уметности. Настапи и синот Мартин Гаконовски, светски познат басист. Беше прекрасно да се чујат најубавите песни од големиот мајстор и џез изведбите, кои звучат постојано во нашите души, а понекогаш и не знаеме дека се од Шпато. Такви блескави успеси постигна самиот Гаконовски уште во 1956 година со концертот во стариот театар и во 1959 година со концертот во Офицерскиот дом. Уште од тоа време на скудни знаења и мали врски со светот, кога се создаваше нашата модерна, Шпато свиреше како најдобрите светски музичари. Таков беше музичкиот гениј на Шпато.

Шпато со „Импулси“

"ЗЛАТЕН ВЕНЕЦ" НА СВП ЗА МАТЕЈА МАТЕВСКИ

Академик Матеја Матовски е годинашен лауреат на „Златниот венец“ на „Струшките вечери на поезијата“, а по Блаже Конески во 1981-та, тој е вториот македонски поет што го добива Златниот венец.

Матеја Матовски на македонската и светската литературна јавност и е познат како поет, литературен и театарски критичар, есеист и преведувач. Роден е на 13 март 1929 година во Истанбул. Студирал во Скопје каде дипломирал на Филозофскиот факултет на групата македонски јазик и југословенска литература. По завршувањето на студиите работел како новинар во македонската радио телевизија, каде бил продуцент на литературно културната програма, а подоцна станува главен продуцент и директор на Радио телевизија Скопје. Извесен период бил претседател на Републичката комисија за културни врски со странство и член на претседателството на СР Македонија, како и уредник на литературните списанија: „Млада литература“ и „Разглед“ и на издавачката куќа „Кочо Рацин“. Академик Матовски во еден мандат беше претседател на Македонскиот ПЕН центар и на советот на „Струшките вечери на поезијата“, „Рацинови средби“, на „Охридско лето“ итн. Основач е на неколку друштва, член на МАНУ од 1979 година и добитник на бројни национални и меѓународни литературни награди.

По повод доделеното признание, академик Матеја Матовски ја упати следнава порака: „Да се биде во Струга и со Струга за мене беше отсекогаш голема возбуда и радост, неповторливо чувство што воопшто може да го исполни поетот и човекот. Учесник од основањето на „Струшките вечери на поезијата“ со првата генерација македонски поети, со моите вршници и современици на првите гласови на нашата преродба-Учителот Димитрија и Првиот лирничар на македонски јазик-Константин Миладинов, го изодев заедно со нив нивното половина столетие. Возбудата од зборовите на

стотиците и илјади поети што ги озарија од Мостовите охридските и струшките брегови, не исполнуваше од година во година и не облагородуваше и нас и светот со своето длабоко чувство за убавина, добрина и човечност. Чест и голема привилегија беше за генерациите поети на ова „смачкано племе“ како што пееше и тагуваше нашиот венцоносец Блаже Конески, племе што минувало и уште минува низ болни премрежиња и на сите „племениња“ на нашава мала Македонија, славејќи ја поезијата, со неа како со единствен клуч и оружје на поетот, да ги отвараат границите на големиот свет, за сите создатели на пес-

јот јазик, народ и на заедничкото во човекот, и поетите со својот сензибилитет, со соништата на својата верба во осамнатиот збор, во совладувањето на самотата и болот, во одбрана од злото во човекот и од човекот во времево зовриено од спротивности и угрози, во пеењето за животот наспроти ништото, му ги испраќаа и испраќаат на овој свет благородните пораки од соништа и надеж.

За мене, подвлече Матовски, и за сите поезијата и Струга беа и се наш остваруван сон и стварност, барем во оние неколку дена, загледани во иднината, во иднината на поезијата, на нашата и на човекот. Среќен сум што заедно со толку многу учители, современици и пријатели што сиве овие години со своите стихови ја почестуваа и ги честеше Струга, го сонував и остварував, и можам да речам со радост дека го иссонував тој убав сон.

Пред половина столетие, завршува Матовски, тука во Струга, бевме озарени од Константиновата носталгична зора што ја „греит душата“ и од светлината на муграта, на мечтаената Рацинова посестрима. Таа светлина и денес блеска. Ова е за мене свечен миг на срдечна благодарност за укажаната чест од моите колеги македонски поети и од поезијата чиј скроман дел ја имам среќата да бидам. Да си посакаме нам и на сите посветени на завлекот на поетскиот збор, Струшките вечери да продолжат по својот пат на убавината загледани во сонцето на поезијата што изгрева и никогаш не заоѓа“.

Најстарата културна манифестација во земјава, поетскиот фестивал „Струшки вечери на поезијата“ годинава одбележува 50 години постоење и по тој повод организаторите предвиделе богата програма и учество на сите живи досегашни лауреати на наградата „Златен венец“ на СВП, реконструкција на Домот на браќата Миладиновци и бројни луксузни изданија.

ната, за сите различности на народите и земјите, на јазиците и поетиките во чие јадро се вградени во трајно единство естетиката, етиката и човештината. Токму таквиот порив овозможи малиот и скроман собир на македонските и на други поети од тогашна Југославија, одржан во Струга во 1961 година, веќе во 1964 година да ги отвори прв завораните и тревожни балкански граници, за да стане потоа средиште во кое се собираат гласовите на континентите на сета планета во големо братство на поезијата. Струга, продолжува Матовски, и самата повеќејазична и мултикултурна, вечерите на поезијата, космополитски и универзални по дух, со љубов и почит кон секој глас и збор што искажувајќи се себеси го искажува битието на сво-

БРАНИСЛАВ СТАНКОВИЌ, НАУЧНИК

ОДГЛЕДУВАЧ НА РОЗИ ВО ВСЕЛЕНАТА

Бранислав во НАСА

Ако наместо агрокултура, на „Гугл“ го впишете по грешка зборот астрокултура, нема да најдете на вообичаената блокада. Напротив, ќе откриете цел спектар на импресивни податоци за американскиот научник со македонско потекло, Братислав Станковиќ. Одгледувач на рози во вселената - би бил најсоодветниот опис за неговата научна работа.

Денот 1 февруари 2003 година, кога се случи тажниот планетарен спектакл на распаѓање на вселенскиот брод „Колумбија“ над Тексас - е појдовен податок за описот на македонскиот Американец Братислав Станковиќ. „Со колегатата Роб Маерс чекавме во центарот ‘Кенеди’ за вселенски истражувања во Флорида да се приземјат ‘Колумбија’ од својата вселенска мисија. Бевме возбудени затоа што во ‘Колумбија’ имаше нешто драгоцено за нас. Минијатурна црвена роза која претходно ја имавме пратено во вселената за да експериментираме со тамошните услови за одгледување на растенија“, вели Станковиќ.

Но црвената роза, осмиот патник во „Колумбија“ која беше управувана од седумчлена посада, никогаш не пристигна во рацете на научниците. Експериментот на Братислав, кој е тогаш водечки научник во Центарот за вселенска автоматика и роботика во Висконсин, спонзориран од истражувачкиот центар на НАСА како проект за „комерцијализација на вселената“, заврши на тлото на Тексас заедно со остатоците од паднатиот вселенски брод. Освен розата, во контејнерите имаше и стебленца зрна од успешно одгледана соја.

„Знаев дека нешто не е во ред со ‘Колумбија’ бидејќи јавија дека покрај загубената радиоврска го изгубиле и

од радарот. Имам испратено и пречекано неколку вселенски мисии кои носеа контејнери со експериментите што ги правевме јас и мојот тим во лабораториите во Висконсин, и вестите што стигнаа за Колумбија навестуваа катастрофа“, раскажува Станковиќ кого го сретнавме во Скопје како американски стипендист и професор на Правниот факултет на Американ колеџ.

Розата успеа да ги преживее условите на микрогравитацијата во вселената, но она што тој и неговиот тим научници сакале да го утврдат е дали настапиле промени во нејзиниот мирис по престојот горе „во ѕвездите“, во Меѓународната вселенска станица.

Целта на таквите експерименти на НАСА е благородна: одгледување на растенија секаде - од Месечината до Марс. Тимот на Станковиќ успеа да одгледа соја во микрогравитационските услови на вселената и повеќе плевелски растенија. „Ги подготвувавме растенијата на земја, ги стававме во контејнери и пред секое полетување на вселенски брод се упатувавме кон вселенскиот центар ‘Кенеди’ на Флорида да ги предадеме за пат кон ѕвездите. Условите за нивно виреење, дотур на вода, светлина, хранливи материи, ги набљудувавме и командувавме од лабораторијата во Медисон, Висконсин. Пред секое слетување на вселенскиот брод повторно патувавме за Флорида каде ни беа предавани назад контејнерите со растенија за натамошни испитувања“, вели Станковиќ.

Експериментот се исплатеше, резултатите се повеќе од охрабрувачки. „Може да се одгледуваат растенија во ѕвездите, вели тој. За истражувањата НАСА селектираше дванаесет примероци на земјоделски култури меѓу кои домати, пиперки, спанаќ, морков, нане, соја и босилек. Трагедијата на „Колумбија“ значи крај на експериментот кој се одвиваше неколку години наназад, но резултатите се херојски за човештвото.

Списанието „Висконсин инженер“ го нарече Станковиќ научник од светска класа. Магазинот „Гергол“ од Вискон-

син раскажа историја за него, опишувајќи дека е „до колена зацапан“ во вселенските експерименти на НАСА. Астронаутот Џим Вос, предавајќи му го по приземјувањето на вселенскиот брод контејнерот со успешно одгледана земјоделска култура, му прикачи ливче со порака: „Уживав во работата на твојот експеримент“.

Правните науки во областа на патентите, покрај истражувачката работа на полето на молекуларната биологија, му стана втора професија на Станковиќ во САД откако во 1990 по завршувањето на студиите по агрономија на Земјоделскиот факултет во Скопје и магистратурата во Нови Сад, заминува на докторски студии во САД.

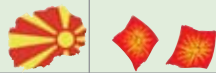
Оттаму, по успешната кариера во областа на науката, тој се врати на привремена работа овде, како американски државјанин. Се’ уште се прилагодува на политичката, економската и особено на научната клима во неговиот роден град Скопје. Приспособувањето е многу тешко, бирократските блокади се огромни. На покана на претседателот Ѓорге Иванов, се вклучи во неговиот советнички тим во областа на науката и технологијата.

Станковиќ го раскажа своето искуство на Факултетот за земјоделски науки во Скопје. Одржал многубројни презентации и низ универзитетите во САД каде што поради уникатноста на експериментот доби третман на ѕвезда од која се бараше да дава автограми.

Од студентите дури доби и прашање како изгледа спејс шатлот низ кој се прошета додека леталото стоело на лансирна рампа. Имал ретка привилегија да се искачи до пилотската кабина, со лифт, бидејќи оперативниот дел на орбитерот се наоѓа, вели, најгоре.

Додека ни раскажуваше за вселенските експерименти Братислав мораше да побара од кафе-ресторанот на Американ колеџ да биде стишана музиката, како што рече, за неколку децибелни. Но, неговата увереност дека натамошното експериментирање во областа на комерцијализацијата на вселената, ќе доведе до резултати кои значат дека човештвото има резервна планета за живеење, всушност, заслужува целосна тишина и внимание. Ова е една современа одисеја, која се темели врз научно докажани факти.

Соња Крамарска

РАТКА СОЗОВСКА ДОЦЕНТ НА ГЕРМАНСКИ УНИВЕРЗИТЕТ

Дијаспора

Само оној кој како мало дете учи странски јазик, може да го владее подоцна на ниво на мајчиниот јазик. Оваа теза се потпира на бројни студии и истражувања. Но, настрана од трезвениот свет на науката, постојат луѓе кои ги побиваат сите теории преку својот талент за јазици. Една од нив е Ратка Созовска од Македонија. Таа започнала да учи германски на 15 години во училиште, денес е доцент за германски како странски јазик на Универзитетот Зиген: „Во секој јазик постојат други очи, зашто секој јазик одговара на друг менталитет“, пишува Херта Милер, нобеловката за литература, која тоа го спознала уште на 15 години, кога започнала да учи романски. И Македонката Ратка Созовска на иста возраст започнала да го гледа светот со очите на германскиот јазик: „Јазиците ме одушевуваа уште како дете, уживав да ги слушам луѓето кога зборуваат на странски јазик. Во некој момент ми се допадна германскиот, па започнав со приватни часови, потоа го учев во гимназија, и на крај решив да го студирам“, раскажува Созовска.

ОД БЕБИСИТЕРКА ДО ДОЦЕНТ

По првите две години студии по германистика во Скопје, посакала да го

запознае германскиот начин на живот настрана од книгите по граматика. Со 21 година дошла во Германија, најпрво како бибиситерка. Со помош на семејството-домаќин развила истенчено чувство за јазикот, дополнувајќи го со внимателно слушање и гледање телевизија. Оттогаш поминаа десет години. Денес Ратка на своите студенти им препорачува да го вежбаат германскиот преку следење на радиото и телевизијата. Таа веќе две години предава германски како странски јазик на Универзитетот во Зиген, чија

понува дошла сосем неочекувано.

За време на студиите еден професор ме праша дали можам да бидам асистент по предметот вовед во германскиот јазик, што со радост го прифатив. Наскоро магистрирав со добра оценка, па ми беше понуден докторат, на кого моментно работам, паралелно и како научен соработник“.

УЧЕЊЕТО СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ КАКО ЗАДОВОЛСТВО

Начинот на кој Ратка Созовска како возрасна успеала перфектно да го научи германскиот јазик е научно необјаснив, но нејзиниот талент за јазици е пример за студентите, на кои радо им дава совети, кои тие знаат да ги ценат. Ратка на универзитетот во Зиген студира и шпански:

„Мислам дека познавањето странски јазик ми помага и во другите јазици, во пренесувањето конструкции или подобро разбирање. Никогаш не ме напушта задоволството за учење други јазици“, објаснува Ратка, која моментно учи и холандски и португалски, а веќе зборува и српски, англиски и грчки.

Како полиглот, Ратка среде Германија наоѓа пријатели од цел свет, но многу и недостасува семејството од Македонија. Затоа најмалку двапати годишно патува во Скопје. Таму може исто така да врши истражувања за својата докторска работа, зашто нејзиниот мајчин јазик и служи како база за јазична споредба со германскиот јазик

Ивица Челиковиќ

Сијариќ, Алија Кадриќ, Дејв Фриедман, Кристина Божиновска, Лилјана Ивановска, Сузана Горушевска, Румена Пупавац, Славка Младеновска, Томе Велјановски и Ивица Челиковиќ.

Гостин од Македонија овојпат беше истакнатиот поет и литертурен критичар Бранко Цветкоски, кој од пред извесно време е назначен за директор на Градската библиотека „Браќа Миладиновци“ во Скопје. Заблагодарувајќи се на поканата и можноста да учествува во програмата, Бранко Цветкоски рече дека

Кралсон (која не беше присутна на свеченоста), Реза Талеби од АБФ, како и двајца познати македонски активисти од Малме, Симеон Зенделов и Таше Стојановски. Со одлука на годишното собрание на МС, од годинава за почесен член на МС, по функција, се прогласува и македонскиот амбасадор во Шведска. Плакетите за почесно членство на амбасадорот Кире Илиоски и на останатите гореспомеанти почесни членови им ги врачи претседателот на МС, Јован Божиновски.

ДЕН НА МАКЕДОНСКАТА ПОЕЗИЈА ВО ШВЕДСКА

На 26 март годинава, во просториите на македонското друштво „Гоце Делчев“ во Гетеборг, се одржа 21. по ред културна манифестација Ден на македонската поезија во Шведска, која секоја година се одвива под покровителство на Македонскиот сојуз.

На отворањето на манифестацијата пред присутните се обрати македонскиот амбасадор во Шведска, Кире Илиоски, кој, пренесувајќи го поздравот од министерката за култура на РМ, Елизабета Канческа-Милевска, меѓу другото, нагласи дека „оваа манифестација е одлична можност преку поетскиот збор на поетите од разни националности, од разни градови во Шведска, да се пренесе суштинската порака на уметноста и поезијата, да се претстави долговечноста и убавината на пишаниот збор, во кој се преплетуваат пораките за важност на пријателството и разбирањето“.

Воедно, рече амбасадорот Илиоски, ова е убава можност за продлабочување на соработката меѓу нашите држави, Македонија и Шведска.

Во рамките на програмата на манифестацијата, единствена од таков вид во редовите на македонската дијаспора во Западна Европа, која лани го одбележа својот 20-годишен јубилеј, настапија дваесетина автори. Имаше учесници, кои учествувале во поетските читања уште од самите почетоци на манифестацијата, како и автори кои годинава за првпат прочитаа свои стихови. Пред публиката со свои стихови се претставија: Борче Андовски, Најдо Георгиевски, Хасан Шабовиќ, Цветан Соколески, Александра Анер, Лилјана Стоилковска-Андовска, Тереза Шалевска-Мирчева, Остен Хансон, Ариф Шела, Биби Тртињак, Мехо Бараковиќ, Рагип

библиотека „Браќа Миладиновци“ и книгоиздателството „Макавеј“ ќе додонираат по 1000 книги како придонес кон збогатување на фондот на библиотеката на друштвото „Гоце Делчев“ во Гетеборг. Инаку во тект на неколкудневниот престој, Цветкоски оствари средба и сораководството на Градската библиотека во Гетеборг, при што беше разговарано за покренување некои заеднички проекти и отпочнување соработка меѓу централните градски библиотеки во Скопје и Гетеборг.

Во рамките на програмата на годинашната поетска манифестација се одржа и пригодна свеченост во чии рамки беа доделени плакети на новоназначените почесни членови на Македонскиот сојуз во Шведска, кои добија такво признание за својот повеќе егодишен придонес за унапредување на дејноста во рамките на македонската заедница во Шведска и јакнење на контактите и соработката меѓу Шведска и Македонија. Тоа се: пратеничката во шведскиот Парламент-Риксдаг, Гунила

Меѓу присутните беа и двајца порано назначени почесни членови, Кире Кленковски и Бо Мевандер.

Јован Божиновски исто така информираше дека наскоро ќе се одржи основачко собрание за формирање на Македонско потеско друштво во составот на Македонскиот сојуз. Со тоа ќе се означи континуитетот во натамошното постоење на Деновите на македонската поезија во Шведска и воедно манифестацијата ќе ми биде директно понудена на самите поети да се грижат околу нејзината иднина. Се очекува Македонското потеско друштво да се заложува за интензивирање на напорите во областа на преводната литература и проширувањето на македонско-шведската соработка на книжевен план.

Годинашната поетска манифестација во просториите на друштвото „Гоце Делчев“ мина во пријатна атмосфера, а бројната публика, освен поетското читање, со внимание го проследи и настапот на фолклорната и хорската секција при друштвото домаќин.

Македонски поети во Шведска

10 најуспешни македонски менаџерки за 2010 година

Најдобар промотор на Македонија 2010

Роман на годината за 2010

Меѓународен ден на Ромите

Претседателот Иванов со Баросо и Филе во вила „Билјана“ - Охрид

Претседателот меѓу Македонците во Будимпешта - Унгарија

Конгрес на ЛДП

Спогодба на олимписките комитети на Македонија и Русија

Амбасадорите на РМ засадја дрв

Пријателска средба

Бранителите на Македонија во Хаг

ца на Водно 2011

Премиерот Груевски со муслиманските лидери од Балканот

Виенски бал во Скопје 2011

Н.Е. Филип Рикер со сопругата

Претседателот на МИМ Иван Џо Петрески со сопругата

Априлијада 2011

Саем на детска книга

INFORMAT

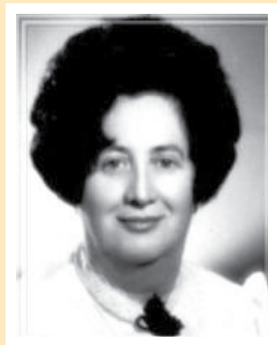

„Бабини игри“ со прва награда во Москва за Македонија во 2011 година

Д-Р ЛИДИЈА РОБЕВА ЧУКОВСКА, ХЕМИЧАР КОНЗЕРВАТОР

ЕРМИИТЕ ЧУВАРИ НА МАКЕДОНСКОТО ЗОГРАФСТВО

Вера Стојчевска Антиќ

На 23 март се случи интересната одбрана на Вашата докторска теза „Ерминиие и македонската зографска традиција“. Дали овој интересен предизвик беше ваш избор и афирмација или дојде по други причини?

Идејата за изработка на докторската теза, токму на оваа тема, во која е даден студиозен пристап кон истражувањето на технолошкиот дел од Македонските Ерминии се должи на моето долгогодишно работно искуство во сферата на културното наследство.

Пред сè со моето вработување како хемичар во Републичкиот завод за заштита на спомениците на културата, а сега Национален Конзерваторски Центар, се соочив со проблематика која е тесно поврзана со испитувањето на културните добра, со потесна специјализираност на фреско живопис од сакралните споменици. Во оваа смисла, предмет на моето непосредно истражување се материјалите, живописните палети, сликарските техники, деградационите процеси на културно историските споменици и слично, односно сето она што е во рамките на едни конзерваторски истражувања. Па така, за да дадам одговор на поставените барања, беше неопходно да стекнам сознанија за традиционалните материјали и техники кои биле употребувани од локалните мајстори во своевидниот занает. Основни пишани извори кои го отсликуваат традиционалниот занает се всушност сликарските прирачници т.е. ерминиие, кои служеле како една од

Основни пишани извори кои го отсликуваат традиционалниот занает се всушност сликарските прирачници т.е. ерминиие, кои служеле како една од основните алатки на сликарските мајстори, бидејќи тие содржат упатства или правила за сликање во сакралната уметност. Во ерминиие постојат две тематски содржини: иконографија и технологија. Иконографската содржина во ерминиие досега била предмет на истражување, но не и технологијата.

основните алатки на сликарските мајстори, бидејќи тие содржат упатства или правила за сликање во сакралната уметност. Во ерминиие постојат дветематски содржини: иконографија и технологија. Иконографската содржина во ерминиие досега била предмет на истражување, но не и технологијата. Оттука произлезе и мојот интерес, поточно предизвик, за анализа на техничко-технолошките упатства бидејќи тие ги откриваат рецептите и хемиските процеси преку кои се произведувале одредени материјали (бои, лепаци, лакови и др.), кои биле користени во зографскиот занает.

Вие одбравте интересна струга и научен предизвик. Што посебно кон

нив ве привлече?

Јас би рекла дека главен предизвик беше обидот да се направи соединување на традицијата и науката, односно облагородување на стекнатите сознанија за традиционалниот сликарски занает, врз основа на ерминиие, со научни сознанија од доменот на физиката и хемијата. Со други зборови, упатствата за работа, советите или препораките кои се наведени во тематски сликарската средновековна книжнина се основаат исклучиво на искуствата кои се стекнувани во текот на историјата. Истите се пренесувале од генерација на генерација и се надградувале со нови искуствени сознанија. Мојот предизвик беше токму во овој дел, како хемичар да

ги анализирам технолошките постапки кои ги практикувале самите македонски зографи и за кои истовремено имаме наследено пишани сведоштва.

Од друга страна, експерименталните истражувања преку кои се откриваат материјалите кои се интегрален дел на еден културно историски споменик претставува особено задоволство во работата. Особено што сета таа истражувачка активност има апликативна цел, на пример, карактеризација на одредена живописната палета, идентификација на авторство, хронологија на изведба, како и појдовна основна врз која се темелат подоцнежните конзерваторско реставраторски процедури.

Кои ерминии би ти извоиле?

Досега во Македонија се регистрирани 16 ерминии создадени во 19-тиот век. Од нив би ја извоила најстарата македонска ерминија насловена како Ерминија на Христе Хаџи Константиновиќ создадена 1818 година и Ерминијата на Дичо Зограф од 1851 година. Во основа сите македонски ерминии се словенска верзија на Ерминијата на Дионисиј од Фурна која е напишана околу 1730 година на Света Гора. Овие две ерминии ги издвојувам бидејќи тие се целосно комплетирани со најголем број на упатства од областа на технологијата во зограф-

ството. Сметам дека треба да се нагласи дека најголем дел од упатствата се однесуваат на иконописната техника, наспроти фреско живописот, а нивниот редослед е согласно методологијата на работата. Овој факт посочува дека македонските зографи биле сконцентрирани кон иконописниот знаат што најверојатно се должи на истакнатиот култ на народот кон иконата.

Од широкошото поле на историјата на уметноста што посебно ви е интересно?

Во принцип сите истражувања кои се во рамките на археометријата, што претставува научна дисциплина која ги обединува сите истражувачки аспекти на културното наследство се за мене интересни. Тука се вклучени истражувањата од историјата на уметноста, археологијата, сликарството, конзервацијата, но и природните науки - хемијата и физиката, чиј предмет на интерес се движните и недвижните културни добра: археолошки наоди, керамика, текстил, монети и многу други артефакти.

Покрај професионалната работа што грубо претходно ве преокупира, каков е останатиот дел од денот без стручниот и научниот дел?

Она што е надвор од рамките на мојата професионалност, но сепак во фокусот на мојот интерес е фолклорот и македонската народна традиција. Јас всушност уште како дете сум ги направила првите контакти со фолклорот. Имајќи предвид дека моите родители своевременно биле фолклорни играорци, а мојот татко е и кореограф на народни игри и ора, јас од секогаш сум била воспитувана во духот на фолклорот. Па така, сум била и член на КУД „Гоце Дечев“ - Скопје и среќна сум што таа љубов кон фолклорот по фамилијарна традиција се пренесува кон моите деца кои веќе се активни и искусни играорци. Негувањето на македонските народни песни, приказни, умотворби се дел од моето секојдневие и сум најсреќна кога имам прилика тоа со некого да го споделам.

Ваши прашања и преокупиции?

Имајќи предвид колку е битно и значајно нашето македонско културно наследство, мојата заложба е истото да биде истражувано на достоин начин, бидејќи сметам дека така и заслужува. Хемиската лабораторија при Националниот Конзерваторски Центар, каде што всушност работам, е единствената регистрирана лабораторија во Македонија чија основна дејност е испитување на културното наследство. Од таа причина, мојата заложба е таа да биде опремена и екипирана со соодветни инструментални аналитички техники што ќе придонесе во истражувачката работа и афирмацијата на нашето културно наследство широм светот.

Лидија Робева Чуковска

ЖИВКА ЦОЈ ПОПОВСКА

МАКЕДОНКА УСПЕШЕН АДВОКАТ ВО АВСТРАЛИЈА

Нина Кепеска

Битолчанката Живка Цој Поповска, која со своето семејство со децении живее во Австралија, работи како успешен адвокат. Убава, образована, амбициозна, успешна, но едноставна жена, Македонка, кој по завршувањето на два факултети - за адвокат и англиска литература, и се посветува на адвокатурата, за веќе десет години да има своја канцеларија во најпрестижната бизнис зона на Колинс улицата во срцето на петмилионскиот Мелбурн. Живка-Цој Поповска, 50 годишната Битолчанка, која со своето семејство во потрага по подобар живот на петтиот континент дошла на шестгодишна возраст, целото образование го стекнува во Австралија, а движечката сила на успехот ја нашла во желбата да им докаже на надмените Австралијанчиња, дека и луѓето од другите земји и пониска класа можат да стигнат до врвот на општеството.

„Имаше некоја гордост во мене, што сакав да испливам од тоа и да им покажам не само дека знам и можам да бидам подобра од нив туку со работа и со труд и ќе бидам подобра. Тоа беше еден жар што гореше во мене што да сакав да успеам. Знаев од малечка, дека има само еден начин да успеам овде, а тоа е со факултет, не со пари, туку со знаење и наука, за да можеш да стигнеш негде, дека тоа го ценат многу овде, на запад, и сегде е така, а посебно во Австралија. Лекарите и адвокатите се на врвот на пирамидата на социјалната скала. Тоа ми беше јасно од мала, и од внатре нешто ме поттикнуваше сама да се борам“, вели Поповска.

Како адвокат, таа работи со сложени криминални дела, разводи, имотни делби, но специјалност и е имиграциското право, за што има лиценца, регистрирана е на интернет страницата њњ.тхемара.цом, како основ за советување и посредување на странците да аплицираат и добијат визи за престој и населување во Австралија. Клиентите и се од целиот свет, а има и доста Македонци, за кои Австралија сè уште е ветената земја.

„Секој случај е многу различен и мора за секоја личност да знам точно што струка има, каква професија, па да знам каква виза да и предложам за апликација. Некои воопшто не треба да се обидат, ако се многу стари. За лицата над 45 години и да пробаат самите да дојдат преку Индепендент Скил Виса, нема да можат поради возраста. Ако си постар од 45 години мора да најдеш фирма во Австралија да те спонзорира како работник. Од спонзорираниите визи, има привремени до четири години или постојани визи. Има многу работи овде за што луѓето треба добро да се информираат. Исто така апликантите мора да го положат испитот по Англиски јазик. Ако сè друго е во ред, има и други

работи, на пример, поради здравствени проблеми може да не те примат во Австралија, за да не и бидеш на товар на државата.“

Поповска ги ужива сите привилегии на нејзината работа, како една од најреализираните бизнис жени и најпознати Македонки во Австралија. „На сите млади им препорачувам да го работат она што го сакаат, она што им лежи во срцето, на душата. Дваесеттина години работам како адвокат, за што макотрпно учев, но сега имам многу придобивки, се заработуваат доста пари, на народот можеш да му помогнеш кога е во мака, а во нас клиентите гледаат спасители. Се што имам самата постигнал. Сметам дека тоа е голем успех. Без никакви врски и помош, јас не сум од семејство на адвокати, или професионални луѓе, јас потекнувам од обична класа, и голем успех е сама да се избориш и како жена исто без помош од никого.“

Живка-Цој Поповска е среќна жена, но она што и недостасува е љубовта кон архитектурата и модниот дизајн и најмногу родната Македонија, која вели и е во срцето и само таму се чувствува дома.

СТЕФО НАНЦУ НАГРАДЕН СО ЗЛАТНО СОНЦЕ

На 1-ви април, на традиционалната Македонска трпеза што ја организира Македонскиот телефонски именик за доделување на награди за највисоко културно остварување за 2010 година и најуспешен македонски бизнис во Нов Јужен Велс, на драмскиот писател, режисер и глумец Стефо Нанцу му беше доделена престижната награда Македонско сонце за промовирање на македонската култура преку реализација на драмата „Мр. Балкан“.

Имено, Стефо Нанцу е познат австралиски, од македонско потекло, драмски писател, актер, продуцент и режисер кој зад себе има повеќе од 30 години актерска кариера. Досега има напишано 70 драми, режирано над 90 драми и има глумено во повеќе од 120 театарски продукции. Пред 20 години го формира неговиот Zeal Theatre преку кој има реализирано 45 оргинални театарски продукции. Неговите драмски продукции повеќе пати се наградувани како во Австралија така и во Унгарија и Канада. Минатата година во државата Викторија неговата драма „Изгорени“ ја доби наградата за најдобра продукција во оваа држава. Исто така некои од неговите драмски дела се публикувани. Инаку Стефо е режисер за Zeal Teatarot, Сиднејската театарска компанија и Австралиско македонскиот театар од Сиднеј.

Стефо е роден во Њукастел од родители кои потекнуваат од Егејска Македонија кои како деца бегалци се населија во Австралија.

Во образложението на номинацијата за неговото театарско остварување се спомна дека Стефо Нанцу во 2010 година ја прикажа драмата „Изгорен“ (Burnt) драма преку која се прикажува трагедијата што ги опфаќа фармерите од долгогодишната суша во Австралија. Оваа драма за приближно две години се прикажа 110 пати и привлече повеќе од 25000 гледачи. Во оваа драма Стефо се јавува како автор, режисер и глумец а истата се постави на сцена од Zeal Theatre.

Стефо исто така забележа голем успех со поставување на сцена на неodobрената биографија за Сиднеј Leviathan од John Birmingham. Во негова драмска адаптација, на сцена ја прикажа бурната историја на градот Сиднеј и процесот на доселување на илјадници емигранти во еден двеста годишен период. Во оваа мамутска престава учествуваа повеќе од 300 актери меѓу кои и членовите на Австралиско македонскиот театар од Сиднеј преку кои се презентира дел од македонската култура. Драмата се претстави од Сиднејската театарска компанија во режија и главна улога на Стефо. Само на две претстави присуствуваа повеќе од 800 гледачи.

Од огромна важност за македонската заедница и воопшто за македонската нација беше поставување на сцена на драмата „Мр Балкан“, драма посветена на трагедијата на децата бегалци од Егејскиот дел на Македонија кои беа присилно избркани од своите домови и населувани без своите родители во источноевропските земји после граѓанската војна во Грција. Како автор и режисер Стефо успеа да ја долови животната историја на своите родители како и историјата на 30 илјади Македончина – деца бегалци. Драмата се прикажа како дел од програмата на Рефугеа Њеек во градовите Сиднеј, Волонгонг, Квинбијан, Мелбурн и Перт во продукцијата на Австралиско македонскиот театар од Сиднеј. Се дадоа десет претстави на кои присуствуваа повеќе од 2000 гледачи. Со драмата „Мр Балкан“ Македонскиот театар од Сиднеј има во плановаа година да направи две неделна турнеја во Република Македонија како и да настапи на Драмскиот фестивал „Војдан Чернодрински“ во Прилеп.

Душан Ристевски

33 ГОДИНИ МЛД "ГРИГОР ПРЛИЧЕВ" - СИДНЕЈ

На 25 февруари, се одбележаа 33 години од формирањето и работата на македонското литературно друштво „Григор Прличев“ од Сиднеј, Австралија.

Писателското друштво „Григор Прличев“ беше формирано во 1978 год. од неколку ентузијастички и до денес проди-филирале неколку стотини активни членови и членови кои ја користеле и користат библиотеката. Досега МЛД „Григор Прличев“ има постигнато завидни резултати на полето на литературата, културата, во зачувување на македонскиот јазик, лителатура и идентитет на овие австралиски простори. Членовите на Друштвото досега имаат издаде 56 наслови и тоа; поезија, драмски текстови, раскази и тн. Овде вредно е да се нагласи дека добар дел од членовите биле учесници на Струшките вечери на поезија и на светски поетски конгреси, а некои од нив се и членови на Друштвото на писателите и во Здружението на новинарите од Македонија. Исто така истакнати поети на „Григор Прличев“ се имаат закитено со големите награди како „Иселеничка грамота“ на Матицата како и со наградите „Македонско сонце“ и „Животно дело“ кои се доделуваат на овие простори од страна на Македонскиот телефонски именик за Нов Јужен Велс.

Библиотеката која е составен дел на Друштвото, располага со солиден фонд на литература; поезија и проза, а исто така располага и со училишна литература за младите македончиња кои го изучуваат македонскиот јазик во саботните и средните училишта во Нов Јужен Велс.

Не треба да се заборави дека во блиското минато кога заедницата ни беше покомпактна Литературното друштво беше центар за организирање на протести и прослави во корист на нашето опстојување како народ и нација и се во корист на семакедонските национални интереси.

Перо Дамчевски - Коцин

ЗАБОРАВЕНИ МАКЕДОНСКИ СЕЛА

КРУШЕЈЦА - СЕЛО НА ТОЛЕ - ПАША**Зоран Костески - Шваца**

На триесетина километри од Прилеп, во крајниот јужен дел на Селечка Планина, во завршните ограноци на превоите Слива и Висока, во Крушејчко-Чанишката висорамнина на 600 метри надморска височина, во правец југ-југоисток, се распостила селото Крушејца. Оваа селска населба се наоѓа во непосредна близина на регионалниот пат Пртилеп - Ново Лагово - Штавица - Витолиште, чија делница на волшебен начин се пробива низ карпестиот планински масив на Селечка Планина, а некаде на триесеттиот километар кај месноста што се вика Лисичка Падина каде што се наоѓаат изворите на Лисичка Река. Десно од магистралата

Во 70-тите години на 20 век, во ова село живееле 637 жители. Тоа располага со голем атар - подрачје од околу 27,6 квадратни километри, на кое пасиштата заземаат површина од 1.316 хектари, на обработливо земјиште 1.190 хектари и на шуми 28 хектари

во должина од шест километри, води асфалтиран кривулест пат, кој исто така на чудесен начин се искачува по живописен планински предел, а на половина од овој селски пат во пресрет ви доаѓа една питома околина, самото Крушејско Поле, селото Крушејца.

За оваа селска населба постојат повеќе легенди и преданија. Според едни името на ова село потекнува од многуте круши горници кои во минатото виреееле на овие простори, а според други, во дамнешни времиња овдека се наоѓале неколку „мајдеми“ рудници каде што се вадел кршен камен и се носел во соседните села, а тоа место се нарекувало кршејца.

Ова Мариовско село датира уште од дамнешно време. Според некои пишани документи тоа датира уште од античко време, меѓутоа поверодостојни пишани документи имаме од втората половина

на 15 век.

Во турските девтери се споменува под името Кршилица, во 1487 година ова село брои 10 куќи, 80 жители, 7 плевни, 6 аргачи, 5.000 овци, 50 коњи. Крушејца во овој временски период му припаѓа на Битолскиот беглер беглус – велепоседник на земјата. Крушејца во 1530 година е чифличко – спахиско - беглербеговско село. Од 1587 до 1635 година таа претставува административен центар на Мариовскиот беглер беглус.

Крушејца спаѓа во т.н. рурални села во Македонија. Денеска во него живеат околу 50 жители. Кога ќе дојдете во селото прво на што ќе најдете е некогашната црква Свети Михаил Архангел, која според натписот кој сè уште му одолева на забот на времето стои дека таа е изградена во првата половина на 14 век. Крушејчани своите

адети, обичаи, обреди, крштивки, свадби порано а и сега ги изведуваат во селската црква, која се наоѓа во средината на селото, изградена некаде во 16 век и која е неколку пати обновувана, а според последниот напис кој е веднаш над влезот на црквата последната поголема обнова е завршена во 1931 година. Низ Крушејца тече Крушејчка Река која го дели селото на две маала, на горно и долно маало. Од сретсело се издвојуваат две долги и широки селски улици, а од нив лево и десно неколку тесни и мали сокаци. Ова село од памтивека има урбанизирана целина, а за тоа говорат различните архитектонски решенија кои ги имаат селските градби кои и денеска речиси без никаква

Податоците говорат дека во Крушејца во 80-тите години на 20 век биле пасени 5.000 грла овци и друг крупен и ситен добиток. И денеска егзистираат над 2.000 стебла од круши-оскоруши - кантарки. Во 70-тите години на плантажите се одгледувале околу 2.000 стебла кајсии, праски и хибридни сливи.

конзервација сè уште му одолеваат на ветрот, студот и мразот. Повеќето семејни згради се на два ката, со голема влезна дрвена врата на приземјето, со мали и тесни прозорци на долниот кат, со надворешни камени скали кои водат до катот. Пред влезот ве пречекуваат неизбежниот селски чардак, големите прозорци на катот и неизбежната стара турска ќерамида на покривот на куќите.

Крушејца го има најплодното земјиште во Мариовско и најсочните пасишта. Во минатото овде се сеела житарица. Во 1961 година во селото имало околу 5.000 овци и друг крупен и ситен добиток. Развиено било и занаетчиството, така што во тоа време во селото работеле 4 налбати, 7 сармаџии, 10 ковачи, 5 сарачи.

Голема стагнација Крушејца доживува во првата половина на 20 век, по Илинденското востание, а посебно за време на балканските војни и по Првата и Втората светска војна, каде што доаѓа до десеткување на машката популација од мобилизацијата во различните војски. Крушејца е револуционерно село. Тука е роден Толе-паша. Од неговата родна куќа нема ни трага ни камен. Се претпоставува дека куќата во која е роден овој војвода се наоѓала во кругот на селската црква, каде што од неодамна тој почива.

Крушејца е едно од 25 села во Прилепскиот дел на Мариово. Тоа ја дели истата судбина со овие села. Селово има различни периоди во досегашното егзистирање. Секогаш кога ќе се помислело дека ќе се заборава, дека ќе изумре, тоа повторно изникнувало како пирејот кој очекува дожд по жешкото сонце. Ова село и натаму ќе живее, како што велат селаните. Животот на нивната Крушејца

Врз основа на стручна проценка, во ова село напуштени се околу 700 хектари земјиште кои можат да се преориентираат во вештачки тревни површини, кои би биле пристапни и погодни за механизизирано производство. Се оценува дека вештачките тревници можат да обезбедат просечно 6.000 килограми сено по хектар и 5.000 килограми зелен подраст, погоден за есенско посење

е поврзан со старата традиција. Секогаш кога ќе се родело дете во селото се засадувала круша-оскоруша, а кога ќе стасало за женидба се калемела крушата-оскоруша, колку круши ќе се роделе уште толку појаси ќе имала таа фамилија. Крушејчани велат дека селото нивно ќе биде живо село се додека по полето ги има крушите-оскоруши, крушите горници, а нив ги има насекаде, од превојот Слива и по сето Мариово.

МАКЕДОНСКИ НАРОДНИ ПРЕДАНИЈА

СЕЛОТО РАЗЛОВЦИ

Танас Вражиновски

Прво селото е било половин на Главата кон Али-манов Гроб, а половин преко Брегалница, кон свети Илија, црквата така се вика. Тука први се преселиле некои жители од Разлог – Пиринска Македонија. Првите куќи биле вов долното поле, преко Брегалница. Од таа црквата постојат само остатоци. Тамо одиме на свети Илија.

Денешното село е почнато да се прави пред осумсто, но која година, тоа не знам. Кога настанало селото и најакнало сос богатство се сојузиле сос поп Стојан некои други, како Горго Стоил, Цоне Спасето и мое дедо Стоил Коваче, по името Соколовци. Решили сичките да дадат по еден севгар волове, секој ден да возат камења за градбата на црквата. У три години време ја изградиле црквата сос сид на темел. После три години и зографи почнале да и праат. На зографо са дали три иљади брави. Само бојата е била од мајсторо, оноа другото сичко било од селото. Зографот што ги правел зографите бил мајсторот Велјан од Самокоф, од Пиринска Македонија. Три години темелот е граден и три години зографот правен. Тогаш Турците дозволувале да се гради црква. Поп Стојан е успеал да изгради црквата сос негова сила, негово јакство и сос богатство. Правилното име на црквата треба да биде цар Костадин и царица Елена (на 21 мај по старо). Но Турците не са давале да викат цар Костадин и царица Елена, да именуват царот, туку са ја викали. И ден денеска се именува Никулден.

Кога се е градила црквата од поп Стојан му давале награда на еден свирач (постојало еден гајдарџија), му давале по една турска бела мецидија, за да имат кеф младите, младинците да носат камење. И са носили вов раце по

еден камен од реката. А гајдарџијата постојано свирел и сос нив до реката и од там па до храмот. Мите ли се викал гајдарџијата, не знам. Бил од Разловци, може Мите Буовски – Буата. Мите Буата свирел сос гајдата.

Камбанаријата во село Разловци правена е у 1909 година. Тогаш свештеник бил мое татко поп Костадин Стоилов. Едната камбана е купена од Прилеп а другата тука е направена с мајсторето од Пиринска Македонија, од Неврокоп. Камбаната е праена така: приготвивме сичко, бакр, туч, сребро и калај. И дојдеа мајсторите. Тука ние напраиме ваглишта и почнаа да топат. И за едно половина деноношје и за една нош биде готова камбаната. Поголемата камбана е тука праена, во селото Разловца во 1909.

Во селото Разловца во 1876 година било востание. Од почетокот имало некој Турчин од Истевник – Алиман. И тој бил полјак туа. Арно, ама фати место туа сос некои жени и зел да си оди при нив. И това управо било у Терзивци. Поп Стојан там имал сестра у Терзивци. И не можел да трпи това, да гледа. Му се спротивил на Турчино, на Алиман. Зел да му вика:

– Алимане, или се уведи од тука, или јас ќе те уведа!

А тове му се исмејал, викал:

– Јас, ќе се уведа, ама и на твоата ќерка куга ќе направа дете!

И поп Стојан не можел да трипи веќе това и бегал до дедо Иљо од Бероски и неговиот зет Димитар Ѓоргиев од Берово, да видат како може да се убие Алиман. И, де горе, де доле, они терали момент и успеали да го убиат Алимана

и некои друзи Турци куйто са били тука сос него. Они мислили сичко ќе површат тука и ништо да се не знае, ама шпиунажата е предала. Некој Турчин избегал и он кажал каква е работата и тогаш дошле башибозуко и аскеро. Поп Стојан избегал у Рила. И там го стигнале Турците по шпиунажа и за да не го мачат, да го чинат, фанал убил се сам.

ЗАРОБЕНИТЕ РУСКИ ВОЈНИЦИ

Во Турско-руската војна, турските аскери заробиле руски војници. Некој од заробените војници станале послуга кај турскио паша во Кичаа. Турскио паша кој ќе идел во Текија (Македонски Брод) за да се клања и прави метани во текето и водел обајцата заробени руски војници. Во турско време во Текија имало едно теке во кое лежел Свети Никола. Тука бил гробот на св. Никола. Турчинот Баба-Деде бил стопан на тоа теке и стопан на сета Текија. Турскио паша во Текија им рекол на заробените војници, неговите слуги:

– А бре, момчиња, али сакате да останите во Текија? Овде ќе ви биди арно за живеење. Ќе работите кај Баба-Деде.

– Ефенди, паша, како ќе речиш, така нека биди!

Обајцата заробени руски војници останале во Текија, а турскио паша си се вратил во Кичаа. Заробените војници станале слуги, измеќари на Баба-Деде. Едниот заробен руски војник се викал Сугаре, а другиот Јанкула. Обајцата се ожениле во Текија. Сугаре имал два сина: Раде и Јане, а Јанкула само еден син кој се викал Алекса. Обајцата долго време живееле во Текија. Нивните деца нараснале, се ожениле сите три деца.

Еден ден Турчинот Баба-Деде и викнал и им рекол:

– А бре, Сугаре и ти Јанкула, вие се оженивте. Имате деца и внуци. Овдека не можите повеќе да останите, турскио закон не дава. Таков е адетот. Вие знајте оти овде се збират многу Турци на ашир на Бајрам. На панаѓур идат и пе-

Црквата во Разловци

ливани. Се борат, тапани тропаат, зурли свираат и пискаат. Ке ви напрам по една куќа во местото Аништа.

– Аман, Баба-Деде, ти и господ. Како ќе речиш така нека бидит. Поарно ќе ни биди ако ни напрајш по една куќа во Барбарски Реки.

Баба-Деде се согласил. Ватил мајстори и за брзо време им напрајл по една куќа. Јанкула и Сугаре веднаш се преселиле со своите фамилии. Почнале да се зани-маваат со земјоделеие и сточарство. Јанкула и Сугаре биле браќа. По некое време се разделиле. После неколку години на тоа место станале пет куќи. Тука се доселиле и некои фамилии од село Барбарас, Порече и од некои села од Охридско. Селото се ширело. Од селото Барбарас се преселиле шест фамилии. Селото Барбарас некогаш било големо село. Имало преку деведесет куќи. Се испустило. Чумата тепала во селото катаден луѓе. Секој ден по неколку души умирале. Останале само пет-шест куќи. Тие избегале низ разни села во Прилепско.

Ете така настанало селото Сув Дол, Порече. Селото се вика Сув Дол бидејќи се најдува во еден дол. Долот во лето и есен е сув како барут. Нема капка вода. Водата што минела некогаш по долот секнала, а водата што идела од местото Дувче тргнала во селото Дебриште, Прилепско. Над селото има малце вода која селаните ја користат за вадење на градините, ама не течи како некогаш. Во пролетно време после топењето на снегот горе во орманите, низ долот течи матна пенлива вода. Тогаш долот е будалест и никој не можи да го скроти. Јачи и бучи. Носи дрвја и камења. Водата се што ќе најди, ќе забери. Водата баботи, дури страв да те фати.

Селото Сув Дол се најдува по течењето на реката Велика (Треска), на три километри од Македонски Брод.

СЕЛОТО СЕКАВЕЦ

Нашето село се наода на деснио брег на Струма, на деснио брег на Струма, викам, сега течението на Струма, а порано Струма врвела стред Серско Поле одела, по тамо течела за Орфанско залив. Тоа време нашто село било големо село, се викало Караџоу. Добро, ама по промената на коритото на Струма, дошло покрај нашто село, значи, се сменило коритото, од тамо дошло, покрај село да течи и тоа не само една година, но многу години и селото било многу богато, значи, народо имал имовина, имал своина, све купено тоа. Ка сме дошле тамо, тија биле некои пусти места, купиле народо. Наште се многу трудољубиви, наште Словенте многу трудољубиви. Трудољубиви наште Словени, многу трудољубиви, а па Грците биле чиф-лигари тогај.

Е, после та поплава било тешко животот тамо и се преместиле на два километра понагоре. Било тоа турско време, не знам баш кое време било, ниту старте знаеле кога било. Од големата поплава го смени коритот и нашто село останало од та страна на реката, се повлекло нашто село. Имало друго едно, друго село горе, шо виќе наште Секавец. Секавец се викало, то било два километри од планината.

Това село там било хан некое време, имало каури, некои седм куќи, а било хан тамока. Имало тогава шо оделе Солун, Серес, врвеле тога преку нашто село и некое друго село, Потамос, Хамили и ќе заминат. Имало еден хан којто наште го откупиле од то газда. Имало околу двајсе куќи на него, со фамилии живеа там. Е, тоа село Караџоу се повлекло до нашто село Секавец што се вика.

Секавец, од старите ја слушах, некое време кажуваа, колку е истина не знам, некое време тога кога воста-нуваа меѓу Византиците и Турците, станувале борбите, па нашто село било тамо покрај Струма блиску, ама Турците го зеле ангарија тамока, забиите да носат вода, они биле като водари. Тамо горе на планината вода нема, а има тамо една тврдина, се кажува Кисар, на грчки Ставрокастро се кажва. Та има околу двајсе-триесе хекта, па има сидини таквие големи. Од тамо надолу било град некое време. Уд селото побогатите се собрале тамока и додека падна тврдината се водело голема борба. Е, нашто село тога и наште луѓе ги употребиле Турците като водари. Тија Турците имале, такво, се кажува сакардељ, збор на водарите било сакардељ, сакарчи неко такво. После наште тоа го претворија во Секавец, така го викаме нија, а тија Грците го прекрстија Ливадохори. Това знам, малку шо слуша од старте. Наште тоа време биле водари, па Турците му велеле сакардер, значи, сукаци, вода шо носат и затоа останало името.

НАСТАНУВАЊЕТО НА СЕЛОТО ПОЖАРСКО

Нашите луѓе биле, кога Словенте се населиле во Егејска Македонија, на старо време, биле населени дури до Солун. Некоје си време кога Турција, значе, завладеала, почнале нашите да му противат на Турција и да му се креват како кумити тамо, да му прават бели големи. Турција на тоа озгора се налутила и собрала такви луѓе шо са, значе, немирни луѓе, и собрала и им рекла:

– Не ве сакам тука и ќе ве втерам во некое планина некаде.

И собрала, и собрала, и собрала вакви луѓе и и истерала, и донесла дури до Пожарско. У Пожарско немало село, кај Кајмакчалан, тука Чеган, Горничево и Пожарско не биле населени. Вака со-

брала, собрала Турција кумиташи такви шо му правеле беља на Турција и собрала и му рекла:

– У ваа планината кај знајте да живите!

И дошле виа тука и се разделиле. Едни рекле:

– Тамо ќе одиме!

Едни тамо, едни отишле у Чеган, други отишле у Горничево, други Пожарско, си направиле села. И кога дошле нашите селани, отишле во едно село шо се вика Малиште. Една планина се вика тамо Грежден. Од Грежден вамо тамо има село Малиште се вика. Тамо имало еден извор убав и местото згодно, спроти сонце и рекле:

– Тука ќе праиме село. Не истерая Турци, тука ќе си напраиме село!

Тогаш имале еден обичај: ќе закачат едно колче во земи и ако се соберат мравки, значе, може село да биде, ако не – нема село да биде. Го закачиле колчето, ко станале сабајлето имало мравки, ама малку. Гледат, гледат, ама мора тамо да останат. Останале тамо, шо знам, колку години а селото не се плоди, заостана.

– Е – рекле – ќе пробаме понадолу малку!

И отишле понадолу во Ветково село, така се вика. И отишле тамо, закачили едно колче, се собрале повеќе мравки.

– Е, овдеа за село ќе биде!

И сега дошле тамо, направиле село, станало то селото, ама то селото станало до педесе, до сто куќи и повеќе не оди.

– Е, и овде не оди. Ај ќе закачиме друго колче понадолу.

Отишле у старото село кај шо е Горно Пожарско, закачиле едно колче, кога виделе мравки се собрале многу.

– Е, овде е за село!

Се населиле тамо, станале триста куќи до четири-стотини, не знам баш правилно да кажам. Се населиле многу и нашето село станало многу популарно село од другите села од Егејска Македонија, оти тамо имало и дуќани и доктури. Значи, тоа било како град.

Пожарско се вика зашто овие биле сите бунтовници, му правеле лошо на Турците и Турците ќе дојдат ќе го изгорат селото и ќе направат пожар. Пожар, значе, ќе го изгорат селото и ќе стане пожар. За то го викат Пожарско. Тие ќе изгорат, па тие ќе се приберат. Така било во тоа време. И за тоа останало Пожарско и Пожарско. Од пожарот е добиено името, шо изгорело.

Нашето село беше триесет куќи, Горно Пожарско, а Долното беше триста и педесе. Селото поделено било на три маали. Горната маала се викаше Мечкар Маала, стредната маала се викаше Габер маала, нашата маала се викаше Варош маала, од шо беме ние крај црквата и крај школото. Мечкар маала се викаше зашто беше покрај планината погоре.

TERRA AUSTRALIS РАПОРТ ОД ЈУЖНАТА ЗЕМЈА**СРЕДБА СО БРАЌАТА ПО СУДБИНА**

Меридијан

Немаше шетање, мора се да функционира редовно, иако на некои наши луѓе, неупатени доволно, тоа им изгледаше како да се работи за некаков понижувачки однос. Јас се трудев да им укажам, но се помина со првиот ден. Имавме среќа што нашиот конобар беше Црногорец од херцеговската ривиера, па со јазикот немавме проблеми околу јадењето-пиењето. Тој ни рече да бараме што и колку сакаме, дека се има.

- Но и да нема, само викнете ме, земјаци! - ни рече.

Тоа го правевме редовно. Келнерот се викаше Франко. Другарите почнаа да си ги кажуваат своите маки и намери, но јас веднаш, гонет од моите интереси за се што е поврзано со наутиката и бродовите, не само како географ, туку и како несуден морепловец, веднаш отидов да се изнагледам на тој убав брод каков дотогаш немав видено и така побрзо да заборавам на самиот чин на разделбата со татко ми.

Многу возбуден и задоволен го разгледував бродот кој примал преку три илјади патници, плус екипажот од околу 200 лица. Конечно, ресторанот беше 31 метар долг и широк. До него имаше кино сали, читални, рулети, сали за шах, пинг-понг, две сали за изучување странски јазици, полиција и затвор, црквиче-капела за молење (се разбира католичка служба), ТВ сали, два бара во кои секоја вечер свиреше жива музика. Најважно од се за нас беше што имаше два базени каде ние стружаниите скокавме „такли“ правејќи штимунг на сите други патници и бевме во центарот на вниманието.

Нареднастаница беше пристаништето во Неапол. Конечно тргнавме на отворено море и таму стигнавме околу предвечерието. Се повторуваше истата слика со качувањето на патници како во Генова. Во мојот дневник стои дека од првите моменти на палубата сме се нашле со Бране Јованоски од Струга, исто така со мојот школски другар Науме Србиноски од с. Подгорци, Панче Гогов и еден брачен пар од Битолско кои беа учители и имаа едно девојче на тригодишна возраст. Тие одеа за Мелбурн кај нејзините родители.

На бродот имаше светски џет сет, но ние се однесувавме без пардон за да, после вториот пат, не опоменат службените лица дека ние сме од трета

Сотир Опетчески

класа и дека смеаме да се шетаме само во рестораните кои ни ги покажаа. Јас сакав да гледам како капетанот кормилари со бродот, но се уште немав смелост. Конечно, после шест часа пловење, пристигнавме во Неапол..

Неапол: првата вечер ја поминавме сите патници Македонци заедно, а утрентата, после појадокот, брзо се најдовме на базенот кој беше од туристичка класа, а не од онаа џет-сет класа. Но, ние веќе си создадовме некаков имиџ со нашиот начин на скокање во водата на базенот, со нашите струшки „такли“. Околу 11 часот забележав една прекрасна млада дама со три ќеркички кои, како што разбрав подоцна, од мајка им барале да гледаат како ние скокаме „такли“ и всушност сме им правеле задоволство оти немале видено пкво нешто дотогаш.

Со бродот патуваше и една постара дама од Загреб, која прекрасно зборуваше англиски и таа ни послужи како беснлатен преведувач. Се работеше за следното: чсдерната убава дама се викала Џоди и се враќала дома, во градот Бризбејн, Квисленд, Австралија. Таа била универзитетски професор по хемија. Нејзините ќерки се викаа Хелен (7 години), Катрин (5 години) и најмалата Ирене (4 години). Тие биле Германки па се враќаа во својот австралиски дом. Нашето палавање ни ги дари за пријателчиња тие мали Германки, па загребската дама не замоли да им скокаме во базенот, при што тие многу се радуваа. Ниту еден од нас не знаеше странски јазик. Рускиот јазик, кој јас сум го учел во хновното училиште, не ни помагаше и едвај чекавме некому да му се допаднеме, па така задоволство го правевме тоа што се бараше од нас. Скокавме заедно сите: јас; Бране од Јовановци и Србиноски Наум; братот на учителката

Вера, мажена за Илија Узуноски, мојот некогашен мајстор-столар и прв братучед на зет ми Вангел Узуноски, но и други патници се забавуваа со нашите немирни скокови во базенот. Се случи и тоа што кога ни здосади капењето, на излегување од базенот, нашите мали пријателки да не почестат со корнетки со преубав сладолед.

Морам да признам дека после ручекот отидов кај капетановата кабина, со молба што ја упатив до нашиот келнер Франко, Црногорецот, кому му кажав дека сакав да бидам ломорец, но дека бев истеран од Воената академија од Дивуље, кај Сплит. Тој ме запозна со кормиларот кому му кажавме дека јас, иако не зборувам италијански, по многу нешто ги разбирам Италијанците кога зборуваат заради фактот што мојот мајчин јазик, алашкиот, е многу близок со романската група јазици, а најмногу со италијанскиот. Тој беше стар околу 40 години и пројави интерес за моето објаснување, така што ми дозволи да одам кај него, во кабината и ми го даваше кормилото, со негово будно следење, да кормиларам со бродот, се разбира, со многу дискреција, кога немаше присутни ниту службени, ниту приватни лица.

Келнерот Франко, во сеѓувреме, ми кажа дека имал брат во Сиднеј отиден пред десетина години, а јас, со мојата карта, одев до Сиднеј, Нов Јужен Велс, каде се наоѓаше железарата Грингила. По две години бев блиску да го запознам и лично братот на Франко, Звонко, но околностите не ми го дозволија тоа.

Со оглед на фактот дека многу сакав да кормиларам со бродот, некогаш ќе појдев и на командниот мост, како што службено се вика тој бродски дел на палубата, но ќе сретнев и други лица. Така разбрав дека после неколку часа кормиларење, тие се сменуваа од заморот на морското огледало, како се вика мирното море или „бонаца“. Додека во Неапол се качуваа неколку стотици патници, ние отидовме на музика која беше за нас од туристичките класи, но се вчудоневидов кога таму ги сретнав загребчанката и Џоди - дамата со нејзините ќеркички. Всушност, подоцна разбравме дека малите девојчиња инсистирале кај нивната мајка да се видат со нас. Така се зближивме искрено, без некоја зла намера од двете страни. Таа, Џоди, ни плати за нијалоците, а ние незаситно пиевме многу пиво - бира, како

го викаа таму. Дамите се разладуваа со „кока кола“, со бакарди кое за мене беше „шпанско село“ бидејќи никогаш немав видено, ниту чуено, а подоцна тоа ми стана најомилениот скап пијалак.

Товарењето на стоката и патниците заврши некаде околу полноќ, а утредента се повтори испраќањето на патниците, како и во Генова, но со повеќе интима веројатно затоа што сите беа Италијанци – печалбари.

Конечно тргнавме за Месина, на Сицилија. Во мојот дневник сум запишал дека имам впечаток дека Неапол е почиут од Генова и дека сме излегле со Наумета Србиноски да прошетаме некој час, оти при процедурите пред тргнување на бродот имало големи контроли.

Морам да нагласам дека, генерално, мојот „Дневник“ всушност претставува само мал потсетник, не дневник во вистинска смисла на зборот, па така сега, пишувајќи за етапите на возењето со бродот, се присетувам уште на по нешто значајно.

Откако се спреми бродот, во Месина сме дошле точно на 15 минути до 23 часот, а сме тргнале во 12 часот на пладне. Бевме известени дека од Месина се тргнува во 24 часот, па заради тоа тој двочасовен период сме го спровеле со Панче од Гогови во играње пинг-понг. Тука Панче беше подобар од сите нас, тој беше скопски гимназијалец на трега година, околу 17-18-годишен. По моја сугестија, заради тоа што сметав дека е многу добар, се пријави на турнирот кој се одржуваше по два дена. За чудо, Панче го освои првото место.

Така нас уште повеќе ни порасна угледот, „чаламот“, оти се виде дека знаеме и други спортови, не само да се фрламе „такли“ по струшки. Во дневникот сум запишал дека ми се допаднала некоја млада Англичанка. Всушност, таква не постоеше, но немањето пари и незнаењето јазик ме држеше понастрана од каква било ангажираност кон девојките кои си патуваа слободно или со родители.

После неколкучасовно прибирање патници, за Малта сме тргнале во 00 часот. Во 1 часот наутро ја напуштивме Сицилија и тргнавме за Малта, во центарот на Средоземното Море, во главниот град Ла Валета.

На Сицилија со голо око можеше да се забележи дека народот е печалбарски токму како и ние. Патниците-печалбари се разделуваа од своите најмили со многу солзи и довикувања за да им пишуваат, да се јавуваат често. За толку ги разбрав. На Малта стигнавме во 8 часот, но уште еден час пред да стигнеме, со двогледот на еден Холанѓанец со кој се зближивме, убаво ја разгледав панорамата на Ла Валета. Североисточната страна на заливот, кој беше составен од 6 помали заливчиња, од кои еден служеше како пристаниште со сите услови за прием на

големи патнички бродови. Како географ видов и забележав некои специфични карактеристики на населението кои беа различни од Италијанците. Некако многу груби, како подивени, се караа, подојеа и недолично се однесуваа, а подоцна разбрав дека тие си биле не баш добрососедски расположени со Италијанците.

Најзначајно што ми остави голем впечаток е тоа дека Малта беше остров формиран од седиментни песочни стени. Имаше само градби како од бигори, со стаклени влезови по продавниците, а архитектурата ми личеше на арабистика. Во суштина тоа и е таа култура на некогашните Маври, гусари од арапско-италијански антрополошки народ.

Многу чудно се чувствував тој ден додека заминувавме од Малта. На излегувањето на отворено море нашиот брод беше влечен од реморкер, кој работеше во пристаништето, се до отвореното море. Добив впечаток дека е тесно во тој простор, па со влечење се тргале големите бродови. Конечно сме на отворено море, а вечерта со моите другари-нашинци ја поминавме во бар, на музика.

Отворено море

Денес ми беше четвртиот ден од патувањето во бродот, откако тргнавме од пристаништето во Генова, но прв ден на отворено море. Синило во недоглед, на огромната водена површина одвреме – навреме ќе сретневме по некој товарен брод – танкер, со англиски знамиња, кои пловеа кон малта која остана далеку зад нас.

Голем дел од денот го проведов во играње пинг-понг со Германци, Италијанци и Холанѓани во вид на тренинзи за турнирот кој беше најавен дека ќе се одржи, за што бевме сите заинтересирани. Во парови, со Панче, бевме многу силни, така што сите сакаа да си ги одмерат силите со нас, со плаќање по едно пиво. Така си го „печалевме“ пијалокот победувајќи ги другите.

Денес имавме и прва вежба за спасување на вода, со користење на воздушни џакети – зло не чуло. Уште од Неапол почнав да одам на курс за англиски јазик, кој се одржуваше бесплатно за сите што сакаа да го научат. Јас тоа со задолжителство го правев вредно и одговорно, оти бев свесен што ќе ми значи знаењето кога ќе стигнам во Австралија. Тоа ќе се покаже како правилно расудување уште при изборот на работно место во „Свилворк“ железарите.

Првата помош се одржуваше на петте јазици на кои говорееа поголем дел од патниците. Јас предавањата ги следев на хрватски јазик. Во дневникот сум запишал дека курсот за јазиците официјално почнувал на петтиот ден од пловидбата. (...) Овој ден се запознав со еден сплиќанец, Вицо; кој патуваше

за Нов Зеланд. Разменивме адреси за да се допишуваме. Јас тоа никогаш не го сторив, а по се' изгледа ни тој тоа не го правел штом јас од него не добив писмо.

До градот Порт Саид во Египет патувавме два дена. Понекогаш ќе видевме зад бродот погфолемите јата делфини, кои одат зад бродовите по храна што се исфрла од бродовите. Веќе после пет – шест дена се одомаќинивме и се ослободивме од комплексите на помала вредност, посебно со нашите палавштини, но и со играњето и победувањето во пинг – понг.

Во исто време Науме Србиновски, кој студирал градежен факултет и беше апсолвент, беше многу добар шахист, исто така добро играше и битолскиот учител, па така сио правевме турнири со патниците од другите држави. Без лажна скромност, не заостанувавме во такви знаења и умеања, тоа ми даваше право да размислувам за положбата на нашиот народ, зошто тој мора да е посиромав од другите земји и народи. (...)

Моето време јас го планирав и секаде стигнував да одам. Но, Васил Јолакоски, цимерот од Оровник, почна да ми се лути со зборовите:

–Бати ја таја градска песја! Што бегаш од нас како да сме гведа?

Со многу такт му кажав што значи за мене патувањето со брод, за што сум сонувал од дете и секое ново зборче што во комуникацијата го учам, а и на курсот ќе ми се најдат кога – тогаш. Успеав да го смирам кога му реков дека мојата баба, мајка на татко ми е од Мислешево и јас на сите луѓе исто гледам.

После два дена пловидба, во 12 часот, здогледавме копно, т.е. градот Порт Саид кој е на влезот на Суецкиот канал. Мене, како на географ, какналот кој Азија ја дели од Африка, ми беше комплетно доживување. (...) На бродот ни рекоа дека организирано ќе се разгледуваат пирамидите и сфингите кај Луксор, каде не' однесоа со автобуси, така што и тоа чувство беше совредно за мене. Овде ми стигна чекот со вредност од 200 долари што ми го прати Гоно за да купам касетофон и да му го однесам оти овде било поефтино од Австралија.

Изутрината го разбудив цимерот Васе и заедно со Наумета излеговме да го разгледаме градот. После извесна процедура која бродските власти ја правеа, не' пуштија надвор, во градот. Кога се вратив од излезот мене ме чекаше пошта со писмо и паричен чек. Но, се случи така да чекот беше франкиран за да може да се смени во банките на градот Акаба, Јордан, а нашиот брод одеше во градот Аден, во морезуот Бабел Мандел. Тогаш Аден беше во колонизаторска војна.

Продолжува

ДО Г. МАРТИС НИКОЛАУ, ЕКС-МИНИСТЕР НА СЕВЕРНА ГРЦИЈА

ЗА "ЛАЖНАТА МАКЕДОНСКА НАЦИЈА"

Диогенес

Поаѓајќи од Вашата погрешна теорија за непостоење на древниот македонски народ, Вие тврдите една друга бесмислица, односно дека „денешниот македонски народ не постои“. Меѓутоа, овој метаморфозиран (преобразен) македонски народ постои наспроти злочинската волја на неговите гробари и покрај долгата македонска голгота. Тој воскресна по неговите вековни распетија наспроти на „законот“ на турските јатагани и на грчко-српско-бугарските бајонети.

ЗА „ЛАЖНИОТ МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК“

Ова лажно тврдење се среќава во Вашето пропагандистичко дело Фалсификувањето на историјата на Македонија, како и во Вашето клеветничко писмо испратено до Неговата екселенција, Првиот министер на Австралија, господинот Боб Хоук. Но тоа е сосема погрешно. Би било покорисно Вие да научите дека денешниот македонски јазик постои повеќе од 1440 години. Неговата неоспорна изворна основа е јазикот на Словенското Евангелие, некогашниот старословенски јазик зборуван од Константин Филозоф (Кирил) и неговиот брат Методија од Салоника (Солун), кои во општата историја се познати како „словенски апостоли“.

Бидејќи Македонија доста често ги менуваше нејзините господари, Славомакедонците немаа право да имаат нивни училишта, ниту пак да ја шират просветата на нивни мајчин јазик. Според тоа е сосема природно нивниот јазик што се оддалечуваше од неговата првобитна основа, од старословенскиот јазик, од македонскиот солунски дијалект. Со времето, со промената на господарите, се менуваше и јазикот на некогашните Славомакедонци. Значи, се работи за „македонска демотика“ (македонски народен јазик), која, и покрај сите бури, се одржа до денешни дни, па беше призната за службен јазик на сегашниот македонски народ.

ВО ВРСКА СО ДРУГИТЕ ВАШИ ПОГРЕШНИ ЗАБЕЛЕШКИ

На сите Ваши поплаки изнесени во Вашето писмо до Неговата екселенција Првиот министер, господинот Боб Хоук, што се однесуваат за „лажната македонска нација“, за „лажниот македонски јазик“, за „лажната република Македонија“, за „лажното македонско собрание“, за „лажната Влада на Македонија“, како и за „лажната шизматичка Македонска православна црква“ секој човек на правдата би заклучил, дека Вашите приговори се без основа и дека се работи за една чиста и прос- та мегалогрчка пропаганда.

Развивајќи ги Вашите погрешни тези, Вие го тврдите ова:

Социјалистичка Република Македонија е создадена врз една „измислена македонска нација“;

Социјалистичка Република Македонија е „градба без основа“;

„Тие сакаат со сите средства вештачки да создадат една македонска нација“;

Тито е тој кој ја создаде Социјалистичка Република Македонија, па ете како е создаден еден „нов проблем“!

Ние Ви одговараме со полна искреност, господине екс-министер на „Северна Грција“ („Грчка Македонија“): Се е тоа лага! Ниедна влада на светот, а уште помалку еден човек би можел да измисли или да создаде било каков и да е народ! Тоа е бесмислица! Господине Мартис, македонската нација не беше создадена со магионичарски стап на југословенската влада, ниту пак од Тито. Создавањето на еден народ, по правило, се одвива низ еден долготраен историски етногенетски процес. Меѓутоа, Народна Република Македонија не е ништо друго, туку плод на вековната борба на македонскиот народ кој беше поробуван и угнетуван. И само така, користејќи се со неговата победа во 1944 година, тој ја прогласи Република Македонија.

Ние знаеме дека за мегалогрците, големобугарите и големоалбанците македонскиот народ е „непостоечки“. За нив македонското прашање повеќе не

постои, но ако на реалноста и се погледа в очи, ќе треба да се признаат неколку неоспорни историски факти:

Прво, во текот на последниве сто години македонскиот народ повеќе епати се крваше на оружје против туѓинското ропство. Освен тоа, со тони книги и брошури се појавија во врска со македонскиот народ и македонското прашање;

Второ, една македонска република веќе постои и против волјата на непријателите на македонскиот народ. Потоа, следејќи го примерот на југословенските народи, и Бугарите во времето на Георги Димитров го признаа постоењето на македонскиот народ со неговото национално право на самоопределување и

Трето, Комунистичката партија на Грција неколку пати меѓу 1924 и 1949 година го призна постоењето на македонскиот народ и реалноста на македонското прашање на кое ќе треба да му се најде праведно решение во Балканската конфедерација. Последната изјава на Централниот комитет на Комунистичката партија на Грција беше следна:

„Македонскиот народ ќе си го поврати неговото изгубено национално право... Комунистичката партија на Грција ја дава својата полна поддршка за една обединета и независна Македонија во една Балканска конфедерација...“

Ако сме согласни со неспорниот принцип дека грчко-бугарската буржоазија претставува само едно просто мапцинство во споредба со работничко-селските маси на двата споменати народи, може да се рече дека бугарскиот и грчкиот народ еден ден ќе бидат согласни за едно праведно решавање на македонското прашање. Но зошто мегалогрците и големобугарите го оспоруваат постоењето на македонскиот народ? Јас Ви реков веќе еднаш. Тоа е од сосема прости побуди. Тие би сакале да ја голтнат Македонија и македонскиот народ. Клучната теза на грчко-бугарската пропаганда е следна: да се докаже „непостоењето“ на македонскиот народ.

Бранејќи го Вашиот погрешен став, господине екс-министер Мартис, за „непостоењето“ на древниот македонски народ, Вие тврдите дека името „Маке-

донци“ било само друго име на Грците. Потоа Вие го фрлате Вашето заргано ахајско копје на „Дарданците од Скопје“, довикувајќи им: „Само Грците можат да бидат именувани со името Македонци!“ Никој во тоа не Ве спречувал. Но Вие никогаш не сте биле „Македонци“ зашто Македонци биле и се само оние жители кои што со векови се раѓале во Македонија. А Вие, мегалогрците се до Балканските војни бевте само едно просто малцинство во Македонија.

Вие ја окупиравте насила Македонија и ја очистивте од македонскиот народ, за да ја колонизирате со доселеници од Грција и Јонија. За тоа Вие не побаравте одобрение од македонскиот народ, туку бугарските кралови Кобурговци и грчките кралови Глуксбурговци си се погааа за да го доискоренат македонскиот народ од Егејска Македонија. Меѓутоа, Македонците од Вардарска и Пиринска Македонија, како и оние од македонската дијаспора се уште живи.

И со какво право, господине Мартис, Вие им оспорувате на тие Македонци да се именуваат за македонски народ? Ако само Грците имале право да се именуваат со „Македонци“, зошто тие не се именуваат просто „македонски народ“? А за тоа има доста време од 1829 година. Ако тоа беше вистина, зошто мегалогрците не ја прекрстија Грција во Македонија? Напротив. Тие ја прекрстија Егејска Македонија во „Северна Грција“. Ете така тие го избришаа географското име на бесмртната Македонија.

Ако Грција има право да постои, не треба да се закопа Македонија окупирана од Грците. И, ако жителите на Грција можат да се именуваат со „Грци“ и „Ахајци“, по истата логика, граѓаните на Македонија се само „Македонци“! Тие не можат да бидат во исто време и „македонски Грци“, и „македонски Бугари“, и „македонски Срби“, ниту Турци, ни Албанци. Македонците се само Македонци! Треба да сме праведни, господине Мартис и да ја признаеме вистината како реалност.

Ние го почитуваме духот на разумот: „Грција на Грците“, „Бугарија на Бугарите“. „Србија на Србите“, „Албанија на Албанците“, но и - „Македонија на Македонците!“

„Македонија и македонската нација не постојат!“ - пишуваат Вие, господине екс-министер на „Грчка Македонија“ („Северна Грција“). Кога Вие можете да тврдите такви бесмислици, макар што знаете дека веќе постои Република Македонија, ни се чини дека Вие играте „нојска политика“, бидејќи сите Ваши тврдења: „Македонија е основана на една измислена македонска нација“, т.е. дека се работи за „создавање на една Македонија без Македонци“ или: „Федеративна Народна Република Југославија ја создаде Народна Република

Македонија од политички цели и таа ја поддржува“ итн. итн. се недопуштливи шпекулации.

Ние мошне добро ги разбираме Вашите неспокојства, зашто една македонска изрека вели: „Кога мечката игра во дворот на соседот, таа ќе заигра и во твојот двор“.

Создавањето на Народна Република Македонија, несомнено, е трн во окоето на секој Грк. Раѓањето на Македонија со нејзиното Народно собрание, со нејзината Влада (Извршен совет), со нејзината автокефална Македонска православна црква не Ви дава мир, не Ве остава спокојно да спие. А зошто е таа возбуда? Затоа што Вие се плашите од едно конечно воскреснување на окованата и распната Македонија.

„Македонското прашање е непостоечко“, ни тврдат грчки раководители, па и Вие лично. Нам ни велите: „Нема Македонија“, но еве ја Вашата иронична изјава: „Грчкиот крај од Македонија е населен со 2 000 000 Грци, но нема ниеден Словен!“ Господине екс-министер на Северна Грција („Грчка Македонија“), ако Вие ја рековте вистина, се поставува прашањето: „Каде се Македонците од Егејска Македонија?“ Познато е дека се до Првата балканска војна (1912) Грците со гркоманите беа само малцинство во споредба со Славомакедонците христијани и муслимани и со вистинските Турци, па што е со нив?

Каде се Славомакедонците, господине Мартис кои уште од длабокиот среден век, од 545 година по Христа, го сочинуваа мнозинството на македонско население, од чија бројна сила во византиската епоха беа преплашени и цариградските императори. Во тоа време, скоро целиот Балкан се до Пелопонез беше преплаван од Словени. Византискиот император Константин „Порфиогенот“ за тоа нешто вели: „Скоро целата земја (Византија) постана словенска! Таа се претвори во варварска земја...“

Ваквата состојба на работите беше се до вчера, т.е. до поделбата на Македонија во 1913 година. А има и историчари и научници кои во текот на 19. и 20. век го согледаа тоа неспорно мнозинство на Славомакедонците во Македонија под турска власт. Големиот Германец Бизмарк пишува: „Освен Солун, каде што Евреите беа најбројни, целата Македонија е населена со мнозинство од македонски Бугари“, што значи од Славомакедонци.

И Вие ни сведочите за такво нешто кога пишувате дека во времето на турско-то ропство „еден голем број сиромашни Словени... можеле да се преместат во пределите на „Северна Грција“ во потрага на работа. „За да можеле да се разбираат меѓу себе, пишувате Вие, тие употребувале словенски (бугарски),

грчки, турски, албански и влашки зборови, што доведе до едно заедничко сретство на општење, па дури и за самите Грци...“ Вие ја криете тајната на нивното исчезнување, господине Мартис. Но, ако му се поверува на Вашето сведочење, ќе ни се наметне еден ваков заклучок: Тие, Славомакедонците, или покусо: Македонците беа или ликвидирани на турски начин или испадени од Егејска Македонија со евзонски бајонети, или, пак, денационализирани со сите средства на воено-полициската диктатура на Атина.

.Навистина во едно сосема кусо време од поделбата на Македонија со Букурешкиот договор во 1913 година, па до 1928 година и од 1944 година се до „полковничката диктатура“, Егејска Македонија беше очистена од нејзините деца од страна на Грците и тоа на начин без преседан во историјата. Стотици илјади Македонци христијани и муслимани беа протерани од нивната татковина за нивните огништа да се населат со грчки или гркомански колонисти.

Се работеше за еден чуден и варварски злочин од страна на „демократска Грција“. „Цивилизираните“ Грци се покажаа полоши од Турските Османлии. Турците во текот на нивното владеење од 550 години не успеаја да го истребат или да го исламизираат македонскиот народ како што Вие направивте за кус временски период. Сите македонски окупатори од древниот век до денес би можеле да им завидуваат на мегалогрчките главосечачи за нивната „умешност“ за протерувањето на Македонците од Македонија. Дозволете ми, господине екс-министер на „Северна Грција“, само да Ве потсетам на некои подробности што веќе ги спомнавме понапред за да го поосветлам современиот грчки варваризам.

На 11 ноември 1947 година „Делји Мирор“ објави една фотографија на која се гледа како одат Грци качени на коњ да ги примат наградите, држејќи и - мафтајќи со отсечени женски глави од грчко-македонски партизанки. Злочинци од врвен степен, а мегалогрците сакаа нас да не претстават како „црни сверки“ пред цивилизираниот свет. Зашто таква расипаност? Тоа е за да се оправда македонскиот геноцид и масовното прогонство на македонскиот народ од Македонија. Со предомисла е тоа за Грците за да се дофатат до македонските природни богатства.

Борбата на македонскиот народ за национална слобода и независност, дури и по цена на македонска Голгота, продолжува како непобитен доказ за постоењето и за историската актуелност на македонското прашање.

Македонскиот народ не е виновен за поделбата на Македонија, ниту пак за неговите страдања. Правдата се уште не ги удрила вистинските виновници!

ЧУДОТВОРНАТА ИКОНА НА ПРЕСВЕТА БОГОРОДИЦА МИЛОСТИВА

Вера

Мојата лична потрага по вистината, во петокот ме однесе во храмот на Св. Петка во населбата Кисела Вода, каде што, за време на Великите пости, во петоците, се чита Акатист, односно пофално слово кон Пресвета Богородица. Од беседата по службата на протоереј Богослав Димитриевски, дознав дека ова прекрасно божествено дело, Акатистот на Пресвета Богородица е испеан во чест на чудесното ослободување на Константинопол во 625 година по инвазијата на Персијанците и Аварите, а со помош на Мајката Божја. По опасноста, непријателите да навлезат во градот и да направат пустош како многу понадмоќни над Константинопол, тогашниот патријарх Сергеј, заедно со верниците се обратиле за помош кон Бога и Мајката Божја како заштитничка и покровителка на градот. За таа цел ја земале неракотворената икона на Господа Исуса Христа од Влахернската црква, Богородичната риза и дел од чесниот крст и со овие реликви во литија патријархот и верниците направиле две обиколки на градските сидини молејќи го за помош Бога и Богородица од непријателската наезда. Кога литијата стигнала до морскиот залив, патријархот Сергеј со Богородичната риза ја допрел тивката морска вода, по што морето се вознемирило, се разбранувало со таква сила, што брановите ја потопиле сета непријателска поморска флота. Оттогаш, ова божествено дело, Акатистот на Пресвета Богородица, се служи во првите пет петоци од Великиот пост. А покрај тоа што се воспева и велича неописливата милост на Мајката Божја, велеше отецот, преку долгите служби за време постот, верниците успеваат да се сочуваат од гревовниот живот кој го носи нашето секојдневије.

Но, на оваа божествена служба нешто необично ми остави длабок впечаток. Имено, додека траеа читањата и пеењата на пофалните песни кон Бога и Богородица еден од свештениците изнесе икона од олтарот на Црквата на која верниците со почит и се поклониле за, по завршувањето на богослужбата, секој од нив да може и лично да го направи тоа - да и се поклониле и да ја целива иконата на Пресвета Богородица.

Пријдов и јас, и единственото нешто што тогаш можев да го забележам беше дека иконата е прилично стара. Мојата љубопитност, не оставајќи ме спокојна ме натера да се распрашам за неа, за нејзиното потекло. Во крајна линија, почитта која верниците и ја оддадоа просто не ме

остави рамнодушна. И, еве што дознав:

Долги години иконата на Пресвета Богородица била во сопственост на г-ѓа Фаница Нанчева, скопјанка, родена во 1915 година, а упокоена пред 7 години. Таа, како што раскажуваа верниците кои ја познавале, сиот свој живот му го посветила на Бога, а кажувањето за иконата е дека се започнало за време на Втората светска војна, во 1941 година, кога е бомбардирано Скопје. Тогаш, во Соборниот храм на Скопје, а посветен на Света Богородица, служел извесен свештеник Бабиќ, кој пред налетот на војната со своето семејство заминал за Србија. Госпоѓа Фаница, откако нејзината куќа била урната, по некоја случајност, се вселила во испразнетиот стан на спомнатиот свештеник, и таму, во подрумот, ја пронашла чудотворната икона на Пресвета Богородица, завиткана во епитрахил, дел од свештеничка одежда која се става околу вратот, а го симболизира присуството на Светиот Дух. Иконата била нацртана на дрво. На нејзината задна страна бил запишан датумот - 28.02.1920 година, датум кој до ден-денес е енигма.

Госпоѓа Фаница тогаш, мислејќи дека иконата е на свештеникот и дека тој си ја заборавил, некако успеала да стапи во контакт со него. Но тој и порачал: за иконата да се грижи таа, не давајќи и при тоа никаква информација повеќе - дали иконата е неговата или е во сопственост на Црквата.

Постојат кажувања за чудотворна икона на Пресветата Мајка, која се наоѓала во Црквата посветена на Света Мина, а урната за време на катастрофалниот земјотрес во Скопје во 1963 година. Дали е тоа истата чудотворна икона за која се вели дека помагала на болни дечиња дури и да проодат, не може да се потврди.

Како и да е, иконата од тогаш, од почетокот на Втората светска војна, останала кај госпоѓа Фаница, од каде ни е и првото сведоштво за нејзиното мироточење, односно во нејзиниот дом од очите на Богородица потекле солзи. Судбината на оваа жена, ми раскажуваше нејзината внука, инаку жив сведок за мироточењето на иконата, не секогаш и била наклонета. Таа повеќе пати се селела, но и покрај тоа кандилото пред иконата никогаш не го гасела. Сведоштвата на

милата женичка, внуката на г-ѓа Фаница, инаку чест посетител на богослужбите во храмот на Св. Петка, која ми раскажа еден мал дел од сета оваа историја за чудотворната икона, се чудесни, секогаш поврзани со чудниот звук, тропкањето на предметите кои се наоѓале во близина на иконата. Има и еден запис, сведоштво на г-ѓа Фаница кој вели: „Тропкањето, никогаш не ме плашеше, туку уште повеќе ми ја утврдуваше верата. Кога ќе го чуев станував да го проверам кандилцето и се прекрстував пред иконата. А една вечер, кога се случи истото, станав и забележав како една сребрена паричка паѓа пред иконата на Пресвета Богородица. Паричката не беше од материјална природа.“

Набргу потоа г-ѓа Фаница тешко се разболела и на помош многу почесто и доаѓала внуката, која тогаш прва ги забележала солзите кои протекле од очите на иконата на Света Богородица.

Не минало многу време, а Фаница Нанчева за сево ова го известила отец Ацо Стојковски, тогашниот старешина на црквата Св. Петка. По неговиот совет - дека на таква икона местото и е во Црква, и откако прво во нејзиниот дом тој ја осветил, тие заедно, чудотворната икона на Света Богородица ја пренеле во скопската црква Св. Петка. Таа сега, се изнесува во време на Великите пости, при служењето на Акатистот, пофалното слово кон Пресвета Богородица, за верниците пред неа да се поклонат. Според кажувањата, голем е бројот на родители на кои оваа чудотворна икона на Света Богородица им помогнала во оздравувањето на нивните чеда, откако тие се помолиле пред неа, а нејзината чудотворна сила не ретко се покажала, велат верниците, и кај бездетни брачни двојки.

Наташа Деспотовска Димитријевска

ПОСЛЕДЕН ПОЗДРАВ

СТЕФАН ДОНЕВСКИ - МАЈКА

Пред четириесеттина дена, на околу 40 километри од својот дом во Стар Дојран, на магистралниот пат Скопје – Гевгелија, пред селото Удово, во тешка сообраќајна несреќа загина Стефан Донеvски – Мајка. Стево беше роден на 12 февруари 1942 година во Скопје, а добар дел од живото го мина во Берлин, Германија. Со ова писмо, ние другарите и сомислениците, сакаме да го споменеме и пошироката македонска јавност да ја информираме дека загубивме голем патриот и борец за самостојна, обединета, независна Република Македонија, со монархистичко уредување.

Стево го запознавме во далечната 1968 година во Берлин кога тој дојде во мојот ресторан „Балкан грил кај Македонецот“. По неколку дневниот престој во Берлин, се врати во Македонија, а следната година повторно дојде да работи во фирмата „Сименс“, како електро инженер и како преведувач. Стевцо ме посети во ресторанот „Ново Скопје“, штотуку го имав отворено и ми рече: „Гојко јас сакам да работам кај тебе во ресторанот и со тебе сакам да се дружам.“ Желбата му ја исполнив. За кратко време согледав декането го привлекува идејата за слободна, независна и обединета Македонија, идеја која ние со Драган Богдановски, со Благоја Шамбевски, и со други родољуби од Германија, Франција, Данска, Белгија, Австралија, Канада, САД, ја водевме и идејата ја проширувавме уште во раните шеесетите години на минатиот век. Стево постојано се интересираше за активностите кои ги реализиравме и многу му милееше Македонија да ја види слободна и обединета. Откако стекнав доверба дека Стево е чесен Македонец и патриот, почнав да го праќам на средби и конференции на ОКМ, а потоа и на ДООМ. Стево стана голем активист и многу почитуван од сите македонски патриоти во Берлин. Секогаш кога зборуваше велеше „мајка“, со што сакаше да ја засили мислата и ние го завикавме „Мајка“, прекар што му остана.

„Мајка“ знам дека повеќе не ме чуеш! Но, пак сакам да ти кажам неколку думи за опростување! Да се опростиме од Тебе, ние твоите другари, пријатели, сомисленици, кои ја сакаат нашата татковина - Република Македонија и сакаат еден ден да ја видат обединета, слободна, независна и силна.

Кога ја слушнавме веста за твоето загнување, нашите срца, драг брате Стево – „Мајка“ се скинаа од бол и жал, физичката разделба од тебе беше тешка. Но, верувај дека вечно ќе бидеш со нас, нема да те заборавиме, постојано ќе те споменуваме.

Се тешиме со помислата дека Божјо пров-

1942 - 2011

идение и воља била да заминеш на вечен покој на ваков трагичен начин, кога уште му беше потребен на нашиот народ, на нашата држава, за чие добро Ти работеше и страдаше „цел живот“. Нека Ти биде, брат Стево – „Мајка“ вечна памјат.

П.С. До нашиите функционери на државните институции, до функционерите на владејачката партија ВМРО-ДПМНЕ, да не ти забораваат лицата кои целото живото вложува за осамостојувањето на Република Македонија. За пошестување и за знаење дека Стево Донеvски – Мајка беше во работното претседателство на основачкото собрание на ВМРО-ДПМНЕ, што се одржа на 17 јуни 1990 година. Основачите на Партијата го избраа за член на првиот Управен одбор на ВМРО-ДПМНЕ. Партијата и државните институции не најдоа можност, време или, пак, од незнаење, да му оддаат почин на Стево Донеvски – Мајка. Истите забораваат да им оддаат почин и на Драган Богдановски, на Благоја Шамбевски, на Јонче Христијовски, на Симеон Гуцуловски и на плејадата македонски партиоти. Ова писмо нека ти пошесте и ти поштикне повеќе вакви трешки да не управат.

**Гојко Јаковлески,
Берлин, СР Германија**

Основачи на ВМРО ДПМНЕ 15 Јуни 1990 година во МКЦ Скопје
Стево Донеvски, Борче Змејковски, Љубчо Горгиеvски и
Гојко Јаковлески

НЕДЕЛА НА СЕНИОРИТЕ ВО НОВ ЈУЖЕН ВЕЛС - НАГРАДИ ЗА НАЈЗАСЛУЖНИТЕ

ИВАН ТРПОСКИ ДОБИТНИК НА НАГРАДАТА ЗА ОПШТЕСТВЕНА РАБОТА ВО ЗАЕДНИЦАТА

Членот на Долниот дом во Парламентот на Нов Јужен Велс г-ца Шери Буртон на 15-ти март, на пригодна свеченост посветена на сениорите од регионот Сент Џорџ, додели повеќе признанија и награди за општествена и доброволна работа. Нашиот општественик и писател Иван Трпоски беше награден за долгогодишното работење во македонската заедница и неговиот придонес за подобрување на хармонијата меѓу етничките заедници во Сиднеј. Средбата се организира по повод „Неделата на сениорите“ под покровителство на Владата на Нов Јужен Велс и градските општини на Хрствил, Когра и Рокдејл, предградија на Сиднеј. Иван Трпоски е познат општественик во Сиднеј кој повеќе од три децении активно е вклучен во повеќе македонски организации каде несебично го дава своето време за доброто на Македонците во Сиднеј и пошироко. Покрај неговата активност во Литературното друштво „Григор Прличев“ каде е ангажиран како архивар и библиотекар, Трпоски активно бил вклучен во повеќе македонски организации меѓу кои и во Македонскиот просветно-училишен одбор за НЈВ, одборот за организирање „Денови на

македонската култура“ и Охридско-струшката асоцијација за која активност добил и награда за културни врски од градоначалникот на Охрид во 2008 година. Покрај овие награди Трпоски добил повеќе признанија и награди меѓу кои и „Златно сонце“ за литература и култура, „Иселеничка грамота“ за поетска книга на годината, како и со посебни признанија од Националниот совет на Австралија и Комисијата за етнички работи, а за „Националниот ден на Австралија“ градоначалникот од општината Кантебери го назначи како заслужен граѓанин на годината за 2010 год. Минатата година од премиерот на НЈВ Иван Трпоски доби државна награда за општествена доброволна работа. Инаку Трпоски се вбројува како еден од најиздаваните македонски писатели во дијаспората. Тој е автор на десет книги поезија и четири книги со патеписи и записи. Покрај членувањето во Литературното друштво „Григор Прличев“ Трпоски исто така членува и во Друштвото на писателите на Македонија, Друштвото на новинарите на Македонија и во Светскиот поетски конгрес.

Душан Ристевски

МАКЕДОНСКА ЗАЕДНИЦА ВО АВСТРАЛИЈА

ВО СИДНЕЈ ПРЕМИЕРА НА "СТАРИ И ВЕСЕЛИ"

Во Македонскиот културно-образовен центар „Илинден“ во Рокдаел на 8-ми април 2011 година беше изведена премиерата на најновото драмско дело „Стари и весели“ на познатиот писател и поет Душан Ристевски, во режија на г-дин Стефо Нанцу и сценарио на г-дин Зоран Лозевски.

Ова драмско дело беше многу успешно изведено од Австралиско-македонскиот театар од Сиднеј во соработка со Австралиско-македонскиот центар за добротворни услуги од Сиднеј. Оваа театарска претстава е исполнета со многу хумор и сатира, а би се рекло повеќе наменета за постарите лица со пораки за позитивно стареење а се разбира доста интересно и занимливо за помладите генерации. Вредно е овде да се потенцира дека оваа театарска група работи на аматерска основа без некои посебни финансиски средства, а сепак изведбите му се на завидно професионално ниво, со што на нашата театарска публика им се дава можност да ужива во интересните сцени.

Авторот на драмата „Стари и весели“ Душан Ристевски е автор и на драмите „Страв и страм“ и „Мр. Балкан“ кои многу успешно беа претставени во повеќе градови во Австралија. Секако голема пофалба

треба да им се оддаде и на актерите на овие драми и тоа; Васко Србиновски, Соња Зенговска, Кирил Мирчески, Пеце Зенговски, Татјана Тодороска, Митра Недановска-Нешковска, Спасија Огненовска, Илија Саздов, Владе Саздов, Јаворка Котевска, Марија Кочовска, Мена Ристевска, Илдико Каса, Ана Димовска, Иван Ристевски, Александар Силјановски, Тодџе Пашовски и Христина Срезовска.

Како што сме информирани има голем интерес за гостување во повеќе градови низ Австралија како и покана за гостување во Македонија.

Перо Дамчевски-Коцин

КОЈ КОМУ МУ ГО КРАДЕ ИМЕТО?

Во минатото се спроведувани најразлични методи за да се уништи националната свест кај македонскиот човек, да се здобие со национална, политичка, културна и економска самостојност. Познато е и тоа дека македонскиот народ никогаш немал претензии за освојување територии, како што тоа го правела нашите соседи. Факт е дека македонскиот народ никогаш не потклекна и не се помири со тирани, ропства, окупации. Напротив, секогаш се бореше за своја национална слобода, да го сочува идентитетот, јазикот, црквата, обичаите, традицијата, она што ја обележува македонската нација како посебна.

За жал, тие борби некако се губат, и покрај тоа што се уште постои тој дух и свест за зачувување на се што е наше, вклучувајќи го и најсветото - името Македонија. Значи, потребно е нешто повеќе, потребни се нови дипломатски борби да се зачува македонското име, идентитет, нашето достоинство како народ со долго историско минато и посебност. Ако ние самите ја преиспитуваме нашата припадност, државност, историја и се нарекуваме Словени или Југословени, некој тоа ќе го искористи и ќе го злоупотреби. Нашиот јужен сосед ја ангажира науката, бараа „докази“ за своето „историско право“ на сопственост врз македонската историја, култура. Тие направија успешна пропаганда за присвојување на македонската античка историја, а за таа своја цел ја издаваат книгата „Македонија - 4.000 години грчка историја и цивилизација“. Во одбрана на нивната теза, најчесто се повикуваат и на археолошките наоди од Кутлеш. Во 1979 година Манолис Андроникос, професор по археологија на Солунскиот универзитет, и самиот ќе ја објави веста дека ја открил гробницата на македонскиот крал Филип Втори. Ова значеше и надеж за Македонија за откривање на повеќе сознанија за античка Македонија, кои би претставувале значаен придонес кон историјата и ризницата на светската култура и цивилизација, воопшто. Растргнат меѓу науката и политиката, Андроникос ги преиспитува своите наоди и подоцна вели дека датирањето на македонските гробови не било сигурно и дека во нив не е најдена никаква индикација за името на погребаниот македонскиот крал Филип.

И покрај досегашните неправди, за нив законите и потпишани спогодби како да не важат. Нивните стравови

дека ќе бидат откриени нивните лажни игри, во последно време се повеќе се потврдуваат. Итри и прагматични, тие одамна насетуваа дека и покрај вложените напори и потрошени баснословни финансиски средства за фабрикување на грчката историја може да им се лизне од рацете, со тоа што од ден на ден се повеќе се разголуваат „аргументите“ на Букурешкиот договор. Дека навистина имаат причина за страв е излегувањето на виделина на проектот на т.н. светски историчари, во ноември минатата година. Тие во јавноста признаа дека целосно ја фабрикувале грчката историја и, како што самите велат, „дури да трепнеш настана нова највлијателна цивилизација во светот“.

Во последните 40 години успешно ја пласираа нивната лажна историја, благодарейќи на „историчарите“, кои фалсификувале докази за да креираат т.н цивилизација со свои поети и филозофи, богови и херои, кои подоцна требало да бидат главна тема во учебниците на образовните институции. Историчарите признаа дека некои од т.н. грчки идеи, всушност, биле позајмени од Римјаните, а потоа му ги припишувале на грчки измислени претходници. А зошто ја избрале токму Грција, како дел од нивниот замислен проект? Нгујен-Вајтмен, една од историчарките во тимот, вели: „Ние ја избравме Грција затоа што сметавме дека никој никогаш не ќе оди таму да ги провери податоците. Дали некогаш сте го виделе тоа место? Тоа е вистинска депонија. Тоа е како напуштена јама полна со мачки“.

Доаѓа време за вистината, за демистификација на излитената грчкоцентрична теорија, дека Европа и целиот современ свет ќе и бидат должници на Грција за сите цивилизациjsки придобивки. Сите нивни фабрикувани лаги им влеваат страв дека ќе и дојде крајот на таа нивна клучна алка - елинистичкиот период - и ќе се урне митот за некаков грчки историски континуитет. Зарем ќе останат неказнети нивните обиди за присвојување на античката македонска историја и култура, па и нивните незаситени апетити за присвојување на македонската земја во нејзините природни географски граници. Познато е дека и многу други народи во светот, во одреден историски период му давале предност на некој странски јазик и култура (латински, француски, германски итн.), но ниедна од нив само поради тоа не си го сменила државниот идентитет. Па, зошто Македонија да го направи тоа?

Македонија никогаш е била ниту ќе биде грчка. Дури и во најстарите познати мапи на античкиот свет, Грција и Македонија секогаш биле јасно разграничени како две посебни територии и држави. И ако на ниедна од мапите двете држави не се прикажани во единствени граници, под едното или под другото име, тогаш до кога чесниот и добронамерен човек по светот ќе се прашува: Како треба да се именува некој што не покажува оригинален доказ, а обвинува друг дека му го фалсификува? Кој е крадецот, односно кој кому му го краде името Македонија?!

Гордана Димовска, Мелбурн

ДИЈАСПОРАТА СЕ РАЗОЧАРА

По писмото на министерот за надворешни работи Антонио Милошески дека власта пред Букурешт прифатила промена на името во „Република Македонија (Скопје)“ и дека со тоа име нашиот државен врв заминал за Букурешт, пропадна целата патриотска кампања на власта. Таа изјава ја потврди и премиерот Груевски, но откако му текна што направи, тој на секаков можен начин се обиде да ја заблоти темата. Веднаш во погон влегоа мегафоните на власта, кои мораа да ја исправат грешката на премиерот. Во една можност премиерот рече дека вистината е како шило и дека таа еден ден ќе си излезе на површина. Еве го тој ден. Сега таа вистина излезе на виделина, ама тоа шило што ја протна сериозно му наштети на премиерот. Ако добро паметиме и претседателот Иванов, но и премиерот Груевски во своите новогодишни обраќања најавија тешка година, во која ќе треба да се донесат некои поголеми одлуки. Зарем со ова ние требаше меѓу редови да прочитаеме дека државниот врв веќе ни го скрои името. Токму тие патриоти, кои пет години удираа етикети на другите дека се предавници и дека сакаат да го сменат името, го направија најголемото предавство. Токму истите кои ни велеа дека ние сме Македонија и дека името е вечно, тие истите кои ни ги бараа античките корени, сега сето тоа го негираат. Дијаспората која беше еден од најголемите адути на премиерот Груевски, која беше традиционално на страната на ВМРО-ДПМНЕ, сега им ја откажа својата љубов. Истата дијаспора која Груевски ја убедуваше дека нема да го смени името и дека тој е единствениот патриот во државава, денес ги крена рацете од Груевски. Гласањето на дијаспората беше токму од причина што премиерот беше убеден во победата на изборите благодарение на тие гласови. Сега е веќе јасно кој е патриот, а кој предавник. Сега е јасно кој манипулирал цели три години дека ќе го сочува името и идентитетот и дека немало цена за да се промени тоа. Денес може да се каже дека цена постоела, дека некој се офаждил за оваа тајна промена на името. Како и да е, паднаа маските. Сега е добро познато кој е патриот, а кој предавник. Добро е што тоа го видоа и го разбраа Македонците што се надвор од земјава.

Милан Костенчев

ЗАРЕМ ЈАС НЕ СУМ ЧОВЕК?

Јас, Јане Крстески, по националност Македонец, со мајчин јазик македонски, политички неопределен, сакам јавно да ја изразам својата длабока разочараност од Европскиот парламент, кој треба да претставува столб на демократијата во Европа и идеал за демократија во светот

Имено, избегнувањето на употребата на терминот „македонски јазик“ во резолуцијата за јазик што постои, за јазик што се користи и е официјален јазик на една суверена држава, претставува срам за секој оној што себе се нарекува демократ, а уште повеќе за институција што се смета за дом на демократијата. Почитувани господа европатеници, јас го кревам својот глас во протест поради дискриминацијата кон мојот мајчин јазик, кој е столб на мојата македонска култура што опстојува со векови. Ви го пишувам ова од родниот град на оној што се смета за основоположник на модерното право и ви велеам немојте да го рушите угледот на институцијата во која во овој краток временски континуум го претставувате вашиот народ. Оставете го образот на институцијата чист за доброто на Европа и човештвото во целост. Сите знаете дека правото на самоопределување е суверено право на секој човек. Па, да ве запрашам, зарем јас не сум човек? Зарем јазиков на кој ви се обраќам не заслужува да биде именуван на начин на кој јас го именувам, како мој мајчин јазик. Почитувани господа, навистина длабоко навредува чувството да се однесуваат кон вас како магаре, кое јавачот го лаже со морков врзан на стап. Господа, јас не сум магаре, јас сум човек како вас и навистина ми е премногу срам што треба од друг човек како мене да молам да ме почитува како еднаков на него. За еден момент ставете се во моја кожа и замислете колкаво понижување е да барате некој да ве почитува како еднаков. Да ве запрашам, тоа ли се европските вредности, кон тоа ли да се стремиме? Па, тогаш дојдете вие во Македонија да учите што е демократија. Да научите како се почитуваат културните разлики.

Немојте да се криете зад терминот „политички одлуки“ бидејќи моето постоење не е политика ниту, пак, мојата култура е политика.

Сакам да верувам и можеби затоа наивно верувам дека ова мое отворено писмо ќе стигне до вас и ќе го побуди вистинскиот демократ, борец за човекови права во вас и дека ќе ви даде мотив да измените нешто за во иднина да не бидам во ситуација повторно да молам, туку да бидам еднаков со вас.

Ви посакувам добро здравје, Јане Крстески, националност Македонец, мајчин јазик македонски. Политички неопределен. Социолог - независен интелектуалец.

П.С. Истово ова писмо е ирајшено и до службата за контакт со граѓани на Европскиот парламент, на македонски јазик. Бидејќи таму нема преведувач што ќе ми овозможи да се обраќам на мојот мајчин јазик, ве молам, како ирстваник на ЕУ во Македонија, поддржувачи на граѓанските иницијативи да го преведете ова писмо на еден од официјалните јазици на ЕУ и да го ирејрајтите до сите европарламентарци во мое име. Однајред ви благодарам.

Јане Крстески

Европатеникот
Кристиан Вигенин

**“МАКЕДОНСКА НАЦИЈА”
- НЕЗАВИСНО СПИСАНИЕ ЗА
ОПШТЕСТВЕНИТЕ
ПРАШАЊА И КУЛТУРА**

ГИ МРАЗИМЕ ЛИ СРБИТЕ?

Интересно е, иако таквата практа во историјата не е ништо ново, како нас Македонците, веќе 60 години жртви на балкански примитивци и шовинизам, секогаш кога ќе се обидеме да ги браниме нашите животни интереси, веднаш се најдуваат луѓе или кругови луѓе за да не обвинат за шавинизам, сепаратизам и уште што не!

Да се прашаеме тагаш зошто Грците ги мразат Турците? Дали тоа чувство е плод на слеп шовинизам или шак се базира на историјски реалности? Кој (малку од малку познава историја, знае дека меѓу другите балкански народи и грчкиот страдал од турското ропство, но и потоа, ослободувањето во моменти кога дојде до судрувања меѓу Турција и Грција. Тогаш зошто ние Македонците да немаме право да ја изразиме нашата справедлива лутина спрва Грција кога се знае дека владите на таа земја извршија кај нас вистински геноцид и раселување на нашиот народ? Зошто да се употребуваат различни мерки на тежина за иста правда.? Сега некои Грци со цинизам велат дека ако требело утре Грција ќе ја сменела кошулата, ќе облекла црвена или пак ќе ги задржела териториите што ги зеде од нас 1912-13 година. Освен тоа истите тие и такви грчки „мајстори на политиката“ ни зборуваат за Тројанскиот коњ: „Ако треба пак ќе ви испратиме Тројански коњ за да ве скараме и разделиме однатре меѓу вас“ (оваа илузија на Србите е јасна: Грција ни ја зеде Егејска Македонија меѓу другото и благодарейќи на незрелоста на српската дипломатија и нејзиното предавство спрема Македонија и спрема Славјанството). Меѓутоа, во врска со Грција некои големи проблеми за во иднина нема: најлошото што можеше на еден народ да му се стори, Грција нам ни го стори; полошо да ни се стори од тоа не може. Сега Грција се на-

јдува на еден од најкритичните крстопати во својата историја: опколена од сите страни од камунистички земји, а од друга со непријателска Турција, Грција ако мисли на својот спас и ако сака да си ја осигури иднината меѓу балканските нации а и во светот, треба да бира: или пријателство со нас за кое шго еден од најважните фактори е решавањето на македонското прашање, или пак таа земја ќе ја избере вазалноста на себични големи западни дипломации со несигурна иднина; не треба тука да се заборава и фактот дека Америка е илјади километри далеку, а ние сме тука, веднаш до Грција. Не би требело некој -во Грција да си прави илузии дека Македонското прашање повеќе не постоело бидејќи во Егејска Македонија се што било македонско или било истепано, или погрчено, или пак раселено! Плебисцит за Егејска Македонија нема да има. Но ако остане и само еден Македонец во Егејска Македонија, ние пак ќе ја бараме и еден ден ќе ја земеме, зошто историски таа територија е наша и наша пак ќе биде. Ова е јасно како ден. Различни милјардери од типот на Оназис или пак на Нијаркос можат да се обидуваат да инвестираат капитал во Егејска Македонија за со тоа да го оневозможат вклучувањето на тој дел од Македонија кон останатите два дела: со тоа тие ќе си донесат само непријатности и различни други незгоди; на крајот сите тие инвестирани капитали истите неповратно ќе ги изгубат.

Овде е место да се рече .и дека некоја омраза меѓу нашиот и грчкиот народ не лостои и нема да постои. Секако некои кругови и дипломации трошеле и трошат многу лаги и мастило за да се дојде до таква состојба. Но ние не се фаќаме во такви склупци зошто секогаш сме правеле и правиме разлика меѓу народ и владеечки кругови: зошто да го мразиме грчкиот народ кога тој не е виновен за

политиката на свои недалекугледни и опасни за себе си влади? Свесниот дел од грчкиот народ има спрема нас иста.ков став. Зошто да бидеме непријатели кога можеме да бидеме пријатели?

ЗА НЕЗРЕЛОСТА НА СРПСКАТА ПОЛИТИКА И ДИПЛОМАТИЈА

Творецот на психоаналитиката, Фројд, кога зборува за зреењето на едно дете кое во пубертетот станува човек т. е. возрасен маж, вели дека низ детето се менуваат различни периоди; постои конфузија на чувства, машкото дете поминува низ различни моменти несвесно за својот машки секс; низ таа конфузија и барање на својот пол детето узрева и накрај се фиксира де фугнитивно на својот машки пол.

Возможно е дека ова споредување со она што овде ќе следува не е најдобро избрано. Меѓутоа истото ќе помогне донекаде да ја илустрира и појасни нашата мисла.

Речиси илјада години српската политика балансира на Балканот, сета и не едиаш била во конфузија, во незнаење да го одреди својот прав, природен пат и на него дефинитивно да се утврди. И не еднаш се барало да се докаже својата машкост со кама и со секира, наместо истата да биде покажана и потврдена окаму каде што и е местото: в постела!

Така веќе скоро илјада години српската политика доколку може да се зборува во овој случај за некаква свесна и далекугледна политика склучувала неприродни бракови со Византијци, со Грци, прескокнувајќи ја Македонија; се разбира таквите антиславјански бракови беа на штета на сите заинтересирани, па и на Грците? Одговорот е толку прост и јасен што чудно е што досега малку се поставувало на Балканот спрема вистината што ја дава

тој одговор: Балканот секогаш во поновата историја (понова, но во случајов се мисли на „само“ 2500 години) бил територија на минувања, борби, нестабилност. Ако Јужните Славјани покажеа зрелост, како најголема сила на Балканот ќе донесе мир и стабилност на сите, значи и на Грците кои како и сите други балкански народи страдаа и страдаат од речената нестабилност и несигурна иднина. Би можело евентуално да се извини едно минато старо 1000 години. Но со што може да се извини она што стана 1912-13 година кога Грција, Бугарија и Србија ја поделија меѓу себе Македонија? Природен ли беше сојузот меѓу Србија и Грција свртен против нас? Штетата што тие тогаш и ја старија на Македонија не може и не ќе може да се исплати со никакви пари на светов: геноцид, раселување, огромна шума од индивидуални трагедии . . .

Какви се покажаа Србите кај нас во така наречената Јужна Србија? Кога тие дојдоа кај нас луѓето ги изнесоа надвор од градоите и за да покажат кој командува на сите мажи им удрија стапови по голи табани и кога луѓето се враќале дома, се нишале како пијани; во некои памали градови не остана нити еден жив маж зошто сите мажи ги поклаа; печеа луѓе во фурни за леб; убиваа и наши попови. Ова не е пропаганда: постои литература за овие српски злочини во Македонија; постојат и списоци со имиња на градови, на села и на нивни жители вака убиени од братскиот славјански српски војник или цивил низ Македонија.

Но, изгледа ние сема не мале право да се сеќаваме на тие настани. Ние немаме право, но Срби имаат право да се сеќават на неделата на Германците и од усташите во Втората светска војна. Па каква е таа правда и објективност кога за исти злочини се дели различна правда?! И уште нешто: некои од српските целати низ Македонија и денес се живи и слободни низ Југославија. Никој во Скопје нити помислил да бара екстрадиција и судење на такви елемвнти. Од друга страна Југославија бара екстрадиција иа Хрвати кои тепале Срби во војната и кои сега живеат во емиграција!

Нам ни се префрла нашиот став во Втората светока војна: Македонија не учествувала онака масовно и братски во борбата против силите на Оската како што требело. Но она што се заборава е зошто така беше? Каде се чуло и видело на овој свет затвореникот да се бори за спасот на својот чувар? А бивша Југославија за нас Македонците беше робија. Токму затоа ставот на многу Македонци не беше сосема определен и енергичен: луѓето се прашаа за кого да се борат? За вчерашните целати ли?

Некои „критичари“ од други земји на Македонија (се разбира мислиме на Србија) одат толку далеку во овоите оценки на тогашната ситуација што тврдат дека Македонците соработувале со окупато-

Овие страници си посветуваме на големиот број борци за македонската кауза и политички емигранти во дијаспората во времето на создавањето на Социјалистичка Република Југославија... Големииот број на Македонци по својоит во обидоит да се обединат, да ја искажат својата мисла и борба за обединување и афирмирање на родината многуити покренуваат издањата кои, за жал, завршуваат како доказен материјал за бројни пресуди и осуди и казни за македонскиот национализам. Издањето Македонска нација штоо заживеа во Западна Европа во 1971 година остана како вековен доказ на борбите за македонската кауза, кои низ титиниот збор се бореа за подобар живот во титиниот воедно и за ородување на Македонците широм светоит . Во овој и во наредните броеви ќе пренесеме автентични извадоци од Македонска нација.

рите во војната. Оваа безобразна лага веднаш ќе ја разобличиме со тоа што ќе спомнеме дека во војната не постоеше некаква си вазална македонска држава, додека во Србија постоеше владата на М. Недиќ: слуга на Германците; четничкото движење исто така јасно беше кому му служи: на сите освен на Југославија и на Србија.

Освен тоа, Втората светска војна се случи во момент кога нашиот македонски народ беше искрвавен од барби било против туѓинци, било против свои предавници, јаничари и луѓе несвесни за вистинските интереси на нашата земја. Малку земји во поновата историја дадоа толку жртви пропорционално со бројот на своето население, колку што даде Македонија.

Политиката на нашите непријатели тогаш како и сега беше во психолошки и материјален смисол стара испробана тактика: прво со сила сконцентрирана на неколку строго определени начини да се скрши волјата на еден народ и потоа од него да се прави што сака; меѓу другото тој народ требеше да биде обезглавен со отепувањето на неговите свесни и активни деца? (Но може ли да се обезглави цел еден народ кој дури и ако не ги познава свесно своите интереси, истите ги чувствува интуитивно?). Пример: крвавата власт на Жика Лазик во Штип. Истиот поканувал на пријателски разговор во својата канцеларија видни Македонци од Штип и од околијата. Рааговорот течел љубезно и отворено. Се пиело турско кафе. Кога несреќниот човек ќе излезел од канцеларијата, Жака Лазик стегнувал едно петелче од електрично звонче скриено под масата. За неговите пандури во дворот тоа значело: Заколете го! Да спомнеме уште еден пример меѓу стотини други случајот на српското училиште во Прилеп. Секој знае што е едно училиште: место за учење

зграда каде им се отворат очите на луѓето за да станат подобри, за да се осигура напредокот на човештвото. Србите отворила нивни училишта кај нас од други причини: претопување на нашиот народ. Но тие училишта служеа понекогаш и за друго. Со идењето во Прилеп како и по другите места низ Вардарска Македонија, Србите сакаа да покажат колку се мажи и колку се силни. 1913 година собрале повеќе дејци на ВМРО по прилепските села и ги затвориле во српското училиште. Ноќта почнала да ги колат. Една прилепска ороспија им осветлувала со фенер и потоа раскажувала како попот од Кадино Село пуштал ветрови кога го колеле почнувајќи од тилот. Тоа се случи на 6 декември 1913 година. Еден од жртвите млад и јак човек, војвода на револуционерната чета, врзан со јаже бил закачен на една кука на ѕидот во одникот на училиштето. До него имало прозорче. Успеал да се одврзи и со тупаница ја скршил ламбата што го осветлувала местото и избегал. Србите стрелале по него но не го погодиле. Меѓу убиените таа ноќ беа: Арсо П. Цветков од село Пападија, роден 1873 година; Поп - Георгија од Кадино Село.

Чудно ли е тогаш недоверието на Македонци спрема Србија? Какво ќе беше чувството на Србите спрема нас, ако ние им појдеме кај нив и ако така со нив постапуваме?

Силата на еден народ се повеќе сега е јасно дека не се мери со бројот на војници што истата може да го стави на тасот на кантарот, нити пак со нејзиното богатство во економски смисол. Се разбира тие се два фактори, но не се единствените. Уште тие прашања за силата на еден народ и за диалектиката на човештвото не се достатно испитани. Можеби ќе дојде набрзо ден кога чавечкото суштество ќе биде научно изразувано со математички формули на база на физички и други закони. Она што

сега е јасно тоа е фактот дека на светов не постои сила и богатство досега познати и достатно големи за дефинитивно матирање еден народ. Со обезглавување, со кршење волјата, може само да биде успорено одењето кон своите национални аспирации на еден народ, но таквото постапување е бумеранг за империјалистот: тој бумеранг кога - тогаш му се враќа и му ги скршува забите. Наш пример: Македонија и нерешеното македоноко прашање беше еден од најважните фактори за идејето на комунизам на Балканот, а нарочно во Бугарија и во Југославија. Засега е познато дека силата на еден народ може да биде огромна и тоа е веќе докажана работа. Некои Срби можеби сакаат нивната земја да игра на Балканот ролја на балканска Русија, но не ќе биде лошо истите да се посетат на Наполеон, на Хитлер, а и на други настани. Нема нација на светов што може да си плати таков луксуз!

Денес гледаме дека грабежот на македоноко национално духовно и историско богатство продолжува во други форми и под други сурати. Историски, фолклорни материјали и предмети свршуваат по музеи низ Србија; едно време се бараа во Белград македонски студенти да ги учат да играат македонски ора различни белградски фолклорни дружини и некои типично наши фолклорни елементи ни беа украдени и понатаму се присвоени; во Белград излегуваат грамофоноки плочи со на нив регистрирани преведени на српски македонски народни мелодии (пр. песната Елено моме, а и ред други); таквата практика оди и до црковната мелодија како .на пр. една плоча со мелодии од С. Мокрањац; на амбалажата од плочата има една фотографија на иконостасот од црквата Св. Спас од Скопје и во текстот се објаснува дека Мокрањац се родил во Србија, а умрел во Скопје; се зборува и за богатството на српскиот награден мелос што послужил како инспирација на Мокрањац, но за големото македоноко богатство црковни мелодии нема нити збор! Од друга страна кога станаа нереди предизвикани од југословенски Албанци новонаселени низ Македонија, во Тетово, дојде специјална милиција со хеликоптер од Ниш. Што значи тоа? Тоа значи дека Белград нема доверба во Македонската република и стационарана е специјална милиција во Ниш, модерно извежбана и екипирана за задушвање нереди во Македонија. Ако имаше доверба Белград, таква милиција ќе постоеше во Македонија и во неа ќе служеа Македонци! Радио Скопје деноноќно дава српски мелодии со што се пенетрира потсвеста на нашиот човек и тоа без разлика на возраст. Овој факт е вистинска катастрофа зошто нашиот народ немал историјаки слави со што една тврдо поставена традиција, во некои важни домени не постои и како таков нашиот народ е изложен на груби морални атентати врз својата национална индивидуалност. Дури и многу поголеми

народи од нашиот катаден се борат за зачувувањето на својата национална личност. Така на пример во франкофонските подрачја на радиото се слушаат мелодии испеани само на француски, а другите јазици се ретко применети на радио брановите. Кога околу 60.000.000 луѓе кои зборуваат француски имаат потреба да си го задржат својот национален белег и обраќаат вакво внимание на јазикот (во главно за одбрана од англоамериканскиот јазик), тогаш што да рече неие Македонците?!

Далеку е од нас мислата да шириме некаква омраза против братскиот српски народ. Тој народ секогаш кага дошол кај нас како пријател, бил и пријателски пречекан. Но ние не сакаме да примаме некој да се однесува спрема нас на типичен расистички начин. Пр. филмовите „Мис Стоун“ и „Солунските атентатори“ предизвикаа извесен шок и протести кај извесен дел од српската публика! Тие што ги направиле речените филмови беа обвинети за измислување невестиини. Што значи тоа? Тоа значи дека некои луѓе си рекле: „Шта, зар ови вашљиви Шиптари из Македоније!“, а значи и дека Југословените меѓу себе не се познаваат достатно и затоа им е тешко едни други да се разбираат и взаемно да се почитуваат; на мислење се дека ние сме некакав „олош“, што живее на терет на Федерацијата и дека сме неспособни за интелегентни и смели акции! Нашата културна и материјална заостанатост се неправилно интерпретирани и оние кои се виновни за таа наша заостанатост - типична за секој народ со тешко блиско историско минато - најмногу викаат против нас.

Во тој смисол констатираме извесен детски каприциозен став од страна на некои од нашите соседи: се оди на тоа се наше со кое што мжжеме да се гордееме да ни се одземе; да се разниша доверитето и уважението што го имаме сами за себеси, да бидеме комплексирани и како таи да станемо неможни за организиран патриотски акции. Од тоа многу страда организацијата, изградбата и нормалниот развојот на нашата земја. Она со кое се гордееме во нашата македонска херојска епоха не беше поштедено. Нашето славно четничко име опеано во нашиот народен мелос ни беше „позајмено“ за да биде влечено низ кал во толкава мерка што името четник, од име на човек кој се бори за слободата на својот народ стана симбол на колач; амблемот на нашата ВМРО - череп и две вкрстени тибии - ни беше исто така одземен. Тој истиот амблем што за нашите борци симболизираше спремност за борба за слобода или пак за достојна смрт! Заради некаква каптрициозна и детска завист некои сакаат дури и Александар Македонски да го негираат и сосема слободно и званично го објавуваат како Грк иако тоа историски не е точно. Ние не тврдиме дека сме истите Македонци кои живееле во времето на Филип и Александар Велики, но имаме

право да рече дека во извесен дел сме наследници на таа исчезната македонска раса зошто истата се стопила со нашите славјански племиња кога тие дошле на Балканот (барем она што сеуште тогаш останало од древните Македонци). Инаку со какво право има луѓе кои се нарекуваат Египтјани, Грци, Сиријци и т.н. кога се знае дека староседелците на тие земји одамна исчезнале? Мисли ли некој денеска да им го оспарува на тие народи правото да се нарекуваат како што се нарекуваат? Така некако испаѓа работата како оние што ни се кажуваат пријатели да ни дале некаква милостиња, а не дека заслужуваме пријателство!

А НИЕ МАКЕДОНЦИТЕ?

Ние секако одиграме во минатото една улога достојна на големата латентна моралка сила на нашиот народ. Српскиот епос во борбата за слобода против Турција, а исто така и оние од Грција и Бугарија, нашата земја го доживеа кан крајот на 19. и во почетокот на 20. век. Нашите борци, комитите, младоста ја минаа по планините. Тие беа чисти и романтични револуционери кои несреброљиво ги даваа своите животи. Тие луѓе и Турција, и Европа ги изненадија кога помогнаа да се реализира Младотурската револуција кога појдоа дури во Цариград и таму ги опколија касарните; заедно со младотурците ја раширија револуцијата што потоа не ги исполни своите ветувања спрема Македонија. „Таткото на Турците“ Кемал Ататурк се ради во Солун од мајка Македонка. Првите герилци во модерно време беа македонските револуционери. За жал, за да се води успешно герилска војна потребни се некои неопходни услови какви што нашите борци не успеаа да створат. Прв услов е имање база во една гранична суверена земја што искрено сака да ја помогне земјата што се бори за слобода. Ваква земја за македонските револуционери беше слободното Бугарско кнежевство, но тоа беше неискрено и себично кон македонското ослободително дело и настојуваше македонското револуционерно движење да го искористи за интересите на санстефанската фикција. Бугарија вешто со пари и со интриги ги пиотчини на својата политика македонските емигранти во Бугарија што ги оддели од животниот извор на движењето - Македонија и ги втурна едни против други така што Софија стана касапница во која Македонците се отепуваа едни други тогаш кога единството беше животна потреба за Македонија. Оовен тоа некои наши елементи си најдоа ухлебија како званични или незванични високи функционери на бугарската влада и како такви органски се поврзаа со Бугарија и за нив повеќе не можеше да се замисли Македонија надвор од рамките на Бугарија.

(Завршок во индиот број)
Пејо Сеирџија

МИСИЈА ОД ВНАТРЕ

На крстој

Колку често како Црква сме изложени на критика? Колку често таа критика е оправдана, а колку често се само спекулации? Колку пати таа критика е само „лепење“ на етикети за конзервативност, и за загрозување на секуларизмот на државата? А како оваа критика да биде конструктивна, и како да се поправиме ако истата е еднадвор, од луѓе што воопшто не доаѓаат во храмот, во Црквата, односно од луѓе до кои приказната дошла по принцип на расипан телефон? На оние кои не веруваат и не и припаѓаат на Црквата, со право можеме да им одговориме дека не може нешто да ни сугерираат, и слободно може да им ја кажеме онаа кафанската гледај си ја масата. Критика одвнатре признавам, и таа да биде конструктивна, а не од типот не знам како, ама вака не. На проект со контра-проект, т.е. подобар, поквалитетен – е, тогаш, верувам, ќе тргне работата.

Но, пустото одамна ја промашивме работата, кога од пред дваесетина години се формираше првиот македонски парламент и кога седниците станаа отворени за јавноста преку телевизиските преноси. Во тоа време падна и едноумието (како што го нарекуваа во тоа време претходниот систем), а со тоа се даде простор на демократијата, па кој што сака да може да каже без да се плаши од реперкусии за кажаното. Омилена емисија ни стана парламентот, а кога видовме и кој сè нè претставува во него, станавме експерти најпрво за политика, па потоа со текот на времето и за сè друго: од економија, до архитектура, здравство, уметност... Од тоа школо многу научивме, и сега сè знаеме. Знаеме кој каде згрешил, како требало да се постапи и што да се каже во одреден момент; па како тоа, попуштајќи, некој продал име, некој знаме, некој држава... Тука се изродија и експерти за Црквата, со познавање и критика за нејзиното уредување и внатрешна кадровска политика, но и надворешна политика со преговорите за статусот и признавањето од страна на сестринските Цркви. Тоа што станавме експерти за сè и сешто, денес го манифестираме преку коментари на вестите и на медиумските куќи, или пак со директни јавувања во емисии кои секојдневно одат во живо на радио, или на телевизија... и пак постојано се дели ум кој што и како да направи, кој треба да руши плоштад, кој кого треба да апси, а кој кого треба да тепа и да искара, да прекине преговори... Ај да земеме дека има и нешто арно во тоа, арно ама едно да не забораваме: секој што има власт има и одговорност. Лесно е да послушам кога некој дава предлог преку коментар или се јавува анонимно во некоја емисија, но ако притоа згрешам, чија ќе биде одговорноста? Моја што сум послушал и спровел, или на тој анонимниот што дал предлог. Па и ако го најдам, сигурно ќе рече „па не мораше да ме послушаш,“ и ќе си спаси душа.

Кога ли ќе разбереме дека ако сакаме

Митрополит Европски
г. Пимен

некоја работа да смениме, треба најпрво да имаме силна вера дека ќе биде така како што сметаме да направиме, но свесни за определена жртва на која треба да бидеме подготвени за да ја направиме! Не може да се надеваме дека само со критика и наоѓање на маани кај другиот ќе успееме да направиме и да смениме нешто. Кога веќе почнуваме да работиме на идеја за менување на нештата, треба да сме свесни и дека само одвнатре тие може да се променат.

Особено треба да сме свесни ние во Црквата бидејќи како христијани веруваме во зборовите Хрстови земете го Мојот јарем. Веруваме и во бројните примери каде што верните чеда на Црквата разбирале и покажале дека само на тој начин можат да се променат работите – преку земање на јаремот Хрстов врз себе, односно дека со свој личен пример, и одвнатре може да се подобри квалитетот, но и да се спроведе мисијата. Така во првите три века сведочеле со своите животи, јавно исповедале дека се христијани, се подложувале на страшни измачувања и не се откажувале од Бог, па на тој начин ја сведочеле силината на верата и придобивале сè побројни следбеници. Кога Црквата се омасовила по Миланскиот едикт во 313 година, оние кои сакале да направат нешто повеќе за Црквата и кои сакале да ја исправат верата и да помогнат автентично да се сочува и да се предаде на идните генерации, побегнале по пустините, ги формирале првите манастири, земале на себе подвиг на доброволно сиромаштво. Такви подвизи земале на себе и мисионерите на Црквата, оние кои подоцна добиле епитет рамноапостолни. И тие се запишале не само во книгата на вечниот живот, туку и во историјата. Такви биле и светите солунски браќа Кирил и Методиј, кои знаеле дека е добро да се знае и дипломатија и философија, но и дека само ако влезат во клирот на Црквата ќе можат да ја исполнат мисијата која им била доверена. Тоа го знаеле и нивните следбеници кои ги придружувале на таа мисија.

Светиот Климент можеби најдобро сфатил дека без да се земе истиот тој јарем, тешко ќе може да се заврши Хрстовата мисија, но и дека уште потешко ќе може да се освои плодната почва, па посеаното семе на словенската писменост да најде примена и дури подоцна да се жнеат плодовите. Планот го реализирал во две фази. Прво сфаќајќи го премудро тоа, се приклучил, та верно учел и се надградувал во верата, наместо само да стои настрана и да критикува еднадвор за тоа дека не е убаво уште да владее тријазичната ерес и дека секој треба да го слушне Евангелието на свој разбирлив јазик. Но, не седел отстрана и не критикувал, туку влегол во клирот на Црквата и одвнатре се потрудил да ја научи новата азбука, да преведува книги, да пишува и поучува, да ја брани оправданоста на новото писмо, да докаже дека секој јазик е од Бог, дека нема богоизбрани јазици. А, тука сигурно не завршува неговата пројекција за оваа мисија. Знаел дека тоа е само првиот дел од мисијата. Вториот бил секако позначаен. Требало да се направи терен каде што ова писмо ќе се посее, ќе заживее и ќе даде плодови. Попусто ќе било и создавањето и одбраната на писмото ако не се создал терен каде ќе се проповеда. Светиот Климент знаел дека ако не го земе јаремот на епископите и ако не стане прв словенски епископ кој ќе има свое свештенство кое ќе се користи со ова писание, и ако нема своја епархија во која ќе има власт да го спроведе она што го научил, дека тешко ќе се оствари неговиот сон и сонот на неговите свети учители. Затоа и го направил цел тој подвиг во верата, но одвнатре. Затоа сите ние денес ги уживаме благодетите на христијанството, кои тој сè под јаремот Хрстов и ни ги овозможи.

Споменав како функционираме ние, а споменав и еден пример за тоа како функционира еден отец на Црквата, великот свети Климент Охридскиот Чудотворец. И повторно на нас останува, дали сакаме да се угледаме на светиот и да се поучиме од него – т.е. дека само одвнатре и со личен пример може и треба да се промени нештото и да се пофалиме пред себе и пред другите, но и од другите како конструктивни личности кои со име и презиме ќе стојат зад сè – или повторно и понатаму ќе правиме по старо, да се прогласуваме за експерти за сè и на сè, со што ќе продолжиме да се плукаме едни со други делејќи си памет и криејќи се зад псевдоними или декларирајќи се како анонимни.

Во Православието сè уште вajat, и секогаш ќе вajat до исполнувањето на историјата, оние Хрстови зборови што ги упатил кон првите апостоли, кои пришле кон Него и Го прашале: „Учителе, каде живееш?“ – „Дојдете и видете“, одговорил Господ. Црквата е отворена за секоја личност која сака да го промени (преуми) својот живот, а со тоа и животот на ближните, а и на целиот свет во зависност од подвигот.

ЗДРАВЈЕ СО НАЈЕВТИН ЛЕК

ZEGIN

Дирекција шел: 3119-672, 3119-823, 3113-754, 3116-096, 3115-600

Дискови МНТ шел: 3116-768, 3239-303, 3117-614, 3239-253

Здравство за сите

Едукација на сите полиња

Гаранција за нашето и вашето здравје

Информација од сите и за сите во здравството

Надеж за сите болни

Со нас сте
посигурни, попрофитабилни и најљубезно услужени

Еднаш со Зегинов лек - пријатели за на век

Откриј ги убавиците
на Македонија со автомобил.

Hertz®

Започни го патувањето на **www.hertz.mk**

Automobile SK - Hertz International Franchisee
ул. Скупи бб, 1000 Скопје, Македонија

Тел.: +389 (0)2 31 34 391; +389 (0)2 55 11 459

Моб.: +389 (0)72 270 667

Факс: +389 (0)2 31 29 018

e-mail: info@hertz.mk